

תשפ"ז
גיליון מס' 76

במגיש: הרב נתנאל משולם

מחבר הספרים: "שמח בחור",
"הרמוניה בחיק הבית" ו"מלאכת
מחשבת"

לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי

את אחי אנכי מבקש

חילך לאורייתא

עת לעשות לה' הפרו תורתך

ניתן להצטרף לרשימת התפוצה במייל

1shol1@walla.co.il

המסע לקירוב

דילמות ושאלות הלכתיות בקירוב רחוקים

כמה רחוק אפשר ללכת עם קירוב?

מסע חובק עולמות: מגרמניה דרך צרפת ומרוקו ועד למגדל
העמק; מעולם הישיבות בליטא דרך שיטת פרנקפורט,
קרליבך, חב"ד וברסלב, ועד לשיטת הקירוב הספרדית.

- סיפור מרתק עוצר נשימה ומעורר מחשבה -

תוכן עניינים

4.....	סדר א' בישיבה סדר ב' בקיפצובה.....
7.....	מעשי קונדס.....
12.....	שטייגען במגרש.....
17.....	גיבורי כוח.....
20.....	בעיה.....
23.....	אהבת ה'.....
31.....	לחזור באמונה.....
33.....	לקבל אגרוף מאהבת השם.....
36.....	ילד פלא.....
38.....	משקפיים באופטיקה הלפרין.....
42.....	תורה עם דרך ארץ.....
46.....	מחיר מלא.....
51.....	הלכו רחוק עם 'קירוב'.....
56.....	עד כמה רחוק אפשר ללכת עם קירוב.....
64.....	לימוד זכות.....
69.....	דחיה היא אצל פיקוח נפש ולא הותרה.....
71.....	קירוב לא על חשבון השולחן ערוך.....

75	תעודת כשרות.....
84	כוח דהיתרא עדיף.....
85	הבלמים של כוחא דהיתרא.....
92	השלב השני במסע מגיע לסיומו.....
96	הגבול האדום של לימוד זכות.....
102	עבירה לשמה.....
108	לחיות כמו יהודי.....
114	פעמים שאדרבא צריך להחמיר.....
118	גוי של שבת של עבירות לשמה.....
120	ישוב סמוך לירושלים.....
126	מגדל העמק.....
127	רב של הדיסקוטקים.....
135	תחנה סופית – יששכר שמשון הגיע ליעד.....
143	נשמה גדולה בגוף קטן.....
149	חילך לאורייתא.....
154	סוף המסע.....

תיאום ציפיות:

א. הסיפור לא לקוח ממחזות הדמיון, אלא מהתרחשויות שהתרחשו במציאות. עם זאת בכדי לשמור על איזון בין כנות לקוראים ובין הגינות לגיבורי הסיפור לא לחשוף את זהותם, הסיפור ממוזג מכמה מקרים שונים שהתרחשו לאנשים שונים במקומות שונים. והשזירה ביניהם היא מלאכותית על ידי הכותב.

ב. הרכיבים של הסיפור: עמקות, פלפול, דרמה והומור. שילוב של הנאה וחכמה כדי לספק לקורא חוויית קריאה: "עוצרת נשימה ומעוררת מחשבה". לאלרגיים לפלפול, ניתן לדלג על הפרקים העיוניים ולהמשיך לפרקים העלילתיים.

סדר א' בישיבה סדר ב' בקיפצובה

בשורות טובות בבית משפחת פריד: המשפחה עומדת להתרחב בעוד אוצר יקר. אלא שהפעם, ההיריון מלא בתחושות מתעתעות.

בכל עת שאם המשפחה עוברת בסמוך לבתי מדרשות, כשקול התורה בוקע ועולה, היא חשה בקרבה רעד של קדושה; העובר מפרכס לצאת, כצמא השואף למקור מים חיים. אך דא עקא, שבעוברה בקרבת גינות המשחקים והמולת הילדים, שוב העובר מפרכס לצאת, הפעם בתנועה של חיות ושובבות מתפרצת. השיא הגיע בימי בין הזמנים; כשחלפה ליד הלונה פארק, היא הרגישה את העובר מתהפך בקרבה ממש כרכבת הרים מתהפכת.

"כנראה דברים טובים באים בזוגות", ניסתה להרגיע את פרכוסי הריונה, "אלו בטח תאומים. צמד חמד, האחד שטייגניסט והשני שובב. אחד יגמור את הש"ס והשני יגמור לי את הכוחות..."

ותלך לדרוש באולטרסאונד, ותאמר לה הטכנאית, עובר אחד בבטןך...

ותתקף בבחילות ותאמר אם כן למה זה אנכי? למה אני צריכה ילד עם פיצול אישיות מובנה? נשמה גדולה הכמהה לרוחניות מצד אחד, ומרץ בלתי נשלט של שובבות מצד שני. היא כבר ראתה בעיני רוחה ילד מתמיד עם "קוצים" בגמרא, כזה שמקפץ בין הישיבה לסופרלנד... סדר א' בישיבה סדר ב' בקיפצובה... החרדה האימהית שלה הפליגה עד לשידוכים, כשהיא מנסה להבין איך יסבירו שחצי יום הוא ב'חברון' וחצי יום הוא על ה'אנקונדה'...

התעלומה נפתרה כשהיא נתקעה ברמזור ליד טנדר של נְחֻנְחִים המקפצים ומרקדים לקול מוזיקה קצבית מאוד. באותו הרגע היא הרגישה שהעובר שבבטנה מצטרף בסערה, ומכניס את רחמה למקצב מטורף של פרכוסים עד שבשלב מסוים זה הרגיש ממש כמו צירי לידה, כאילו עוד רגע הוא פורץ החוצה בשמחה, למרות שהיא בכלל רק בחודש שישי.

באותו רגע היא תפסה את הראש: "אהה! זה לא פיצול אישיות... פשוט גדל לי בבטן נְחֻנְחִים! אחד כזה שהתורה שלו באה רק עם טראנסים וקפיצות".

לך תדע, הרהרה בינה לבין עצמה, אולי הכל התחיל מאותה פעם שנתנו צדקה הגונה בצומת לאותו חסיד ברסלב שהפיץ קונטרסים. הוא הרי הבטיח להם בלהט שידליק עבורם נר אצל 'רבינו' כדי שיזכו למשפחה ברוכת ילדים. הם רק לא העלו

בדעתם שכל ה'ברוכת ילדים' הזו תידחס בילד אחד... כנראה זה מה שקורה כשהחסיד קונה את הנרות במבצעים של 'שניים במחיר אחד' – מקבלים שני ילדים בילד אחד.

כשהתינוק נולד, הבית התמלא אורה, זו תורה. אבל גם שמחה... ובשפע...

ויקרא שמו בישראל 'יִשְׁשַׁכָּר שְׁמֻחָה' – יִשְׁשַׁכָּר: לסמל ה"שטייגן". וְשְׁמֻחָה: לסמל המרץ והשובבות.

זהו פרק הורתו, בקדושה ובשמחה, של מי שאמו כבר חוזה לו שיהיה 'השטייגניסט המרקד'.

מעשי קונדס

יִשְׁשַׁכָּר וּשְׁמֻחָה צעדו יד ביד לתלמוד התורה, ושניהם, כל אחד בתחומו, זכו בתואר "מצטייני הכיתה": יִשְׁשַׁכָּר הוכתר כמצטיין השיעור, בעוד שְׁמֻחָה גרף את תואר מצטיין ההפסקה. על פי רוב הם לא הפריעו אחד לשני. אולם לא פעם שמחה היה קופץ לבקר את יששכר באמצע השיעור... וזה היה קרקס של ממש. יִשְׁשַׁכָּר, שהתגלה כחבר נאמן, היה נותן כתף ל'חברו', ומוסיף חכמה לבלגן.

רצף של מעשי קונדס גרם להנהלת תלמוד התורה להמליץ להורים על הפתרון המקובל: ריטלין. ההורים בהתחלה התנגדו, אבל יִשְׁשַׁכָּר וּשְׁמֻחָה דווקא זרם עם הרעיון. היה לו רק תנאי אחד: שזה יישאר בסוד מוחלט, כדי שחברי הכיתה לא יצחקו עליו. הרב'ה, שרצה לעזור, מצא פתרון יצירתי: הוא מינה את יִשְׁשַׁכָּר וּשְׁמֻחָה ל"אחראי קפה" האישי שלו. בכל יום, באמצע השיעור, יִשְׁשַׁכָּר וּשְׁמֻחָה היה יוצא למטבח בתירוץ של הכנת כוס קפה לרב'ה, ושם, כשלא רואים, היה אמור לבלוע את הכדור.

ובאמת, פלא פלאים. השקט חזר לכיתה, התלונות נמוגו, ויששכר שמחה הפך ל"ילד טוב ירושלים". נראה היה שהכל בא על מקומו

בשלום. עד שהתגלה הסוד: יששכר שמחה מעולם לא בלע את הכדור. במקום ליטול אותו בעצמו, הוא פשוט דאג להכניס אותו בכל בוקר לכוס הקפה של הרב'ה...

חבל שהתגלה. כי הסיפור היה טוב לכולם. אפילו אשתו של הרב'ה הופתעה מבעלה לטובה, בעלה הפך קשוב במיוחד... וכל ענייני שלום הבית הסתדרו בצורה טובה.

הסיפור בוטל לאלתר. הרב'ה הזועם עמד על שלו והתעקש שיששכר שמחה יבלע את הכדור בבית. אך אז הגיעה הישועה ממקום בלתי צפוי, מ'חכמת נשים' של אשת הרב'ה.

היא, זיהתה את הפוטנציאל האדיר של הכדור, לשלום בית...¹ החליטה שחבל לוותר עליו והחלה לשים לבעלה כל בוקר את הריטלין בקפה, השלום חזר למעונו, הן בבית והן בכיתה.

באותה תקופה 'מבורכת', יששכר שמחה לא לקח דבר, והרב'ה, שהפך לנינוח מתמיד, גילה סבלנות מופלאה למעשי הקונדס שלו. השיא היה כשיום אחד הופיע יששכר שמחה בכיתה עם תוכי על הכתף. במקום לגעור בו על הפרעת הסדר, הרב'ה פשוט

הכימיה הפיזיולוגית של המוח, במקום להשקיע בבניית ה"כימיה" הרגשית שבין בני הזוג. חשוב לזכור: השפעה על חומרים במוח עשויה להשרות שקט זמני, אך היא אינה תחליף לעבודה פנימית ולחיבור נפשי אמיתי.

¹ לצערנו, כפי שבבתי הספר הפך כדור הריטלין לעיתים ל"פתרון קסם" לאתגרי משמעת במקום לטיפול שורש, כך הוא מחלחל לאחרונה גם לתחום המשפחה כפתרון קל לאתגרי שלום בית. זהו ניסיון לפתור אתגרי שלום בית באמצעות שינוי

חי"ך ואמר: "מי יודע, אולי התוכי הזה הוא גלגול שזקוק לשמוע קצת דברי תורה".

אגב, התוכי התגלה כתלמיד קשוב במיוחד; הוא ידע לחזור מילה במילה על דברי הרב...

כעבור חודש עלה הרב'ה גם על התרמית הזו, ומאז הוא פשוט דאג להחליף עימה את כוסות הקפה בלי שתשים לב...¹ השלום בבית נותר על כנו. אולם בכיתה, הרב'ה חזר לסבלנותו הקצרה. יששכר שמחה חזר להיות על הכוונת והוצא פעם אחר פעם מהכיתה. לשמחה זה דווקא היה נחמד, אבל ליששכר זה כבר נמאס. הוא החליט לשים סוף להרחקות שלו מהשיעור בדרך מקורית במיוחד.

הוא הקליט את הרב'ה צועק בשאגה האופיינית לו: "**שקט בבקשה!**" - בשיעור הבא, לאחר שהוצא שוב למסדרון, התמקם יששכר שמחה מחוץ לדלת, ודרך הבולטוס השתלט מרחוק על הרמקול של הכיתה.

שמתחילים לפעול 'מאחורי הגב', גם אם הכוונה טובה, אנחנו סודקים את היסוד הכי חשוב של הבית. בחיים האמיתיים, פתרונות לא משיגים בתחבולות, אלא בשיח כנה ובבניית אמון הדדי.

¹ אבל בנימה רצינית יותר: כמדריך חתנים ויועץ זוגי, חשוב לי להדגיש: המשחקים הללו אולי יוצרים סיפור משעשע, אך במציאות זהו מצב מסוכן. מערכת אמון בין בני זוג היא התשתית הקריטית ביותר לשלום בית. ברגע

בכל פעם שאחד התלמידים רק פצה את פיו, בקעה פתאום מהרמקול השאגה המוקלטת: "**שקט בבקשה**!" כשהרבי ניסה להשתיק את הילדים בעצמו, הגיע הקול מהרמקול וביצע "קול שני" מושלם לשאגה של הרב'ה. המלמד, שעולמות הבלוטוס והטכנולוגיה לא היו מוכרים לו, עמד אובד עצות ולא הבין מאיפה זה נוחת עליו.

יששכר שמחה לא הסתפק בזה והגביר את הווליום לשאגות שהרעידו את כל התלמוד תורה, עד שהמנהל והמפקח הוזעקו בבהלה למקום...

ההורים זומנו במייד, והנהלת המוסד הבהירה חד משמעית: "אין ברירה, הילד זקוק לכיתה מתקנת". ההורים לא ויתרו ונלחמו על בנם: "הוא ילד מצטיין בלימודו, לא חינוך מיוחד!"

צוות התלמוד תורה הזדהה עמם, הוא הכיר היטב את המצוינות של יששכר כאשר שמחה לא מפריע לו. אך היה ברור שמוכרחים למצוא פתרון שיעניק שקט לכיתה. פתרון הקסם היה רכיבה טיפולית, מחוץ לשעות ה'תלמוד תורה' דרך קופת החולים, שם יוכל להוציא את אנרגיית השובבות שלו, כדי שבזמן השיעור יוכל להתרכז באנרגיית המצוינות.

הרכיבה הטיפולית הייתה עבורו כנוסחת פלא. יששכר שמחה התחבר לסוסים, ומהר מאוד למד את טכניקות הרכיבה. המדריך,

שזיהה את הכישרון, החל לקחת אותו לרכיבות מחוץ לחווה, אל המרחבים הפתוחים של שדות המושב.

שם, בין השבילים והמרחבים, למד יששכר שמחה את השיעור החשוב ביותר בחייו: איך להוציא מרץ מתוך שליטה, ולא מתוך הפקרות.

הסידור עבד מעל למצופה. ה'תלמוד תורה' פגש מעתה רק את צד המצוינות והחריפות של יששכר שמחה, בעוד שאת צד השובבות והתעוזה הוא שמר לחווה.

גם כשעלה לישיבה קטנה בבית שמש והעומס הלימודי גבר, הוא לא ויתר. פעם בשבוע, בהפסקת הצהריים שבין 13:30 ל-15:30, הוא מצא חווה במושב סמוך והמשיך ברכיבה. המצוינות בלימוד והוצאת האנרגיה בחווה השלימו זו את זו, ויצרו את האיזון ביששכר שמחה. והפכו אותו לבחור ישיבה מאושר ושמח, מתמיד ושטייגניסט.

שטייגען במגרש

העלייה לישיבה גדולה בירושלים הייתה מרגשת במיוחד עבור יששכר, שסוף סוף הרגיש איך הוא צולל לעומקה של תורה. אולם 'שמחה' הרגיש קצת בצד. הוא כבר חצה את גיל 18, וקופת החולים הודיעה חגיגית שהיא מפסיקה לממן לו את הרכיבה הטיפולית.

בזמן 'אלול', שמחה עוד היה ילד טוב. הוא ישב בשקט, בלי להפריע ליששכר לחוות את עוצמות ה'שטייגען' ואת ההתעלות הרוחנית של 'זמן אלול'. אבל כשהגיע זמן חורף הארוך, שמחה התחיל לאבד סבלנות. הוא הזכיר ליששכר שאמנם הוא אולי כבר עלה על סוס ה'שטייגען' אבל הוא פשוט מתגעגע לסוס האמיתי...

מערכת היחסים המורכבת עם שמחה כבר לימדה את יששכר לקח ברור: אי אפשר להתעלם משמחה. אם הוא לא ימצא לו מקום לפרוק את המרץ והשובבות, בית המדרש יהפוך מהר מאוד ל'שטייגען טאנץ' ולא בפורמט של 'מצווה טאנץ', בו הרבי מתנענע קצת ויוצא ידי חובת ריקוד... אלא לרחבת ריקודים אנרגטית במיוחד שבה משתוללים בפראות, ומי שלא יודע לרקוד, מרגיש שהרצפה עקומה, וכולם חושדים בו שמא הוא כורדי... וכל

עוד הוא ר"מ בישיבה ליטאית, חשיפת מוצא מזרחי היא עילה לפיטורים. והמפלט היחיד של הרמ"ם יהיה לקחת ריטלין... כדי לצאת מהריקוד ולא מהישיבה. ובעיקר שלא יצאו מדעתם.

בסוף, יששכר מצא את הנוסחה שתאפשר לו לרקוד על שתי החתונות: 'שטייגען' רצוף לאורך כל היום, ובלילה, מיד לאחר סדר ג', הוא מוציא את שמחה לסיבוב במגרש. שם הוא משחרר לו את הרסן ונותן לו לפרוק אנרגיות בריצה מטורפת אחר כדור. לא, זה לא מה שאתם חושבים. הוא לא תופס את הכדור בפה, הוא לא כלב... אני מתכוון יותר למשחק הזה, שבו רצים אחר הכדור, ועד שמגיעים אליו בועטים בו... ויש גם איזה בחור שעומד בשער וכולם מכוונים אליו, ומשום מה רק אם לא קולעים בו והכדור חומק פנימה, זה נחשב לנקודה, מה שנקרא, 'גול' בלעז. אני מבין שזה ניסוח די ארוך ומסובך להגיד כדורגל. אבל אין מה לעשות כבר לימדונו חז"ל: ¹ "שלעולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו, שהרי עקם הכתוב שמונה אותיות ולא הוציא דבר מגונה מפיו", ובעולם הישיבות כידוע כדורגל נחשב לדבר מגונה ויששכר שמחה עיקם 8 בחורים שיצטרפו אליו. מכל מקום בסיטואציה המורכבת של יששכר שמחה, ההכרח לא יגונה.

אלא שהשטן, כידוע, מקטרג בזמן שבן תורה נהנה ושמח. הוא שלח למגרש קבוצת בני דודים... שם התיר להם את היצר הפראי

¹ פסחים ג.

שלהם. והם כן התנהגו כמו כלבי פרא, התגרו בבחורי הישיבה, עד שגירשו אותם מהמגרש.

למזלם, קבוצת חיילים מהמוצב הסמוך, לא נתנה להם לקלקל לשמחה את השמחה. עשתה קישטה לכלבי פרא... והחזירה את שמחה וחבריו למגרש. זה היה רגע של ערבות הדדית שהוליד חברות, ואף משחק כדורגל משותף, בסוף המשחק, הם התיישבו יחד, וברגע של כנות שאלו החיילים: מה עם ערבות הדדית של שוויון בנטל? למה אתם לא נכנסים מתחת לאלונקה ומתגייסים לצבא? למה אנחנו צריכים לשמור עליכם?

יששכר התעורר וענה באותו מטבע: "ומי שומר על החיילים?" לימוד התורה של עולם הישיבות הוא שמגן עליכם בשדה הקרב!" - אחד החיילים הגיב בביטול: "זה לא הגיוני. הרי קבוצת ערבים בלי נשק גירשה אתכם הרגע בביזיון, והתורה לא עזרה לכם מולם. למה נראה לכם שהיא תעזור נגד מחבלי חמאס וחיזבאללה חמושים בטיילי RPG?"!

המילים הכו בהם ללא רחם. באותו רגע, הבחורים הרהרו, אולי היה עדיף כבר את המכות מהבני דודים... מאשר להצטרך לטובות מהחיילים. עם תחושת 'אם אין אני לי, מי לי' הם הלכו להתאמן בחדר כושר המיועד לבני תורה, ושם המליץ להם המאמן על חוג קראטה לבחורי ישיבה.

הם חזרו למגרש גיבורים כשמשון, מחכים לרגע שאיזה בן דוד ינסה להפריע. וכשחמולה של בני דודים הגיעה... החיילים מהמוצב הסמוך נחלצו כהרגלם לעזור, אלא שהבחורים הביטו בהם בגאווה יהודית, חשפו שרירים, ונתנו מופע קרטה משובח במיוחד, שהבהיר לחמולה בצורה שאינה משתמעת לשני פנים "שלפני קרתו... מי יעמד". וכל עוד הם בין כה כבר מקבלים קצבה מביטוח לאומי. חבל להם על הבריאות.

הערבים, שכמה מהם נחבטו חבטה הגונה בקישקע שלהם, הסתלקו בבושת פנים. הבחורים חשו געשמאק גדול יותר משל טושלנט בליל שישי, ובתחושת ניצחון נעמדו לומר "מזמור לתודה" מול עיניהם המשתאות של החיילים.

אלא שחבוטי הקישקעס לא ויתרו בקלות על כבודם האבוד. דקות ספורות לאחר מכן, חרקה מכונית ליד המגרש. בנסיעה מהירה ובליוי קללות בערבית: "אטבח אל יהוד", נזרק מהחלון רימון יד, לא לעבר הבחורים, אלא דווקא לעבר קבוצת החיילים שעמדה בצד. הרכב נעלם בסיבוב במהירות מטורפת.

החיילים, שנתפסו ברגע של שאננות, קפאו במקומם. הם הביטו ברימון המוטל על הקרקע, מחכים לפיצוץ שלא הגיע. באותן שניות של חרדה גורלית, הדהד במגרש קולם של בחורי הישיבה בזעקת "שמע ישראל!" אדירה, אליה הצטרפו החיילים באינסטינקט יהודי טבעי.

השקט ששרר לאחר מכן היה מחריש אוזניים. נס גלוי קרה, הרימון לא התפוצץ. הבחורים והחיילים נשמו לרווחה, הביטו אלו בעיני אלו ושאגו במקהלה: "נס!"

זה היה רגע שהוכיח כי ברגע האמת, כל יהודי יודע שמי ששומר עליו באמת הוא בורא עולם. לא היה צורך במילים כדי להסביר את החיבור שנוצר. מאותו לילה, הם נלחמו כתף אל כתף: בחורי הישיבה במלחמתה של תורה בשלושה סדרים, והחיילים במלחמתה של ארץ ישראל. ובלילה, הם נפגשו למשחק משותף ולאחריו שעת לימוד קבועה, אותה כינו: סדר 'מִגְנָא וּמִצְלָא'.

כוחות הביטחון, בזכות המצלמות, אמנם פשטו על בתי הפורעים ועצרו אותם, אך במגרש הירושלמי כבר נכתב סיפור אחר לגמרי. סיפור על יִשְׁשָׁכָר שְׁמֻחָה, הבחור שלא נח עד שמצא את הדרך לשלב בין השטייגערן של יששכר, לגבורה, לתעוזה ולאנרגיות של שמחה.

שמחה כבר לא ילד. אנרגיית המרץ שלו עולה כיתה, והדחף הילדותי לשובבות ולתעלולים, שינה צורה והפך לגבורה. החברים שלו בישיבה, שראו את המהפך הזה מקרוב, כבר לא קוראים לו יותר 'יששכר שמחה'. אלא 'יששכר שמשון'.

גיבורי כוח

בבין הזמנים גבורת שמשון וחבורתו נחשפה במלוא הדרה בברירת הקאמפ, לעיני המשגיח. המשגיח ההמום משפשף את עיניו, למראה חבורת הבריונים בעלי גוף מפותח בשרירים משל הם שמשון הגיבור, לרגע חשב שאולי אלו סתם בחורים לא מהישיבה, שהתפלחו לבריכה. ומשהתברר לו כי הם בחורי החמד שלו. קרא להם החוצה: והקשה עליהם בניגון של 'צריך עיון גדול': "מה הפשט?".

הם מצאו פינה שקטה בסאונה, ובאווירה המשוחררת של בין הזמנים, הרשו לעצמם להיות פתוחים עם המשגיח ולספר לו את כל מאורעות המגרש. המשגיח מקשיב בתדהמה ומזיע תרתי משמע: "עבירה גוררת עבירה", גוער בתלמידיו, ופניו מאדימות תרתי משמע, "עצם היציאה לכדורגל הייתה פיתוי של היצר, משם נגררתם לסיכון חיים והתגרות בערבים, ואחר כך לשיח של אפיקורסות שהחליש את אמונתכם בתורה. בסוף", הוסיף בכאב, "נסחפתם לתרבות יוון, לפתח שרירים וללמוד להכות.

קידוש השם זה לא להיות 'יותר גוי מהגוי'. אנחנו צריכים קול יעקב חזק ולא ידים יותר מגושמות מעשיו.

כשאותו חייל קנטר אתכם, הייתם צריכים לקבל את התוכחה המגולה ולהבין שלבקש שהתורה תשמור עליכם במגרש כדי שתוכלו לשחק כדורגל, זה כמו אותו אוהד כדורגל ששם פתק בכותל שהקבוצה שלו תנצח..."

יששכר מזדהה עם המשגיח, ונוזף בשמשון, תראה לאיפה אתה מדרדר אותי.

קווי ה' יחליפו כוח, זמן אלול מתחיל עם כוחות חדשים, ובחורי הישיבה חוזרים עם מטעני אנרגיה מלאים להתעלות הרוחנית של 'זמן אלול'. גם יששכר חוזר בכל החשק מנסה לנצל כל רגע של התעלות. כשהוא משאיר את שמשון נזוף. בכל פעם ששמשון רק ניסה להפריע, יששכר אחזו בפלצות, וגרם לו לרעוד כדגי הים.

שמשון יושב נזוף, חודש ועוד חודש, עד שהחל לנבול ולהעלות נמק. יששכר שמשון מרגיש חצי בן אדם, עם חצי אישיות של "מת מהלך". בסופו של דבר, כששני חלקי הנפש דרים בגוף אחד, יששכר לא יכול לפרוח כששמשון נובל.

יששכר שמשון, נופל למשבר.

הוריו המודאגים נחלצו לעזרתו וקבעו פגישה דחופה עם המשגיח, הם ניסו להסביר לו את ה-DNA של בנם, שכבר מרחם אמו היה מפרכס בשובבות ליד גינות משחקים. הם שיתפו על אותה הפעם שיששכר שִׁמְחָה הלך עם הקייטנה לגן החיות בצפון; הוא עבר ליד כלוב הקופים, הגמל והתנין, אבל חיפש את ה"אקשן" של האריות והנמרים. כשהגיע אליהם וראה אותם רובצים בשעמום, הוא רץ בשקט לאזור פינת החי, לקח גדי, טיפס מעל כלוב האריות ותכנן לדחוף אותו פנימה כדי לעורר מהומה. רק בנס, כשהאריה נתן שאגה שהרעידה את גן החיות, יששכר שִׁמְחָה נבהל ונסוג לאחור. "הבחור הזה", התחננו ההורים, "לא מסוגל ללמוד בלי לשחרר את המרץ שלו".

המשגיח הקשיב, אך נותר מבוצר בעמדתו. "אם אפשר לו, זה יפתח פתח לכולם, במיוחד שהוא סחף אחריו קבוצה של בחורים".

"אז המשגיח אומר שלילד כמו שלנו אין מקום בעולם הישיבות?" שאלו ההורים בייאוש, "יש מסגרות אחרות", השיב המשגיח, "אבל ממסגרות כאלו לא יוצאים גדולי הדור!" ההורים התעקשו, "הבן שלנו עילוי, והמשגיח אומר שבגלל עודף מרץ הוא ימצא את עצמו מחוץ לעולם התורה?"

המשגיח משפיל את מבטו, נאנח עמוקות ומהנהן בהבנה כואבת: "זו בעיה".

בעיה

המילים 'זו בעיה', מהדהדות במוחו של יששכר שמשון שוב ושוב. הוא מבין שיש לו 'בעיה', והידיעה הזו מייסרת אותו יותר מהנמק שהחל לפשוט באישיותו של שמשון.

הוא יושב על המיטה בחדר הפנימייה, מכונס בתוך עצמו בדיכאון. לידו מתיישב ה'צולניק' של הישיבה, וממליץ לו להתפלל לקדוש ברוך הוא שייקח ממנו את הגבורה, כמעשה בת החתם סופר, כשראתה שיופייה גורם מכשול לאחרים, התפללה לה' שייקח ממנה את היופי.

"איזה יופי. ממש פתרון נפלא", קופץ לפתע הצ'יקעבר של הישיבה ששמע את השיחה מהמיטה הסמוכה, "אם כבר, לי יש פתרון הרבה יותר פרקטי".

"נו, מה?" שואל יששכר שמשון בייאוש המהול בתקווה קלושה. הצ'יקעבר מתחיל לספר בדיחה, ומתעלם מכך שאת יששכר שמשון זה לא מצחיק: "מעשה בחסיד ברסלב שהרחיב את דירתו ב'עבודה ערבית'. באופן מפתיע הוא היה מרוצה מאוד מהתוצאה, ורצה להביע הכרת טוב לקבלן הערבי. כשהלה סיפר

לו שבביתו חסרה שמחה כי הוא ופאטמה שלו לא זכו להיפקד בילדים, הבטיח לו החסיד: 'אדליק עבורך נר אצל רבינו באומן כסגולה לפרי בטן'.

ליששכר שמשון הסיפור הזה נשמע מוכר באופן מחשיד; זה הזכיר לו את אותו ברסלבר שהדליק נר עבור הוריו, ובזכותו הוא עצמו הגיע לעולם.

"לאחר למעלה מעשור", המשיך הצ'יקעבר, "הברסלבר הסתקרן לדעת אם רבינו פוקד גם עקרות מבנות ישמעאל. הוא נסע לבית הקבלן, ברגע שפאטמה פתחה את הדלת, הוא חטף סחרחורת, למעלה מעשרה זאטוטים עושים בלגן מטורף, אחד טיפס על הארונות וזרק כריות, שניים רדפו אחריו עם כלי עבודה של אביהם, והקטנים יותר פירקו את הרהיטים והפכו את הסלון למגרש גרוטאות. פאטמה עמדה שם מיואשת, צועקת עליהם בערבית ומתחננת לקצת שקט, אבל לאף אחד לא היה סיכוי להשתלט על האנרגיות האלו.

החסיד שאל בבהלה: "איפה בעלך?!" - פאטמה הסתכלה עליו בעיניים טרוטות ואמרה: "הוא טס לאומן בדחיפות כדי לכבות את הנר..."

הצ'יקעבר קרץ ליששכר שמשון: "אולי בדאי שגם אתה תיסע לאומן לכבות את הנר".

"איזה חכמולוג אתה", גער בו יששכר שמשון, "לי באומן יש נר אחד. אם יכבו אותו, לא רק שמשון ייכבה, גם יששכר יכבה איתו".

אהבת ה'

הבשורה הגיעה. אהבת ה' מתקדשת בראש כל חוצות, בשעה שהעלם חמד, הנושא את השם 'אהבת השם' לבית משפחת גורדון, מכבב בכל מדיה חברתית ובכל פלטפורמה רשתית. זה קרה לאחר מופע ניצחון מוחץ בזירת אגרוף מול יריב טורקי, שם, מול עיני העולם כולו, העלה על נס את שם ישראל כשהוא עטוף בטלית, כיפה לראשו, ומקבל עול מלכות שמיים בקריאת "שמע ישראל".

היו אלו ימי המלחמה של ישראל מול איראן ולבנון, ושנאת ישראל הופצה בקרב העמים. ורגע הניצחון של גיבור ישראל הנקרא 'אהבת השם' היה לקידוש ה' גדול.

'טוב שם משמן טוב'. השם הכל כך מיוחד, הוא מקורי ולא כינוי. כן. כמה שזה נשמע מפתיע, זה השם שנתנה לו אימו 'חנינת השם' בשעה שבא בבריתו של אברהם אבינו. ולא רק לו, לכל אחיו, ההורים קראו בשם השם: עוצמת השם, תשורת השם,

אמונת השם, כיבדיה משאלתי¹, שמחת השם בליבנו, רוח השם בחיינו והבן הזקונים אהבת השם.

הדי קידוש השם הגיעו אף לבני ברק. וגדול מזכי הרבים הרב יגאל כהן אמר בהתפעלות לאהבת השם גורדון, במפגש עמו באחת החופות שערך: "אהבת השם. איזה שם. לא יאומן. אנשים לא עושים כלום רק אומרים לו אהבת השם נזכרים בבורא עולם ישתבח שמו לעד" ובפעם נוספת, בהילולת הרב מאיר מזוז, ראש ישיבת כסא רחמים, שיתף שרוצה שייולד לו בן זכר ויקרא את שמו 'אהבת השם': ""אני רוצה בן זכר. שמעתם על השם 'אהבת השם'? מה אתם אומרים על השם אהבת השם? נדלקתי על השם הזה" וציין בהומור את הקושי החינוכי שעלול להתעורר עם שם כזה: "אבל אני לא יודע מה לעשות אם הילד יעשה בעיות, להגיד לו נו נו אהבת השם. זה לא בסדר במילים". וסיים: "איזה שם יפה זה אהבת השם" ואף תיאר איך יקרא לילד: "בואנה אהבת השם. בואנה חמוד אהבת השם".

אהבת השם הוזמן לשיעור תורה של רב נוסף, שם הרב העלה על נס את קידוש השם הגדול של אהבת השם.

¹ מלשון: כיבד י-ה משאלתי. כלומר השם ענה לתפילתי.

זה היה סיפור מעורר השראה עבור יִשְׁשָׁכָר שמשון, שנתן לו להבין שהגבורה שלו אינה בעיה, אלא אדרבא כלי עוצמתי לקדש שם שמיים ברבים. ומאותו הרגע ייחל מתי יבוא לידי ואקיימנה.

רץ למשגיח בשמחה לספר לו שהבעיה שלו היא בכלל מציאה גדולה...

"נו, שויין", צינן המשגיח את ההתלהבות באנחה ליטאית טיפוסית: "לא כזו 'גרויסע מציאה'. תגיד לי, כמה יהודים חזרו בתשובה שלמה בזכות האגרוף הזה? כמה התחילו לשמור שבת? לכל היותר, זה הגביר את פעימות הלב והזרים דם של גאוה יהודית אצל ה'דתיים בלב'".

"אז מה?", מתקומם יששכר שמשון, "סתם הרב יגאל כהן קילס את מעשהו?"

"בכלל לא", השיב המשגיח במבט חודר, "ברור שהיה כאן קידוש השם וגאוה יהודית, וזה חשוב מאוד לרבנים שעוסקים בקירוב לבבות. אצלם, כל פעימת לב יהודית היא עולם מלא. אבל אתה? אתה בן תורה! אל תיתן לשמשון לדרדר את יששכר ולגרור לו להסתפק בלהיות 'דתי בלב'".

בא נדבר עם שמשון בשפה שלו, ומכיוון שהוא משורש ברסלב, נדבר אתו במשל רבי נחמן:¹

פעם אחת חזה המלך בכוכבים וראה שכל התבואה שתצמח השנה תהיה 'תבואה משוגעת', כל מי שיאכל ממנה, יאבד את שפיותו. המשמעות הייתה ברורה: הממלכה כולה הולכת להפוך לבית משוגעים אחד גדול. המשנה למלך, שנבהל מהתחזית, הציע פתרון פשוט: "אדוני המלך, בוא נכין לעצמנו מלאי של תבואה ישנה ורגילה, וכך לפחות אנחנו נישאר נורמליים".

המלך הביט בו ואמר: "השתגעת? אתה באמת רוצה להיות הנורמלי היחיד בתוך עולם של משוגעים? כולם יסתכלו עליך ויהיו בטוחים שדווקא אתה הוא זה שיצא מדעתו.."

זה מזכיר את הבדיחה על אותה אישה מבוגרת ששומעת ברדיו קריאה דחופה לנהגים: "נהגים, שימו לב, יש דיווח על מטורף אחד שנוסע הפוך נגד כיוון התנועה!". היא נבהלת, חושדת שזה בעלה ומחייגת אליו בחרדה. "אחד?!"" הוא צועק לה לתוך

¹ כוכבי אור. ציטוט מהספר: "המִשָּׁל מִהִתְבּוֹאָה. שְׁפָעַם אַחַת אָמַר הַמֶּלֶךְ לְאַהֲבֹוּ הַשָּׁנִי לַמֶּלֶךְ בְּאִשְׁרֵי אֲנִי חוֹזֶה בְּכּוֹכָבִים, רוֹאֶה אֲנִי שְׁכָל הַתְּבּוֹאָה שְׁיִגְדֵל בְּשָׁנָה זֹאת, מִי שְׁיֵאכֵל מִמֶּנָּה יִהְיֶה נַעֲשֶׂה מְשֻׁגָּע, אִם כֵּן יִטְכֵּס עֲצָה. וְעָנָה לוֹ, שֶׁעַל כֵּן יִכְיֶנּוּ בַּעֲדָם תְּבּוֹאָה שְׁלֹא יִטְרֹכּוּ לְאַכֵּל מִתְּבּוֹאָה הַזֶּה". ל. וְעָנָה לוֹ הַמֶּלֶךְ אִם כֵּן בְּשִׂנְאָתָם לְבַד לֹא נִהְיָה

מְשֻׁגָּעִים. וְכָל הָעוֹלָם יִהְיֶה מְשֻׁגָּע, אֲזִי יִהְיֶה לְהַפֵּךְ (וְלִהְיוֹן בְּשִׁבִּיל כָּלָם אִי אֶפְשָׁר) שְׁאֵנֶחֱנוּ יִהְיֶה הַמְשֻׁגָּעִים. עַל כֵּן בּוֹדְאִי נְצַטְרֵךְ גַּם כֵּן לְאַכֵּל מִהִתְבּוֹאָה, אֲבָל רַק זֶה שְׁנִסְמֵן סִימֵן עַל מִצְחֵנוּ שְׂבִידַע עַל כָּל פְּנִים שְׁאֵנֶחֱנוּ מְשֻׁגָּע. שְׁאִם אֲהִיָּה מִסְתַּכֵּל עַל מִצְחֵךְ וְכֵן בְּשִׁתְּסַתְכֵּל עַל מִצְחֵי יָדַע מִהִסְמֵן שְׁאֵנֶחֱנוּ מְשֻׁגָּע.

הטלפון בבהילות, "מה אחד? כולם! כולם פה נוסעים הפוך נגד כיוון התנועה"...

"אין לנו ברירה", סיכם המלך את העניין, "אנחנו נצטרך לאכול מהתבואה ולהיות כמו כולם, אבל בתנאי אחד: נעשה לנו סימן על המצח. כדי שנזכור שאנחנו משוגעים, ושפעם היינו נורמליים".

הנמשל, יצר הרע משגע אותנו, מאכיל אותנו מתאוותיו, ומשטה בנו שהנורמליים הם אלו שמתמסטלים בתשוקותיו. המאפיין של חולי הנפש, אומר הרמב"ם שהרע נראה כטוב, והטוב כרע, וזה כולל, אומר רבינו יונה, חולי של מידות רעות וחטאים.

כן חולי הנפשות, רצוני לומר: הרעים ובעלי מידות הרעות, ידמו במה שהוא רע, שהוא - טוב, ובמה שהוא טוב, שהוא - רע. והאדם הרע יתאוה לעולם הפלגות, אשר הן באמת רעות, וידמה בעבור חולי נפשו שהן טובות (רמב"ם¹)

כדרך שיש לגוף חולי ומדוה כן יש לנפש. ומדוה הנפש וחוליה מדותיה הרעות וחטאיה (רבינו יונה²).

מגפת חולי היצר מתפשטת, ורבים מעמי הארץ נדבקים בשיגיונות הייצר, לצערנו היא לא פוסחת גם על העם היהודי, ואפילו זה היושב בציון. הטירוף הגדול שהמשוגעים כל כך בטוחים שהם נורמליים, והם יוצאים בקמפיין אגרסיבי בכל מדיה

¹ שמונה פרקים לרמב"ם, פרק ג.

² שערי תשובה, השער הרביעי, סעיף א.

תקשורתית המשכנע להצטרף אליהם כשהסלוגן, 'משוגע מי שלא מצטרף'. חלק נסחפים אחריהם, אבל דואגים להשאיר סימנים. וחלק, הרי אלו בני הישיבות מתחסנים בחיסון התורה, ששומרת עליהם לא להידבק.

ברוך ה', שבעם ישראל גם אלו הרחוקים מתורה ומצוות, שיירו לעצמם סימנים, מי רק בחותם ברית מילה, מי בעוד כמה סימנים של אמונה ומצוות. כשמע ישראל ושמירת יום הכיפורים ומי בעוד סימנים, כל אחד לפי הזכות שלו להתקרב לבורא עולם.

ה'סימנים' מאוד חשובים, הם שמרו על עם ישראל כששקע במ"ט שערי טומאה במצרים. ולמרות שהיו עובדי עבודה זרה, בזכות ששמרו על הזהות ולא שינו את שמם, לשונם ולבושם, זכו להיגאל ולקבל את התורה.

לאורך כל הדורות, גם בזמנים שהעם היהודי היו בשפל, הסימנים שמרו עליהם. כאותו 'שמע ישראל' שהציל ילדים מהנצרות.

אותם ילדים היו תינוקות שנשבו מקטנותם במנזר, במטרה להציל אותם מציפורני מלאך המוות של הנאצים יימח שמם. וברוך ה' גופם ניצל, אולם נשמתם נותרה שבויה עמוק בנצרות, הם נטמעו כל כך חזק עם שאר הילדים הנוצרים, עד שלא היה ניתן לזהות מי מהם יהודי. עד שבא הפונביז'ער רב וכנגד כל הסיכויים לזהות את אותם ילדים שמתנהגים כנוצרים לכל דבר, הוא זעק באוזניהם: "שמע ישאל" ובתגובה טבעית הם זעקו "מאמע". כן

אותם ילדים במנזר לא נשאר להם זכר מיהדותם פרט לאותו סימן קטן, ובזכותו חזרו לחיק היהדות.

הסיפור הפך למנגינה, וללהיט של גדול הזמר החסידי, יעקב שוואקי. - קחו רגע לעצמכם, תתחברו לנפש, ותאזינו לשיר בשפה המועדפת עליכם עברית או אנגלית.

ובבית השלישי תצטרפו לשיר:

בתום ימי המלחמה

עמד צדיק מול משימה

ישובו הילדים מן המסתור,

יום וליל נדד נרגש

אל נפש אבודה יגש

אל כל מי שנותר שם מאחור.

אך המבצר ננעל אז בפניו

ואיך ישוב כעת על עקבותיו?

זעק אל השמים, לא זמן להכשל

ועל שפתיו שירת שמע ישראל

ועכשיו תנו לנשמה שלכם לזעוק את הפזמון:

שמע, שמע ישראל
יש רק אחד, משגיח מעל,
בזמן עצבות, בזמן שמחה, מבקש לשמוע את קולך.
ושוב פעם את הפזמון, ארבע פעמים.
עכשיו אתם חווים את עוצמת "הסימנים".

לחזור באמונה

לא פעם הסימנים מראים את הדרך חזרה אל הפקחות, מעלים את הרחוקים על דרך התשובה, והם זוכים לחזור בתשובה שלמה. אולם לפעמים הדרך עוד רחוקה, והם זוכים רק ל"חזור באמונה", היום צוברת תאוצה תופעת 'חוזרים באמונה' המתייחסת לאנשים שעדיין לא זכו לחזור בתשובה שלמה, אולם הם התקרבו לבורא עולם, וקיבלו עליהם כמה קבלות טובות, כשמירת שבת, גם אם עדיין לא כהלכתה. אז לפחות לא לחללה בפרהסיה, ולכל הפחות לא לעבוד בשבת. צניעות גם אם לא כדת משה ויהודית, לפחות חצאית פעם בשבוע או כיסוי ראש בשבת. תפילה במניין, גם אם לא שלוש פעמים ביום, הנחת תפילין, גם אם לא כל בוקר. לבישת ציצית אפילו למי שאינם מכסים את ראשם בכיפה.

אותם אנשים אפילו מקבלים מעמד הלכתי. המאפשר בדיעבד ובשעת הדחק, להקל להם לגעת ביין, ויין זה אינו נחשב ליין נסך, כדברי הראשון לציון הגאון **הרב יצחק יוסף** שליט"א:¹

¹ ילקוט טהרה, מבוא, עמודים לז-לח

במי שהזמין אליו לשבת את אביו שבעוונות הרבים הוא מחלל שבת, ואביו שהוא מסורתי מבקש לעשות קידוש בעצמו על יין, ואין לו יין מבושל או מפוסטר, וכבר מזג לו לפני את היין, אף שבעת שהאבא המחלל שבת מקדש ואוחז את היין בידו ואף טועם ממנו לכאורה עושה את היין ליין נסך, אפילו הכי מפני השלום אנו מקילין בזה כשאין ברירה, כשיש אפשרות הנראית שיתקרב ליהדות על ידי מניעת המחלוקת, ובזה אנו סומכים בשעת הדחק על הפוסקים האומרים שכיוון שאביו מתפלל כמה פעמים בשנה ומאמין במעשה בראשית, או שהוא עושה קידוש מדי פעם, אינו עושה את היין לנסך...¹

"יששכר שמשון, אתה בן תורה, לא מספיק לך להסתפק בסימנים בלבד", סיים המשגיח.

לגבי לצרפם למניין ולהעלותם לתורה, ובגדר תינוק שנשבה בזמננו".

¹ ובשו"ת הראשון לציון (חלק א, סימן כו) הודפסה תשובה בנושא: "היחס למסורתיים בזמננו, עלייה לתורה" בה דן

לקבל אגרוף מאהבת השם

שמשון היה קשוב במיוחד למשל 'הסימנים', מבלי שנטל ריטלין... כנראה שמדברים אתו בשפה שלו, זו המתאימה לשורש נשמתו... לא קיימת שום בעיה של קשב וריכוז. אבל היה חסר ה'מכה בפטיש' שיחלחל את הדברים ללב, מ-"וידעת היום", ל"והשבת אל לבבך".

הלב של שמשון התרגש במיוחד בשעה ששמע שבטקס הרשמי של מדינת ישראל ביום העצמאות בהר הרצל. על הבמה אחד מהזמרים הגדולים שלא זכה להיות חרדי, קיפץ ושר בהתלהבות:

וה' יתברך תמיד אוהב אותי

ותמיד יהיה לי רק טוב

ה' יתברך תמיד אוהב אותי ותמיד יהיה לי רק טוב

ויהיה לי עוד יותר טוב

ועוד יותר טוב

ועוד יותר טוב

ועוד יותר טוב

ועוד יותר טוב

ועוד יותר טוב

ותמיד יהיה לי רק טוב

הלב של שמשון מקבל אנרגיות של קידוש ה', ומתמלא בשמחה על ששם השם נקרא בכל מקום, גם על במות שאינן חרדיות.

ופתאום הלב מחסיר פעימה, זיכרון צץ לו משנה קודמת, שעל אותה במה, באותו יום, עמד זמר חרדי ושר את אותו השיר בדיוק. אלא שהוא זכה לביקורת ומחאה, על כך ששר במקום שלא נשמרים שם גדרי הצניעות על פי כל כללי ההלכה. מה שגרם לו להתנצל ששר בלי משקפיים כדי לשמור על העיניים, ולהסביר שהייתה אי הבנה, הפרו את ההסכם איתו שיופיע לבדו על הבמה, ואף ביקש לא לצפות בטקס. ואפילו הקדיש לכך מילים בשיר שחיבר:

אז כן אולי יצאתי טיפה אדיוט

רץ בלי משקפיים שם במשואות

אבל לפחות

אנלא שדרן שמוריד סדרות

ומדבר לשון הרע עלי

מה ההבדל מתקשה הלב של שמשון להבין, למה אותו מעשה בדיוק, כשהוא נעשה על ידי זמר חילוני, נחשב לקידוש השם, וכשנעשה על ידי זמר חרדי נחשב לחילול ה'. האם יש שתי תורות, אחת לחרדים ואחת לחילונים, האם בתורה יש הנחות לחילונים בהלכות צניעות?! האם התורה יוצאת במבצעים של סוף עונה כדי לשכנע אותם לקנות את מרכולתה?! הכיצד מעשה שבו זמר עובר על כללי ההלכה יכול להיחשב לקידוש ה?!

יששכר עונה לו בפתגם: "כשאין לך כיפה - סופרים לך מצוות, וכשיש לך כיפה - סופרים לך עבירות".

אדם שזכה להיות שומר תורה ומצוות, מצפים ממנו לקיים את כל התורה קלה כבחמורה, אולם מאדם שלא זכה לקיים תורה ומצוות, אבל לפחות מתהדר בסימנים של היהדות, מוחים לו כפיים של קידוש השם, על אותם "סימנים".

זה נתן את הבוסט החסר ללב של שמשון. זה היה עבורו כמו לקבל **אגרוף מאהבת השם**; שגרם לו להפנים שהוא לא מסתפק ב'סימנים' בלבד. והוא ראוי לעמוד בפרמטרים המחמירים שגם אם יבדקו בציציותיו, יגלו שיש כיפה לראשו, ולא יאמרו עליו הבריות שהוא דתי לפי דעתי".

עכשיו שהדברים מתיישבים על הלב, זה הזמן לחגוג.

ילד פלא

יששכר שמחה נוסע לנפוש אצל אחיו הגדול בעיר טבריה. לא נעים לבא בבטן ריקה, במיוחד שגיסתו אחרי לידה, והוא חושש שהאוכל היחיד שזמין בביתם הוא מטרנה.

הוא נכנס לסטיקיה בכשרות בד"ץ, כדי לצייד את קיבתו במנת שווארמה. את פניו מקבלת מוזיקה רעשנית במיוחד ולא מבית מדרשו של שוואקי... אבל בשבילו המוכר מחליף את המוזיקה, לשיר קצבי במיוחד עם מילים של רבי נחמן, שאותן שרה זמרת. באינסטינקט טבעי שְמָחָה נכנס למקצב של ריקוד. יששכר לא מספיק לעכל את הסיטואציה, וקול מהמטבח צועק, למה החלפת את השיר. "בשביל הרב" צועק המוכר בחזרה, ומחייך לעבר יששכר שמחה.

יששכר שמחה מחזיר לו בחיוך: "אם כבר רב, אז אני רב לא רבנית..."

"אל תדאג", מרגיעו המוכר בתמימות, "היא לא שרה כדי להחטיא גברים אלא כדי לחזק גם אותם באמונה... ואפילו פעם כששאלו אותה איך היא לא מקיימת את ההלכה של קול באשה ערווה, היא

ענתה: "אני לא רבנית ואני לא יכולה להגיד מה מותר ומה אסור, אני יכולה להגיד מה אני מרגישה. אני מרגישה שהרבה מהשירים שלי חיזקו גם נשים וגם גברים להתקרב לבורא עולם. יש ילדים שפונים אליי ואומרים לי: 'אני התחלתי לשמור שבת בזכות השיר הזה', והדברים האלה כל כך מחממים לי את הלב וגורמים לי להרגיש שמה שאני עושה הוא נכון, להרגשתי אני עושה משהו טוב בעולם".

"העולם השתגע", נאנח יששכר - "אבל נשאר עם סימנים של נורמליים" מדייקו שמחה.

יששכר גוער בשמחה: "מה אתה רוקד לצלילי קול אשה?!"

"קול אשה?!" מתפלא, "הייתי בטוח, שזה ילד פלא"

אוי נאנח יששכר, "אתך באמת אני ילד פלא... עוד רגע תהפוך אותי לרב של חוזרים באמונה... תיזהר בסוף יגידו שאני ראש הל"ו צדיקים נסתרים שהתיר לראשון לציונב¹ ללכת למועדון...

מסתורי, הסביר שמדובר בלא פחות מראש ה-ל"ו צדיקים נסתרים. לשאלה המתבקשת: מה שמו של אותו ראש ל"ו צדיקים נסתרים? ענה בתמימות מנצחת: "שאינו יכול לגלות את זהותו, שהרי מדובר בצדיק נסתר..."

¹ הכינוי 'הראשון לציונב' התייחס, לתופעה של אדם בשם הרב ציונב; שעה על עצמו גלימה מפוארת כשל ה'ראשון לציון', ובתלבושת הזו לא היסס לעלות להר הבית או להתייצב בטקס הדלקת המשואות. כשנשאל מי התיר לו לנהוג כך, השיב שקיבל היתר מהרב שלו. וכשביקשו לדעת מי הוא אותו רב

משקפיים באופטיקה הלפרין

התובנות האחרונות גרמו ליששכר שמשון להחליף משקפיים, ולהסתכל במבט מפוקח יותר.

אלא שהוא החליף אותם באופטיקה הלפרין... שם הוא רואה תמונה של מייסד הרשת, הרב רפאל הלפרין, יושב ולומד תורה, כשברקע דמותו כגבר גיבור ושרירי.

הוא מתחקה אחר דמותו ומגלה שהיה אלוף העולם בהיאבקות וקראטה¹. אבל הוא לא היה יהודי של סימנים, הוא היה עילוי גדול, בוגר ישיבת חברון, ומקורב מאוד למרן החזון איש. ותמיד גם בשנות התאבקותיו, שמר תורה ומצוות, הקפיד על חיים רוחניים מלאים, השזורים בתורה ויראה.²

אנרגיית שמחה מוזרמת לשריריו של שמשון ונותנת להם תקווה. אפשר להיות גיבור כשמשון ולקדש שם שמים, בלי להסתפק רק בסימנים.

¹ במחיצת החזון איש, עמוד 170

² כפי שמעיד על עצמו, בספר 'במחיצת החזון איש', 169

הוא רץ למשגיח מצויד בספר 'במחיצת החזון איש'¹ ומראה למשגיח, שלא רק ש'גבורה' היא לא בעיה, אלא אדרבא, אפשר לקדש עמה את ה', ומבלי לוותר על קיום התורה והמצוות. הוא פותח בדברי האדמו"ר מקלויזבורג בברוקלין שהושיט את ידו להלפרין ואמר: "אתה מביא קידוש ה' גדול".

ואפילו הגבורה מעידה על נשמה גבוהה, כדברי האדמו"ר מבובוב להלפרין: שהזמינו אליו ושיבחו: "כל אדם יש לו יעוד עלי אדמות, יש לך נשמה גבוהה. באת לעולם להביא כבוד לישראל ולקדש את שם ה'".

פירגון האדמו"רים הרימו את המורל לשמשון, והוא החל מתגרה ביששכר: אנא עדיפא מנך, שטייגניסט כמוך ברוך ה' יש לאלפים ורבבות בעולם הישיבות, אבל גיבור כמוני אין, הוא נושם ושואב השראה מדברי ראש ישיבת לייקווד, הגאון ר' אהרון קוטלר: "לא להאמין! מורדיק! אתה עושה עבודה גדולה. רבנים יש לנו הרבה, אבל גיבורים, ובפרט גיבור בן תורה כמוך, אין לנו".

יששכר לא נשאר חייב: "אי לאו האי יומא כמה שמשון איכא בבתי תיאטראות ובבתי קרקסאות. צריך לזבוח עגלא תילתא מפוטמת שכמוך בשביל ללמוד תורה.

¹ 'במחיצת החזון איש', פרק 12 'בצל החזון איש', עמודים 169-170

¹ הציטוטים מהאדמו"רים ור' אהרון קוטלר, כתבם הרב הלפרין בספרו

ועד שאתה מרחיק נדוד להביא מתורת חוצה לארץ, תביא מדברי החזון איש, שאמר לו, גדול לימוד תורה ובירך אותו שיזכה לחזור ללמוד תורה: "רפאל"קה, לו המשכת ללמוד תורה, היית הופך להיות אחד הלמדנים המופלגים בדורנו. קשה לי להאמין, שאתה, שנכנסת כל כך בעמקות הרוחנית ונהנית כל כך מחיי התורה תוכל אי פעם לעזוב. ואני מברך אותך שתשוב ללמוד תורה" - ברכה שלימים התקבלה.

למרות שהחזון איש הסכים: "ללא ספק, רפאל, אם תישאר בדתיות אמיתית תקדש את שם השם". אבל עדיין, לימוד תורה על אחת כמה וכמה.

"גם אני", מסכם, "אתן את שנות הצעירות לשמשון, וכשאתבגר, והכוח ילך אחזור ללמוד תורה ואקדיש את חיי עבור יששכר".

חציו לכם וחציו לה' - אחלק את חיי: חציו לעגלא תילתא מפוטמת בשרירים שבי, וחציו לתלמיד חכם שבי. וכך לא צריך לזבוח אף אחד בשביל אף אחד.

עד שאתה מטיף לי מוסר שהתורה 'לא מעבר לים' קשוט עצמך שהתורה 'לא בשמים היא', וצריך לנהוג בה מנהג דרך ארץ, כדברי רבי ישמעאל. האם הרצון שלך לטפס לשמים ולנהוג בשיטת מגלה תורת הסוד, רבי שמעון בר יוחאי, שכולו לה', לא עלולה להביא לתוצאה: שהרבה עשו כן, ולא עלתה בידם:

תנו רבנן: "ואספת דגנך" מה תלמוד לומר? לפי שנאמר (יהושע א, ח): "לא ימוש ספר התורה הזה מפידך", יכול דברים ככתבן, תלמוד לומר, ואספת דגנך, הנהג בהן מנהג דרך ארץ, דברי ר' ישמעאל. רבי שמעון בן יוחי אומר: אפשר אדם חורש בשעת חרישה, וזורע בשעת זריעה, וקוצר בשעת קצירה, ודש בשעת דישה, וזורח בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה?! ...

אמר אביי: הרבה עשו כרבי ישמעאל ועלתה בידן, כרבי שמעון בן יוחי ולא עלתה בידן.

אתה צודק, נכון הרבה לא עלתה בידם, אבל אף על פי כן.

תסביר

בפרק הבא.

תורה עם דרך ארץ

המשגיח לוקח אותו אחורה בזמן, לתקופת עולם הישיבות באירופה, ומציג לו שתי השקפות עולם, שיטת עולם הישיבות של ליטא ופולין מול פרנקפורט שבגרמניה.

בזמן שבפרנקפורט דגלו בשיטה של חציו לה' וחציו לכם, ושילבו בין לימודי תורה ללימוד מדע באוניברסיטה. בליטא ופולין דגלו בשיטה שכולו לה', ואין לבחור בעולמו אלא ד' אמות של תורה.

גדול המשגיחים, משגיח ישיבת פוניבז' הגאון רבי אליהו דסלר, מנתח בספרו מכתב מאליהו את תוצאות מבחן המציאות:¹ ליטא ופולין ניצחו באיכות, ומעולם הישיבות שלהן צמחו גדולי ישראל. אולם האיכות הייתה במחיר הכמות, והן סבלו מאחוזי נשירה לא מעטים. מנגד, שיטת פרנקפורט ניצחה בכמות, עם אחוזי נשירה נמוכים מאוד, אבל זה בא על חשבון האיכות, שבקושי יצאו משם גדולי תורה.

¹ חלק ג, פרק 'בענייני חינוך', מאמר 'בעניין סמינריון למורים – שבו מקבלים תואר אקדמי', עמוד 356

"אז אני בוחר בכמות", אומר יששכר שמשון.

"אין אופציה לבחור בכמות", אומר המשגיח בשם המכתב מאליו. כי בשביל איכות נדרשת כמות, ורק אם תהיה כמות גדולה של לומדי תורה, הלומדים בשיטה של כולו לה', נזכה להנהגה של גדולי דור. שהרי: אלף נכנסים למקרא ואחד יוצא להוראה. הנושרים זה המחיר שנדרש לשלם עבור גדולי התורה. ושמשון יצטרך לשלם את המחיר בשביל שישכר יצמח לגדול בתורה וביראת שמים:

פרנקפורט, התירה את המדע והכניסה את הלמוד באוניברסיטה לכלל ה'לכתחילה' שבחינוך. המחיר ששילמו בעד זה, היה שנתמעטו מספר גדולי התורה בין חניכיהם, ואפילו מאלה שלמדו תורה בישיבות ליטא ופולין ואת המדע באשכנז, רק מעטים מאד מהם, ממש נער יכתבם ואולי פחות אפילו מזה, אשר נהיו ללומדים גדולים. אמנם הרוויחו בזה אשר מספר המקולקלים אצלם היה קטן מאוד.

אבל שיטת הישיבות, להעמיד למטרה יחידה, לגדל גדולי תורה ויראת שמים כאחד. ובשביל זה אסרו את האוניברסיטה לחניכיהם, כי לא ראו שום עצה אין לגדל גדולים בתורה, אלא אם כן ירכזו את כל מגמת חניכיהם אך לתורה בלבד. אמנם, לא נחשוב שלא ידעו מראש כי בדרך זה חס ושלוש יקולקלו כמה, מאשר לא יכולו לעמוד בקיצוניות זו, ויפרשו מדרכה של תורה. אמנם זה המחיר שישלמו בעד גדולי התורה ויראת שמים אשר יתחנכו בישיבותיהם... ושמעתי שסמכו את זה לאומרם ז"ל:

"אלף נכנסים למקרא אחד יוצא להוראה, אמר הקדוש ברוך הוא בהם אני חפץ". וגם מזכירים את דברי הרמב"ם: "ימותו אלף סכלים ויהנה ממנו חכם אחד".

ולהיכן מנווטים את עודפי האיכות... האם קיימים סניפי אָאוּטֶלֶט, בהם ניתן למצוא סחורה איכותית של בחורים עם פגמים קלים, במחיר מוזל: בחור שטייגניסט עם הפרעת קשב וריכוז (ADHD), בחור מחמיר עם הפרעה טורדנית כפייתית (OCD) - נרוויס, מתמיד עם חרדה חברתית, או עילוי פנומנלי שסובל מפיצול אישיות מובנה.

שם אולי יכול למצוא איזו מציאה של מתמיד הממית עצמו באוהלה של תורה, אבל כזה שסובל סובל מתסמונת שרירים מפותחים... וכך לחסוך ולשלם מחיר זול יותר, מאשר לשלם על יששכר מחיר מלא.

"ברור שלא זורקים בחורים לאבדון" מרגיע המשגיח, ונותן לו כתובת.

"המשגיח, זה כתובת של אושר עד", מתפלא יששכר שמשון, "אין איזה סניף עודפים ברשת מכוני כושר?"

"לא!" נחרץ אומר המשגיח, "כי אם יהיה סניף של עודפים, במשרדי הייטק, במגדלי עסקים, בקמפוסים אקדמיים, במכוני כושר. זה יקרוץ לבחורי הישיבה, רובם ילכו לשם ובישיבות יישארו

רק עודפים. לכן סניפי העודפים, הם במקומות שלא קורצים לאף אחד:¹

כמובן, שהם עומדים על המשמר לעשות מה שאפשר לתקן את אשר לא יוכלו להישאר בני תורה, אך לא בדרך אשר תמשוך אחריהם את השאר. למשל, אלה שהוכרחו להניחם לצאת, ראו במקצת שיישארו חנוונים או שאר עניינים שאינם מקצוע, אשר איננו צריך הכנה וגם אין מושך את הלב של התלמידים. אבל אלה אשר חפץ לבבם היה ללמוד מקצוע, וכל שכן אשר בחרו במקצוע אקדמי לא טיפלו בו כלל, שלא לקלקל את האחרים משום תיקונו של זה.

לכך התנגד המכתב מאליהו לרעיון של הקמת אקדמיה לחרדים, כדי להציל בחורים שעזבו את הישיבה ורצו להירשם לאוניברסיטה. מתוך הטענה שאף על פי שיש בכך קידוש השם גדול והצלת נפשות ממש. זה יכול לקרוץ גם לטובי בניה של היכלי הישיבות הקדושות, ולגרום להם להעדיף את האקדמיה החרדית על פני עולם הישיבות. ולהכרעתו הצטרפו ראש הישיבה הגאון **רבי יוסף שלמה כהנמן** ומרן פאר הדור **החזון איש**.²

¹ מכתב מאליהו, חלק ג, עמוד 357

² מכתב מאליהו, חלק ג', עמוד 359

מחיר מלא

כשהאופציה היחידה בשוק לרכוש עודפי איכות היא באאוטל של 'רמי לוי', שמשון מבין את המסר. אם בסניף הרגיל מציעים לך עוף בשקל, כנראה שבעודפים זה עוף בגרוש. ומכיוון שהוא אינו מוכן לקבל יששכר בגרוש, הוא מחליט ללכת על כל הקופה. שמשון משלם מחיר מלא, כדי לקבל את היששכר האיכותי ביותר שיש.

זה השתלם, התעריף של יששכר בעולם השידוכים, נהייה גבוה ביותר, עם תג מחיר של דירה לפחות בקרית ספר.

הוא היה בטוח שעד החתונה זה יעבור, אלא שגם לאחר החתונה שמשון חזר וניעור, והזכיר שזה שהוא שילם מחיר מלא, זה לא היה הוראת קבע לכל החיים.

אלא שהיום כדורגל? מאן דבר שמיה! זה מחוץ לחוקי ה'סְפֶאסְטֶנִיִּשְׁט'. הרי אצל משפחת רעייתו הבני ברקית, אפילו נעלי ספורט זה לא מספיק 'בן תורה'. ומי שמעז להפר אפילו סעיף אחד מהשולחן ערוך החמישי של ה'סְפֶאסְטֶנִיִּשְׁט', המרכז את כללי 'הלא מתאים' וה'לא ראוי' - עלול לחטוף זעקת גְעוּוֹאֵלֶד.

הוא מצא פתרון. הוא שיתף את רעייתו בכך שעבשיו, לאחר שהסתיימה השנה הראשונה, הוא מעוניין להצטרף בסדר ג' לקבוצה של 'קירוב'.

לאחר כחודשיים, הוא מוזמן בבהילות לבית השווער.

הוא נכנס ומוצא את אשתו יושבת על הספה וממרת בבכי, כשאביה לצדה, זועף כאילו תקפה אותו רוח קנאות. "מקח טעות!" הוא מטיח בו בזעם של מחאה, "שמתי דירה על עילוי, לא על שחקן כדורגל".

הוא מרכין את ראשו, אך במקום להתגונן, שואל בשקט: "האם 'קירוב' זה רק לקרב אנשים מבחוץ? לקרב את שמשון - זה לא קירוב?"

"מי זה בכלל שמשון?" שואל השווער בתמיהה (הרי בתעודת הזהות ובכתובה רשום 'יששכר שמחה').

בתגובה, הוא מפשיל את שרוול החולצה הלבנה, חושף את זרועו ומצביע על מקום הקיבורת.

השווער מביט בזרוע החשופה, אך במקום להתרכך, חמתו בוערת בו עוד יותר: "לא הבנתי, נהיית לי חב"דניק שמניח תפילין בדוכנים ברחבי הארץ?"

בשלב זה מחליט יששכר שמחה לפתוח את הלב. הוא מוריד את המחיצות ומתחיל לחשוף בפניהם את עברו, את ילדותו, ומנסה

להסביר את המרץ הבלתי נשלט והסוער שתמיד בער בו משורש נשמתו. אלא שלשווער אין סבלנות לשמוע סיפורי ילדות רגשניים; הוא שקוע עמוק בתוך הכעס והאכזבה שלו, ומכל המונולוג הזה הוא קולט רק את עניין ברסלב. הוא מטיח בו: "אז אתה ברסלבר! לא לקחתי לבת שלי חתן נח-נח".

אך דווקא אצל אשתו, משהו ברגע הזה משתנה לחלוטין.

השיח הפתוח, חשיפת האישיות שלו וההצצה לילד הקטן שבו, או ליתר דיוק, לתאומים הקטנים שבו, המיסו את חומות הפרומריות שלה. היא לא ראתה מולה עוד שחקן כדורגל, אלא עילוי שמבקש קצת מקום לאנרגיה שלו. לראשונה מאז החתונה, היא חשה אליו קירבה רגשית אמיתית.

וממקום של קירבה, היא הביטה בו מבעד לדמעותיה ושאלה: "למה שיקרת לי? למה לא סיפרת לי את האמת, שאתה הולך לשחק כדורגל עם כמה אברכים? אני צריכה לשמוע מהשכנה שאתה משחק עם בעלה? ... אני מבטיחה לך שלא הייתי רצה מיד 'להשתַּנְק' לאבא שלי."

במקום להצטדק ולהסביר, שהוא לא שיקר, ובאמת הלך לקירוב כי הרי גם קירוב של שמשון הוא קירוב, והכל עניין של מבט.

הוא גם לא ביקש סליחה. וגם לא אמר טעיתי. כי הוא לא הרגיש שעשה משהו לא בסדר; הוא סך הכל שיחק מעט בכדור כדי לשחרר אנרגיה.

במקום זאת, הוא התעלם מהביקורת והפנה את הקשב לתחושות שלה. הוא הכיל את רגשותיה, העניק לה מרחב בטוח של אמון וכנות, ושיקף לה בהבנה עמוקה את רגשותיה:

"אני כל כך מבין אותך", אמר ברכות, "אני מבין את תחושת ההשפלה שהרגשת מול השכנה, את ההרגשה שבעלך עושה דברים מאחורי הגב שלך. אולי אפילו הרגשת קנאה באותה שכנה, שבעלה פתוח איתה ומשתף אותה, בזמן שאת חווה מרחק וחוסר פתיחות מבעל, ושהוא חושש מהתגובה שלך. לא מגיע לך להרגיש ככה, במיוחד שאת אישה מסורה כל כך, שנותנת את כל הלב".

הוא הביט בעיניה והוסיף בכנות: "ובהחלט עם כל הכבוד למשחקי המילים: 'קירוב', כשבפועל מדובר בכדורגל, עם כוונה מתוחכמת לקירוב של שמשון. אולי זה לא נחשב לשקר, ואפילו זה נכון, שהוא מקרב את שמשון. אבל זה לא שיח של כנות ואמון. וחשוב לי יותר מכל שהזוגיות שלנו תהייה מבוססת על אמון וכנות".

"תודה לך, בעלי, על שאתה מבין אותי", לחשה.

באותו רגע נולד ביניהם שיח רגשי עמוק מכפי שהכירו מעולם. "כל כך היה חשוב לי השיתוף הפתוח הזה בעולמך הפנימי", אמרה לו, "הסיפורים על הילדות שלך ועל התאומים הקטנים שבך. עצם זה שסיפרת לי, מוכיח לי שאתה מאמין בי ולא מפחד

שאהיה שיפוטית כלפיך. זה מראה שאתה מרגיש שהקשר שלנו חזק ותומך. אני מבינה לחלוטין את הצורך הסוער שבך, ומגיע לו לקבל ביטוי".

זה היה פרק מכונן בשלום הבית שלהם, שבו הוא למד את חשיבותו הקריטית של האמון. אשתו לא נשברה בגלל משחק הכדורגל, אלא בגלל התחושה שהדבר נעשה מאחורי גבה ובכיסוי של סוד, במקום לאפשר לה להיות שותפה למי שהוא באמת.

השיח הכנה והפתוח בנה נדבך חדש של קירבה בזוגיות שלהם. מכאן ואילך, רעייתו תמכה לחלוטין ב'קירוב של שמשון', ולא מתוך פשרה מאולצת או ויתור, אלא מתוך הבנה עמוקה ורגישות הדדית של איש לאישיותו וצרכיו של רעהו.

נקודה למחשבה:

זוגות יקרים, אני יכול להדריך את החתנים ולייעץ לזוגות, כיצד לנטרל מהשיח המופנה כלפיהם את הביקורת בזמן ויכוח, ואיך להפנות את הקשב: לצורך, לרצון, לתחושה ולמצוקה של הצד השני. אבל אם תשכילו לשתף במה שמפריע לכם מבלי להשתמש במילים מאשימות ומבקרות כמו "אתה", "למה" או "בגללך". או מילים מקטינות ומשפילות. זה יהיה קל יותר, ובכך תחסכו לכם עזרה של מאמן זוגי שינווט עבורכם את הקשב.

הלכו רחוק עם 'קירוב'

רעות הייתה לרעיה טובה, היא תמכה בפעילות הקירוב של בעלה, מתוך שהיא רואה את בעלה ואת אישיותו הרחק ממקום של שיפוטיות וביקורת.

אולם לאביה, זה לא היה קל, הוא חסך מפת לחמו שבלאו הכי היא בצמצום של 'פת במלח תאכל ומים במשורה', בשביל לקנות דירה לחתן שבתורה הוא עמל. לא לחתן שחצי עילוי וחציו בעלבת שצריך קירוב.

בהחלטה משותפת, לקחו השניים את ה'קירוב' כמה צעדים קדימה, אל מעבר לים. וטסו לשליחות לקהילה יהודית בחו"ל. ואת מתן שכרה ההגון, העבירו לאבא על מנת שיוכל להחזיר חלק מהלוואות שלקח עבורם.

בחו"ל יששכר שמשון מגלה שתורה וספורט זה לא תרתי דסתרי, ושבני התורה שבהם לא צריכים להסתתר אחרי משחקי מילים ולהתגנב בערמומיות למגרש.

וכשלשמשון טוב והוא מלא אנרגיות ושמחה, גם ליששכר טוב והוא מתמלא אף הוא באנרגיה ושמחה. יששכר החל לפרוח

ולסחוף אחריו, הוא החל למסור שיעור שהפך לפופולרי במיוחד וההדים שלו הגיעו למרחוק, והביאו איתם בחזרה הזמנות להרצאות לקהילות יהודיות מגוונות. אלא שאז צצו שאלות הלכתיות, בהרבה מהרצאות המארגנים התנגדו למחיצה, והישיבה הייתה מעורבת וגם אם הנשים כיבדו ובאו בלבוש הולם, לא בהכרח שהוא עמד בכללי הצניעות.

הפתרון הזמין ביותר הוא להתקשר לקו ההלכה, הוא פונה לראש הקהילה כדי לקבל ממנו את המספר. והוא מפתיע אני יכול לתת מענה של ראש קו ההלכה בכבודו ובעצמו, הגאון הרב ירון אשכנזי, ושיש לו התמחות גדולה בשאלות כמו שלך כחלק מתפקידו כחבר ההנהלה הרוחנית של ארגון הקירוב 'הידברות'. אמנם אין לי את המספר האישי שלו, אבל יש לי הקלטה של שיחה שמסר בפני רבנים ביסוד מיזם של הנגשת היהדות בעיר חיפה **"מחברים בקליק"**, בר"ח סיוון תשפ"ו.

הוא לוקח את הקלטה ומקשיב, והיא בדיוק מדברת על הקונפליקטים שלו. הרב שם לוקח חזרה בזמן לסערה סביב ארגון ערכים, שעל מנת לקרב את החילונים ולהסיר מהם את המחיצות ליהדות, היה צורך להוריד את המחיצות שבין גברים לנשים במהלך ההרצאות, וכתוצאה מכך קמה מחאה ברחובות בני ברק, ונתלו פֶּשְׁקוּוֹיִלִּים על לוחות המודעות. הארגון לא הבין על מה המחאה שהרי הם עוסקים בקירוב, ולכך רבני הארגון בראשות הגאון הרב שמעון בעדני מי שלימים כיהן כנשיא מועצת חכמי

התורה. עלו לשאול שאלת רב את הגאון מרן הרב אליעזר מנחם מן שך. הרב שך יישב איתם וכתב להם מתווה מפורט להרצאות על פי כל כללי ההלכה ללא שום פשרות.

ליום המחרת הרב בעדני מקבל טלפון: שלום זה אליעזר מנחם, כל מה שאמרתי לכם אתמול בטל ומבוטל, ושארגון ערכים ימשיכו לפעול כפי שהם פועלים עד עתה.

הרב אשכנזי אף משתף ממעשה שהיה עמו. בתקופת כהונתו כרב בית כנסת באזור מחנה יהודה בירושלים. בית הכנסת עבר שיפוץ הכולל את הקומה העליונה של עזרת הנשים. ועכשיו שבית הכנסת נראה כארמון מלכים חשש עלה בלב הגבאים והמתפללים שהחרדים יחמדו אותו. אז הם מצאו פתרון להרחקת חרדים, הסרת המחיצה מעזרת הנשים. עזרת הנשים אמנם גבוהה יותר מהיכל התפילה של הגברים, וברור שצריך מעקה כדי שלא בטעות במקום סוכריות מעזרת הנשים, הנשים עצמן יפלו. אלא שלזה מספיק מעקה ללא וילון.

הרב אשכנזי רצה למחות על פריצת גדרי הצניעות בבית כנסת, ואף שקל להתפטר, אלא שאביו שהיה יהודי פשוט, הפנה אותו לשאלת רב לגאון הרב יעקב יוסף. הרב יעקב יוסף אמר לו לפי האגרות משה המחיצה בסדר. אבל מה עם צניעות שאל הרב אשכנזי. ענה לו הרב יעקב תפקידך להאיר, לא להעיר!

וכך מנחה הרב אשכנזי באותה הרצאה את הרבנים של מיזם הנגשת היהדות, התפקיד שלכם להאיר לא להעיר לא בענייני צניעות ולא בענייני כשרות על אחת כמה וכמה לא להיות הדובר של הציבור החרדי בעניינים פוליטיים.

כמובן לא להתיר להם דברים המנוגדים להלכה, אבל לפעמים צריך להעלים עין, על מנת שיתקרבו ובעזרת ה' יזכו אט אט לקיים את כל התורה והמצוות.

יששכר שמחה מבין שנוסחת התמודדות בהרצאות של קירוב, עם צניעות הוא להעלים עין וזה שמירת העיניים הנצרכת שם. הוא מקווה שזה לא משחקי מילים, כי את הקדוש ברוך הוא אי אפשר חס ושלום להתל במשחקי מילים.

אבל עכשיו כשיששכר נמצא במיטבו, ושמסון פורח יחד איתו, יששכר לא עושה לעצמו הנחות וגם אם יש מקום להקל הוא רוצה להחמיר ולא להסתמך על קולות של שעת הדחק.

הוא חוזר לראש הקהילה, ומבקש לדעת לפי שיטת חזון איש, המחמיר של הדור כיצד לנהוג. הוא פותח לו את ספר חזון איש:¹

כתב המרדכי בשם הרא"מ דבעוונות הרבים אנו יושבין בין העכו"ם ועת לעשות לה' הפרו תורתך. הלכך אין אנו נוהרים מללמוד בשמיעת קול נשים אראמות. והנה בתר"י כתבו שאם יכול לכיוון ליבו ולא לשים לב לקול השיר

¹ אורח חיים, סוף סימן טז, עמוד כה.

מותר. ואפשר דהרא"מ לא סבירא ליה כן, ואפשר דכוונתו אפילו מוטרד, משום עת לעשות.

ומהאי טעמא אפשר לצדד להקל בזמן הזה להגיד תוכחה ברבים ולהזכיר דברי חז"ל, אף שיש פרועות ראש כנגדו,¹ ומשום עת לעשות. וגם אפשר לסמוך על דעת הר"י דכיון דאינו משים ליבו מותר.

¹ ולפיכך מותר לומר דברים שבקדושה כנגדן.

אלא, אף על פי שסבירא ליה לחזון איש לאסור בכך (הלכות קריאת שמע, סימן טז, סוף אות ח). אפילו הכי כאן התיר משום 'עת לעשות לה'.

¹ וזאת אף על פי שלא סבירא ליה כדעת הבן איש חי (שנה א, פרשת בא, הלכה יב) והגר"ע יוסף (שו"ת יביע אומר, חלק ד, יורה דעה, סימן א), שסוברים כי בנשים שראשן מגולה תמיד, אין משום הרהור עבירה כיוון שרגילים בכך,

עד כמה רחוק אפשר ללכת עם קירוב

ברוך ה' הוא עושה חיל בקירוב, עד לאותו ליל הסדר שבו הוא מרגיש שהלך רחוק מדי עם הקירוב.

הוא הוזמן לערוך את ליל הסדר, באחת הקהילות המרוקאיות בצרפת. הוא מעלים עין מהשיבה המעורבת, שהרי גם בארץ, ארגונים חרדיים שמארגנים שבתות בבתי מלון עבור ציבור חרדי המקפיד על הפרדה באורח חייו. לא עושים הפרדה בחדר אוכל, כי את סעודת השבת צריך לעשות בחיק המשפחה. אבל כאן הקהל שר את שירי ההגדה ביחד, גברים ונשים בערבובייה. אך אז נזכר שמתפקידו להאיר ולא להעיר. אלא שנהיה לו חושך בפנים, ואינו מסוגל להאיר.

למחרת הוא מגיע להרצאה כבוי לחלוטין, נטול אנרגיות רוחניות. איך שהוא נכנס אל האולם, הקהל כולו, גברים ונשים כאחד, מקבל את פניו בשירה אדירה ומכל הלב והנשמה: "ימים על ימי מלך תוסיף".

בתוך תוכו מתחוללת סערה. קולו הפנימי של יששכר לוחש לו: ברח! אלא שקולו של שמשון רועם כנגדו: רק פחדן בורח! אם

אתה גבר, עמוד מולם והילחם את מלחמתה של תור, אני אהיה בעזרך.

באותו רגע, רוח ה' נוסכת בו גבורה כשל יהודה, שריריו מתנפחים, חזהו נמתח, ושתי שערות מטאפוריות בוקעות מתוך חולצתו ומנקבות את בגדיו, כשהוא מוכן לירוק דם מרוב קנאת ה'. בדמיונו הוא רואה את מלאכי השרת עומדים ומלווים אותו. עיניו יקודות כלהבי אש, ומגרונו עומדת לפרוץ אש בוערת של תוכחה.

ראש הקהילה מביט בו ומבין מיד שמשהו רע עומד להתרחש. הוא ניגש אליו כדי לבדוק אם הוא בסדר, מניח עליו יד, ונבהל! טמפרטורת הגוף שלו לווהטת כלבה רותחת. כדי למנוע התפרצות שתמיט אסון קהילתי, ראש הקהילה מושך אותו במהירות החוצה ומכניס אותו לחדר צדדי כדי להבין מה העניין.

שם, בהתפרצות של קנאת ה' צבאות, הוא פורק את כל המטען על ראש הקהילה בצעקות: "רפורמים!", "עוקרי הדת!".

ראש הקהילה, בניסיון להרגיע את הרוחות, מנסה להעניק לו חיבוק חם. אלא ששמשון ראה בזה כאיום, בתנועה מהירה הוא מניף את ראש הקהילה באוויר, ומחל לנענע אותו כלולב, לכל ארבע רוחות השמים, למעלה ולמטה, ורגע לפני שמקיים בו חבטת הערבה, ראש הקהילה זועק בבהלה עצומה 'שמע ישראל'.

המילים מהדהדות באוזניו של יששכר שמשון. מנחיתות אותו אל המציאות ומבהירות לו שהוא הגזים.

הוא מוריד את ראש הקהילה, לוקח נשימה עמוקה ומנסה להירגע, בזמן שראש הקהילה המבוהל נשען על הקיר ומנסה להסדיר את נשימתו. יששכר שמשון פונה אליו, מבקש את סליחתו מעומק הלב ומתנצל על התקרית.

הוא פוסע שפוף אל בית המדרש הסמוך, מתיישב על הספסל ומניח את ראשו בין ידיו בסערת רגשות. ראש הקהילה, לאחר שנרגע מעט, הולך בעקבותיו, נכנס לבית המדרש ואומר לו ברכות: "הקהל מחכה לך בחוץ. אל תחשוז בנו כרפורמים, חלילה. מדובר כאן בהצלת נפשות של ממש. אם אני אדרוש כאן הפרדה, כל השבתות והגיבושים יתבטלו מיד. ובלי השבתות הללו ובלי הגיבוש הקהילתי, היהודים האלו יתבוללו.

תחשוב שאתה על תקן רופא שבא להציל נפשות, ושפיקוח נפש דוחה את כל התורה כולה. וכבר פסק השולחן ערוך, שאף הצלה רוחנית של הנפש, היא בכלל פיקוח נפש הדוחה שבת:

מי ששלחו לו שהוציאו בתו מביתו בשבת להוציאה מכלל ישראל מצוה לשום לדרך פעמיו להשתדל בהצלתה ויוצא אפילו חוץ לשלש פרסאות ואי לא בעי, בית דין גוזרין עליו (שולחן ערוך¹). ואפילו לחלל שבת בדברים האסורים מן התורה נראה דשפיר דמי (בית יוסף²). ואף לחלל שבת

¹ אורח חיים, סימן שו, סעיף יד

² אורח חיים, סימן שו

לצורך הצלתו מחינוך חילוני מותר אם אין אפשרות אחרת (הרב בן ציון אבא שאול¹).

"אתה לא הראשון שקנאת ה' בוערת בו כאן, על אדמת צרפת", ממשיך ראש הקהילה, "כבר קדמוך גדולי החרדים לדבר ה' בתקופה שלאחר השואה. באותם ימים קם בצרפת ארגון 'ישורון', שנוסד ברוח שיטתו של הרש"ר הירש מגרמניה, והקים מסגרות חינוך יהודיות במטרה יחידה: להציל את הנוער מפני התבוללות.

אלא שבתוך הארגון הזה, ההפרדה בין הבנים לבנות הייתה חלקית בלבד: בכיתות הלימוד הם ישבו בספסלים נפרדים, אך למדו יחד באותה הכיתה; בסעודות השבת שרו הבנים והבנות את שירי השבת בצוותא; ואפילו למחנות הקיץ הם יצאו יחד, באופן מעורב, תוך הקפדה יתרה על לינה במתחמים נפרדים לחלוטין. היו להם מדריכים יראי שמיים ומדקדקים במצוות, שלקחו על עצמם אחריות מלאה שהבנים והבנות לא יטיילו יחד, אלא אך ורק במסגרת מאורגנת ובהשגחה צמודה.

קהילות החרדים מליטא ומפולין שהגיעו אז לצרפת", מתאר ראש הקהילה, "נזדעקו ומחו בהם נמרצות, בטענה שהדבר נוגד לחלוטין את רוח היהדות והצניעות. אלא שאז יצא להגנתם בעל ה'שרידי אש'², ובאחד מפסקיו המפורסמים ביותר כתב שעל אף שהצדק ההלכתי נמצא עם אותם המוחים, במקרים מעין אלו

¹אור לציון, חלק ב, פרק מה, הלכה יד
בהערה, עמוד רפט

²שו"ת שרדי אש, חלק ב, סימן ח.

חובה עלינו להיות חכמים ולא רק צודקים. הוא הסביר שמדובר כאן בהצלת נפשות כפשוטה, שבלעדיה יאבדו אותם נערים ונערות באבדון רוחני של התבוללות נוראה.

ממשיך ראש הקהילה: אפילו בארץ ישראל פוסק הדור מן הרב עובדיה יוסף, נשאל ע"י מפקח פנימיות הדתיות בישראל:

כידוע, תורמת השבת תרומה נכבדה לחינוך הדתי בפנימיות הדתיות, דבר שאושר בסקרים ובמשאלים שערכנו בפנימיות. חלק חשוב מאווירת השבת הטובה פנימיות נוצרת בסעודות השבת, שבהן שרים זמירות ושירי שבת, ונאמרים דברי תורה או דברי הגות במחשבת ישראל.

למנהל הפנימייה ולמדריכים חלק נכבד באווירה זו בשבתם בחדר האוכל יחד עם בני משפחתם. המנהל או אחד המדריכים הוא המקדש או המבדיל, הוא האומר דברי תורה, הוא המכוון את השירה, ועצם נוכחות המשפחות משפיעה לטובה. נוצרת אווירה של משפחה גדולה הסועדת יחד את סעודותיה, עם ראש המשפחה בראש.

אולם בפנימייה דתית של בנות קיים קושי הלכתי: שירת הבנות. לעיתים יושב מנהל הפנימייה ולידו בניו הגדולים שבאו מהשיבה, וכיצד יישבו וישמעו שירת נשים? ולכן נמנעים רבים מלסעוד סעודות שבת בחדר האוכל, וכל אותה אווירת שבת שתיארתיה קודם נמוגה. השבת נראית כמשפחה ללא ראש רחמנא ליצלן.

אני שואל: היש דרך להתיר לגברים להשתתף בסעודת השבת מבלי להיכשל בשמיעת קול אשה?

ומרן הגאון רבי עובדיה, הביא בתשובתו את שו"ת שרידי אש, הנזכר וסיים בדבריו:¹

אין צורך להרבות במלים על מה שנאמר בספר שרידי אש הנ"ל בשם גדולי רבני אשכנז, כי רוח ה' דיבר בם ומלתו על לשונם. ואם אפשר להחמיר שהבנים הגדולים של המנהלים והמחנכים לא ישתתפו בסעודות השבת שם, כדי שלא יצטרכו לשמוע זמרת בנות, הנה מה טוב, ואם אי אפשר יש להם על מה שיסמוכו. והנח להם לישראל.

"אמנם", מסכם ראש הקהילה ביושר, "בנו, הגאון הראשון לציון הרב יצחק יוסף,² מסביר שמדובר כאן בלימוד זכות ולא בהיתר הלכתי. אבל זה בדיוק העניין, יששכר! כדי להציל את הנשמות הללו, גדולי הפוסקים משתמשים בכוח של לימוד זכות. אז גם ממך נדרש ללמד זכות.

יששכר שמשון מצליח לקבל את לימוד הזכות של גדולי הפוסקים. הסערה שבתוכו נרגעת קמעה, והוא כבר מתכנן לחזור אל האולם ולמסור את ההרצאה כמתוכנן.

¹ תשובת הרב, הודפסה בשו"ת יחווה דעת, חלק ז, סימן יב.

² ילקוט טהרה, פרק יב, עמוד תיב, בהערה.

אלא שדווקא אז, דלת החדר נפתחת בסערה. אשת ראש הקהילה נכנסת פנימה וקוראת בקוצר רוח: "נו, איפה אתה? כולם שם באולם כבר יושבים על קוצים!"

יששכר שמשון מקבל הלם. היא עומדת מולו בגילוי ראש גמור. הוא מנסה בכל כוחו להפעיל את מנגנון לימוד הזכות, ומנסה לשכנע את עצמו שאולי מדובר בפאה נוכרית איכותית כל כך, עד שאי אפשר להבדילה משיער טבעי. אבל המציאות טופחת על פניו, השיער לא נראה איכותי, הוא נראה בדיוק כמו שיער אמיתי.

"מה הצלת נפשות יש בזה?!" מפנה מבט מלא ביקורת נוקבת כלפי ראש הקהילה. אלא שראש הקהילה אינו מתבלבל, ועונה לו מיד: "גם על זה כבר לימד זכות הגאון הרב יוסף משאש¹, מגדולי רבני מרוקו, ורבה של העיר חיפה:

דע בני, כי איסור גילוי הראש לנשואות היה חמור אצלינו פה מחזק', וכן בכל ערי המערב טרם בוא הצרפתים, ואך אחרי בואם במעט זמן, פרצו בנות ישראל גדר בזה, וקמה שערורייה גדולה מהרבנים והחכמים ונבוני עם יראי אלוקים. ואך מעט קם השאון לדממה, ויחדלו הקולות, כי לא הועילה שום תוכחת, לא בנחת, ולא באש מתלקחת, כי אין חזק כאשה אמרו הקדמונים, ועתה כל הנשים יוצאות בריש גלי פרועי שיער, זולת הזקנות הן שמכסים את ראשן, ולא כולו רק מניחים חלק גלוי מצד פנים.

¹ בן דודו של אביו של הגאון ר' שלום משאש, רבה של ירושלים

ואני בלכתי בסיעתא דשמיא לשרת בקודש בעיר תבנה תלמסאן זה כשלושים שנה, ראיתי הדבר פשוט שם ובכל המחוז, אצל כל הנשים, גם הזקנות, שכולם פרועי ראש, עם כמה מיני תגלחות משונות, כאשר נמשך הדבר בכל ערי המערב.

ובכן נתתי לבי ללמד עליהם זכות, כי אי אפשר להחזיר הדבר כמאז, כי הדבר הולך ומתפתח עם הזמן בכל דבר...

ואנן נוסיף עוד דבר המובן מאליו לכל מבין עם תלמיד, שהאידנא שכל הנשים מגלות שיער ראשן, חזר שיער הנשואות כשיער הבתולות שכלן מתאימות רגילות לגלותו, כי מדי הוא טעמא בבתולות, משום דרגילות לגלותו, לא מקרי בגלויין פריצות, הוא הדין והוא הטעם האידנא בנשואות הרגילות לגלותו, דלא הוי בזה שום פירצה חלילה, וכן לעניין, מה שכתוב שער באשה ערוה, מדי הוא טעמא בבתולות משום שאין הרהור ברגיל לראות, הוא הדין בנשואות הרגילות האידנא, אין הרהור ברגיל. וכל אדם מבשרו יחזה, שרואה אלפי נשים עוברות לפניו יום ויום בראש מגולה, ואינו שם ליבו להן. והמהרהר, לא מחמת שיער גלוי מהרהר...

ואליו הצטרף, מרבני מרוקו, הרב משה מלכה זצ"ל, מרבני מועצת הרבנות הראשית, ורבה של העיר פתח תקוה.¹

אלו המחמירים היו יודעים שאין הנשים מוכנות לשמוע להם לכסות ראשן, ומשום כך לא היה מי שימחה על זה, מוטב שיהיו שוגגות (ולא יהיה מזידות) ... והלואי והיה הדבר נשאר בגלוי שערות

¹ בספרו 'והשיב משה', סימן לד – וסיים: "אצלנו בחו"ל (מרוקו) היה הדבר גלוי ומפורסם שכל הנשים היו הולכות בגילוי ראש, פרט לחרדיות שהיו חובשות פאה נכרית או מטפחת, ומכל מקום אפילו

לימוד זכות

"טוב", נאנח יששכר שמשון, "מי אני שאלמד חובה מול לימוד זכות של גדולי ישראל? אבל אם אסור לדבר איתם על כלום כי צריך ללמד על הכל זכות, אז על מה בכלל אדבר איתם?"

"על לימוד זכות" מציע ראש הקהילה, "הם מאוד אוהבים קרליבך".

יששכר שמשון, נכנס ומספר בהתרגשות ובאומנות את יוסלה קמצן קדוש, למבוגרים שבהם הזכיר ממש את קרליבך, גם אם לא בלוק, כי שערות ראשו הן כשל יששכר ולא כשל שמשון הגיבור. אבל משהו בנשמה היה דומה, הוא הצליח להכניס לכמיהה יהודית את פעימות הרגש היהודי, ולפרוט על מתרי הנשמה. האווירה הייתה חיובית שקירבה אותם אליו, בסיומה באו ללחוץ את ידו, אנשים כנשים, ואף לקבל חיבוק אבהי, כפי שהיו רגילים לעשות עם קרליבך.

ובמקומות שחיה מעורבת על אחת כמה וכמה, ואין בידנו להקים את עול הדת עד בא גואל צדק במהרה בימינו אמן".

ולא יתפשט גם למקומות מכוסים שלדברי הכל יש בהם ערוה, וכבר הרשו לעצמן נשי הזמן להתהלך ברחובות ובשווקים חשופות שוקיים וזרועות,

יששכר קופץ ממקומו כנשך נחש. שמשון שבתוכו מתעורר מיד, והודף מעליו את כולם. מבחינתו, זה היה לעבור כל גבול, הפשרות ההלכתיות חדרו למרחב האישי שלו.

"גם על זה יש לך לימוד זכות?!" שואל את ראש הקהילה בבעס עצום, מנסה להסדיר את נשימתו.

ראש הקהל הנהן וענה לו בנחת: "כן, בהחלט. הרי סבו של קרליבך, הרב שלמה קרליבך, שהיה רב קהילות בגרמניה ומתלמידיו של רש"ר הירש, מייסד שיטת 'תורה עם דרך ארץ', התיר בשעתו לחיצת יד לאישה כשהדבר נעשה לשם נימוס בלבד ולא לשם הנאה. הוא הסביר שבתחילה נזהר בזה מאוד, אולם בגרמניה המציאות הזו לא הייתה אפשרית, ומשום צורך השעה וכבוד הבריות נאלץ להקל.¹

והוא לא היה היחיד שהקל מטעם זה", המשיך ראש הקהל, "כך סבר גם בנו של הנצי"ב מוולוז'ין, הרב חיים ברלין, בשו"ת 'נשמת חיים'.²

משום לא פלוג. כי אף שקצת נשים יודעות מאיסור זה ואינן מושיטות ידיהן לאיש בבואן ובצאתן, רובן לא ראו ולא שמעו שיש למנוע מזה ונותנות יד לפי תומן, ואין לך ביוש גדול יותר מזה לסרב להכות כף אל כף דרך כבוד כמנהג ארצנו, וגדול כבוד הבריות".

² סימן קלה אות ו.

¹ דבריו של הרב שלמה קרליבך, הובאו בספרו של ראש בית המדרש לרבנים בברלין, הרב דוד צבי הופמן, שהיה אף הוא מאסכולת "תורה עם דרך ארץ" בספרו היובל (עמוד 218): "כי הושטת יד לאישה אינו אסור אלא משום הרהור, ורק אם נתכוון הנוגע להנאת איסור. ואף שגם אני בעצמי נזהרתי מקדמת דנא, לא היה לאל יד לעמוד בדרך הפרושים,

"אני מזכיר לך", אומר ראש הקהילה, "שמדובר פה בהצלת נפשות! ואם בהצלת נפשות אתה מתעקש לשמור נגיעה הרי אתה כאותו חסיד שוטה שרואה אשה טובעת בנהר ולא מצילה, כי הוא שומר נגיעה".

יששכר שמשון מגיב בכעס: "חשוב מאוד להבין שגם אם בהצלת

נפשות לא עוצרים
באדום, עדיין אסור
בשום אופן לאבד את
הבלמים! שום נהג
אמבולנס שפוי לא ידהר
להציל חיים אם הוא

יגיע היום בו יהיה
אשת איש עם הכשר
(הרב יהודה צדקה)

יודע שהלכו לו הבלמים באמבולנס. כי אז הוא פשוט יתרסק בדרך. - ואתם איבדתם את הבלמים!"

הוא נאנח: "עם סברות וקולות כאלו, לא לחינם אמרו חכמינו שכל הדר בחוצה לארץ, אפילו במקום שרוב ישראל, דומה כמי שאין לו אלוה".¹

"אולי אתה צודק ששיטת הקירוב הזו היא תוצרת חו"ל", משיב ראש הקהילה, "אבל במידה מסוימת היא כבר יובאה לארץ ישראל. הרי גדול רבני הקירוב בארץ, הרב זמיר כהן, במסגרת אימפריית הקירוב שלו 'הידברות', מתמודד עם שאלות הלכתיות

¹ כתובות קי:

נפיצות מדי יום. ולשאלת אישה שאינה חרדית,¹ בסיטואציה שבה אינה יכולה להימנע מלחיצת יד, הוא הסתמך על ה'נשמת חיים' מברלין כדי להקל לה.

ואפילו מירושלים, שממנה יוצאת תורה ודבר ה', רבה הראשי, והראשון לציון הרב שלמה עמאר כתב² שאין למחות ביד המיקל לנשק דודה מבוגרת, וכן נערה המקילה לנשק לדוד מבוגר, על

שנמנע מזה הם נפגעות מאד. וכן בכהאי גוונא שהאב מבקש, ואם לא ישמע לו הוא נעלב, דנראה שאין למחות ביד המקל. ומיהו הטוב טוב, שינשקו על היד של הדודה הזקנה, וכן הבת תנשק ידו של הדוד הזקן. וגם זה רק בנערים ונערות צעירים והדודים והדודות זקנים, ורק במשפחות או עדות שנהגו לעשות כן.

ותהילה לאל, היום בארץ ישראל הולך ומתפשט המנהג אצל יראי שמים להימנע גם מזה, ומסתפקים באמירת שלום בפה. ואם רוצים לכבד טוב ולתת להם הרגשה של קירבה, אפשר לקחת מתנה קטנה בעת הביקור, לכפר פניהם בזה, וזה יכפר בעד הכל.

ומכל מקום ודאי דאין למחות במי שמנשק ידי דודתו הזקנה מפני הכבוד, וכל שכן כשיש בזה גם כבוד אביו או כבוד אמו שדורשים ממנו את זה במפגיע, ויכוון לבו לשם שמים.

¹ בשיעורו הקבוע מדי יום ה' בתל אביב, התייחס הרב לסוגיה זו. ועיין עוד באתר 'הידברות', במאמר שהתפרסם בנושא שאלה זו בכ"ח בכסלו התשע"ו, שם חזרו והדגישו את הסייגים הברורים של הרב זמיר כהן. שברור שלכתחילה אין בהלכה שום היתר לאיסור נגיעה, וכל עניין של חוסר צניעות הוא חמור מאוד ביהדות. ויש להקפיד על ההלכה קלה כבחמורה, ולא להתיר דבר זה בשום אופן. ואין ללמוד מקרה דנן, בו הרב זמיר כהן השיב למתחזקת שלא זכתה עדיין להקפיד על ההלכה כולה, והיא מוקפת בחברה חילונית, ושם היא מגיעה למצב דחוק, בתוך מעמד מביך של יראה שאין בו חיבה כלל. ובמצב מדיר שכזה, שהוא בשעת דוחק גדול, הסתמך הרב על השיטות שהתירו זאת בדיעבד."

² בספרו שו"ת שמע שלמה, כרך ב, חלק אבן העזר, סימן יב: "ומכל מקום יש מקום ללמוד לעניות דעתי לאותם מקומות שנהגו לנשק דודות זקנות, ומי

מנת להימנע מפגיעה ומחלוקת. ואתה, סתם עשית עניין. הרי הנשים שהתקרבו אליך היו נשים מבוגרות".

"משום מה, לא נראה לי שהן היו דודות שלי..." מנסה יששכר שמשון להבין.

"יזו בדיוק הבעיה שלך! אתה צריך לראות בכל עם ישראל 'אחים', משפחה אחת גדולה".

"נהייתי משוגע, מהשטויות שיוצאות לך מהפה", מתקומם יששכר שמשון, "מעניין למה הרב עובדיה, באותה סיטואציה מפורסמת כשסירב ללחוץ את ידה של ראש הממשלה גולדה מאיר, אדרבא, לא לחץ לה יד, כדי שאולי תחזור בתשובה..."

דחוייה היא אצל פיקוח נפש ולא הותרה

ראש הקהילה ניגש אליו בחיוך, ופרש את זרועותיו לחיבוק פיוס מלווה בטפיחת 'אחי' רחבה על השכם.

אלא שיששכר שמשון הרגיש שזהו 'חיבוק אח' נוסח עשיו הרשע. שמפתה אותו להיגרר אחריו לשעיר, לעזאזל... כדי לכפר על חטאי הקירוב שלו. אבל מבחינת יששכר שמשון, אם כבר צריך להקריב קרבן חטאת על תסביכי החיים שלו - שיהיה שעיר לה' ולא שעיר לעזאזל. עדיף לו להקריב את 'שמשון' על מזבח התורה של 'יששכר', מאשר להקריב את יששכר קורבן שעיר לעזאזל בשביל שמשון.

"אחי היקר!" מחזיר לו יששכר שמשון באותה מטבע, ומעניק לו טפיחת 'אחי' הגונה על השכם, "גם לפי דברייך שמדובר בהצלת נפשות, ופיקוח נפש דוחה את כל התורה כולה - זכור! שפסק השולחן ערוך:¹ ששבת דחוייה היא אצל פיקוח נפש, ולא הותרה

מחשבת' שהארכנו בסוגייה. (ניתן לעיין בספר במאגרי: אוצר החכמה ו'היברובוקס'.

¹ שולחן ערוך אורח חיים סימן שכט. ומכל מקום יש אריכות גדולה מה כוונת השולחן ערוך, ועיין בספרנו 'מלאכת

היא אצל פיקוח נפש!", סיים את דבריו, וקינח בצביטה הגונה בלחי.

בזמן שאתם כאן נוהגים 'היתר' בהלכות צניעות, רבני ארץ ישראל התייחסו לזה כאל דחוויה בלבד. לכך הרב זמיר כהן, במענה המדויק שלו לאותה שואלת, הדגיש שהיא צריכה לעשות כל תצדקי שבעולם כדי להימנע מראש מהסיטואציה הזו. ואף נתן עצות פרקטיות כיצד להימנע. כמו להודיע מראש, עוד לפני המפגש כי: 'אני מקפידה על שמירת נגיעה בהתאם לכללי ההלכה', ואפילו הביא דוגמאות לכך מארמון המלוכה באנגליה. וגם כשאין ברירה, הוא ביקש לצמצם את האיסור למינימום, למשל על ידי חציצה של לבישת כפפה. רק כשכלו כל הקיצין, אחרי שניסתה הכל ועלולה להיגרם מחלוקת, הוא הסתמך בשעת הדחק על ה'נשמת חיים'. וגם זה בתנאי שמדובר בנתינת יד שאינה של חיבה, ושוב הוא חזר והדגיש איך להימנע.

"וכך גם רבה של ירושלים", המשיך יששכר שמשון, "הרי הוא כתב בפירוש ש'תהילות לה' שבארץ ישראל מתפשט המנהג להימנע מזה', והציע דרכים איך לתת את הכבוד לדוידים בלי להקל בשמירת נגיעה. כמו אמירת שלום יפה בפה, או קניית מתנה קטנה. ואפילו כשאין שום ברירה, הוא צמצם את זה לנשיקה ביד בלבד, ורק לדוידים ודודות מבוגרים, ולא לכל מאן דבעי. אז אל תהפוך 'דחוויה' ל'הותרה'!"

קירוב לא על חשבון השולחן ערוך

יששכר שמשון מתהלך ברחובות פריז כשה אובד, המבקש רועה נאמן שייקח אותו אל באר מים חיים. רגליו מוליכות אותו אל בית מדרש מקומי סמוך, והוא נכנס פנימה. שם, הוא רואה את שאהבה נפשו: ראש ישיבה שחזותו מוכיחה עליו כי הוא מארץ ישראל. יששכר שמשון ניגש אליו בעיניים כלות ומתחנן: 'השקני נא מעט מים'. וראה זה פלא, נעשה לו נס והמים עלו לקראתו; היה זה ראש הישיבה, הגאון רבי שמואל הלוי, שדלה והשקה אותו מתורת גדולי ישראל.

"כך מקובלנו מפי גדול פוסקי ההלכה בארצות הברית הגאון ר' משה פיינשטיין", פרש בפניו:¹ "דבדרך כלל אין להקל בעניין שום

אם וודאי יחללו שבת בגלל ההזמנה".
ושם, בסוף התשובה, הוסיף העורך: "ושמעתי ממורנו הגאון ראש הישיבה ר' דוד פיינשטיין, דבכל עניינים של קירוב רחוקים, דעת אביו היה דבדרך כלל אין להקל בעניין שום הלכה כדי לקרב רחוקים, ואדרבא המשפיע צריך לשמור כל הדינים ועל ידי זה ממילא יכול להיות משפיע על אחרים. וידוע שלעניין קירוב רחוקים השיב מוהר"ר הרב יוסף שלום

¹ שו"ת ודברת בם מהרב דוד פיינשטיין (סימן קיד) הביא את דברי אביו בשו"ת אגרות משה (אורח חיים, חלק א', סימן צט), לגבי איסור הזמנת אנשים לבית הכנסת שאינם שומרים שבת ויבואו במכונית, וכתב: "ודין זה נוגע למעשה לכמה בני תורה שרוצים לקרב בעלי תשובה קודם שמתחילים לשמור שבת, ואומרים דיש תועלת להם לבא לאכול בשבת, דלכאורה אי אפשר לעשות כן,

הלכה כדי לקרב רחוקים. ואדרבא המשפיע צריך לשמור כל הדינים, ועל ידי זה ממילא יכול להיות משפיע על אחרים". וכך היה רגיל מרן פוסק הדור **"ש אלישיב"** להשיב לשואלים אותו בסוגיות קירוב: "דאי אפשר לבטל אות אחת מהשולחן ערוך. אף על גב דכמה שואלים הדגישו דבלי זה אי אפשר לעשות את הפעילות של קירוב רחוקים".¹

"ובאופן ספציפי לגבי ההיתר של גילוי ראש לנשים נשואות", מוסיף, "כבר דחה את הדברים שאר בשרו הרב שלום משאש, רבה של ירושלים".²

דודאי לפי דעתי, ישתקע הדבר ולא יאמר, ולא נמצא שום פוסק שיתיר באיסור דאורייתא. שכיון שהתורה קבעה לאסור, אי אפשר להתיר בשום אופן ובשום טעם שהוא, כי מחוקק התורה ידע מראש את כל דורות הבאים, ודבר ציווה לאלף דור, ולא תשתנה ולא תתחלף עולם ועד, וזה אחד מעיקרי התורה, גם צריכים אנחנו ללכת אחרי כללי

השמים (ספר 'מצדיקי הרבים' לרב אברהם אדלשטיין, הלכות קירוב רחוקים, שהתחבר בשפה האנגלית, עמוד 21, הערה 5).

² בספרו שו"ת תבואות שמש, חלק אבן העזר, סימן קלח.

אלישיב לכמה שואלים דאי אפשר לבטל אות אחת מהשולחן ערוך, אף על גב דכמה שואלים הדגישו דבלי זה אי אפשר לעשות את הפעילות של קירוב רחוקים, ולכאורה דעתו כדעת האגרות משה וכמו שכתבנו".

¹ עם זאת אומרים בשמו שהורה, שבנוגע לבעלי תשובה צריך להקל עד

הפוסקים, וכיון ששום אחד מהראשונים ואחרונים לא עלה על ליבו דבר זה, אין לנו לחדש דבר מדעתנו.

למרות גדולתו העצומה בתורה של הרב יוסף משאש, רבה של חיפה, כפי שהעידו עליו הראשונים לציון לדורותיהם: מרן הגאון רבי עובדיה יוסף¹, הגאון הרב מרדכי אליהו², והגאון רבי שלמה עמאר. עם זאת, לא הסכימו עמו גדולי הפוסקים בגישתו המקילה בהלכה, אף על פי שנועדה ללמד זכות על אותם יהודים שאינם מקפידים על קלה בבחמורה. ומשום כך כתב מרן **הגר"ע יוסף**³: "בדרך כלל אין לסמוך על פסקי המים חיים משאש", וכך הורה הגאון **רבי מאיר מאזוז**⁴: "אין לסמוך עליו לדינא". ואף גדול פוסקי תימן, הגאון **הרב יצחק רצאבי**, ראה בקולות של הרב יוסף משאש פריצת גדר ממש, וכתב: ⁵ "פרץ גדרן של חכמים בזה... להתיר בזה הלכה מטעמים מוזרים ומשובשים", כשהוא מתריע מפני המכשול: "חכמים הזהרו בדבריכם, שמא ילמדו קלי הדעת להתיר, ויתלו באילן גדול". וביותר חריפות ועוצמה נכתב בשו"ת

¹ בהסכמה שנתן לספרו 'גרש ירחים': "הרב הגדול, מעוז ומגדול, טובינא דחכימי, מרגניתא דלית לה טימי, ראב"ד מקודש, חכם לבב ואמיץ כח, שמו נודע בשערים כמהר"ר יוסף משאש זצ"ל הרב הראשי וראש בתי הדין לחיפה והמחוז..."

² בהסכמה שנתן לספרו 'גרש ירחים': הדיין המצויין, דיינא דנחית לעומקא דדינא, חריף ובקי, ומשנתו קב ונקי הרב הגאון רבי יוסף משאש ששימש

בתפקידים רבים בעיר מולדתו ובערים אחרות במרוקו, ובשנותיו האחרונות נקרא לכהן פאר בעיר גדולה לאלוקים חיפה תבנה ותכונן. אשר שם לו בספרים הרבים שחיבר.

³ יביע אומר, חלק ז, חלק אורח חיים, סימן מד, אות ג

⁴ במפתח הכללים, שהודפס בסוף ספר 'איש מצליח, חלק א, ערך 'מים חיים'

⁵ בספרו שו"ת עולת יצחק, חלק א, אורח חיים, סימן צב, סוף סעיף ג.

איש מצליח¹ שיש בגישה זו משום עקירת התורה ממש: "ובספר אחד מאלג'יר... ביקש לעקור את הכל".

וכך לגבי הנהגת קרליבך אפילו הרבי מחב"ד התנער ממנה וכתב שהיא מנוגדת לשיטת החסידות ולגישת הקירוב של חב"ד, מפני שצריך לאהוב את הבריות ולקרבן לתורה, ולא להפך, לקרב את התורה אליהם, ולשנותה על מנת שתתאים להם:² ואף גדול פוסקי ההלכה בארצות הברית, הגאון ר' **משה פיינשטיין** כתב דהוי קלות ראש ופריצות.³

יששכר שמשון, נאנח אנחת רווחה, "אז אני לא חסיד שוטה", מרגיע את עצמו.

החסידות המבארת, שצריך להיות אהבת הבריות ומקרבן לתורה, ולא חס ושלום לקרב את התורה ומשנה אותה כמתאים אליהם, ועוד הוספתי, שבכלל פסק דין שבתורה הרי זה רצונו של הקדוש ברוך הוא, [והרי מפורש זה בתורה הקדושה וביחוד בתורת חב"ד בכמה וכמה מקומות], ומובן וגם פשוט שאין לבשר ודם לעשות מסחר חס ושלום ברצונו של הקדוש ברוך הוא".

³ אגרות משה, אבן העזר חלק א, סימן צו

¹ חלק א, סימן ג

² אגרות קודש כרך י"ט איגרת ז'ר, סעיף ט: "במה שכתב שהספק בעיניו, מהו היחס שלי להנהגת פלוני (קרליבך) – כפי שנכתב בשבועון בית משיח גיליון 307, עמ' 52, ו"ז טבת תשס"א²) אשר מאסף הוא .

לפלא וגם לצער שחושד אותי בכגון דא, כוונתי בנוגע לעניין אשר פסק דין מפורש הוא בשולחן ערוך, קול באשה וכו' או תערובות וכו'. ומה שמגדיל עוד יותר הפלא, שהרי כתבתי והדגשתי כמה פעמים, שזהו מנקודות היסוד בתורת ה' ומצותיו, וביחוד תורת

תעודת כשרות

לכל חג יש מוצאי חג. והצ'ק כבר ממתין לו במקום האירוח.

בנוסף חשוב לו להגיד לראש הקהילה, שהוא סתם הטיח בו שהוא חסיד שוטה. לשם כך מבקש מהרב שמואל הלוי אם יוכל להצטרף אליו. הוא מבטיח שאת המעשרות יתרום לישיבה של הרב.

ראש הקהילה מקדם את פניהם, מקשיב ליששכר שמשון. אך מיהר להעיר את אוזנו: 'אולי אכן אינך חסיד שוטה. אבל כרגע שהוא לא מלמד זכות. הוא כנראה כבר לא חסיד...'

ברור שצריך ללמד זכות על כל יהודי, משיב לו הרב שמואל הלוי, "שהרי אפילו על מי שאינו שומר תורה ומצוות, אנו מלמדים זכות שהוא בגדר 'תינוק שנשבה'". הוא נעצר ומחדד את הדברים: "אך יש לזכור! כדי ללמד זכות אין צורך להתיר את ההלכה. תפקידנו הוא לשמור על דקדוק ההלכה, ותוך כדי כך לדון אותם כאנוסים במידה מסוימת".

ואני אחבר אותך, ישנן זמרות שזכו להתקרב ליהדות, אולם לחלקן קשה לוותר על הקריירה, ולשיר בפני נשים בלבד. כאשר הן

נשאלות על ההלכה של קול באשה ערוה. הן נחלקות לשתי קבוצה: האחת טוענת זכינו לצעוד בדרך התשובה, אולם יש עוד כברת דרך לעשות. יש שהן בצעדים הראשונים ממש, וקריירת השירה שלהם נשאר אתו דבר, עם שירי עגבים ועם לבוש בלתי צנוע על הבמה. ויש שזכו לעשות דרך משמעותית, להקפיד על לבוש צנוע, ועל שירים כשרים. ולשיר בצורה שגברים לא רואים אותם כתאווה ויצר הרע. והשנייה טוענת, הרב שלי התיר אלא שמשום מה, תמיד מדובר ברב בעילום שם... או מל"ו צדיקים נסתרים...

גם אם נכון ויש רב כזה באחד הקיבוצים הדתיים, וכנראה הוא מסתמך על השדי חמד¹ והשרידי אש מכל מקום גדולי פוסקי

ובגדר המושג "מתכוון ליהנות מקולה", כתב מרן הגר"ע יוסף (שו"ת יחווה דעת, חלק ז, סימן יב) שאיסור הנאה נאמר דווקא על הנאה של תאוה, אבל הנאה של יישוב הדעת, מותרת. שהרי על פי יסודו של ה'דברי חפץ', כתב הגר"ע יוסף ליישב את קושיית המפרשים על דברי הגמרא בברכות (נז.): "שלשה משיבין דעתו של אדם, אלו הן: קול ומראה וריח", ופירש רש"י בפירושו השני: "קול ערב של אישה". והקשו האחרונים, הלא קול באישה ערוה? אלא שמכוח דברי ה'דברי חפץ' ביאר הגר"ע יוסף שיש לומר שמדובר שם בשירי קודש. חזינן להדיא, שגם קול ערב המשיב דעתו של אדם אינו בכלל הנאה האסורה, מפני שאינו בגדר הנאה של תאוה.

¹ במערכת ה-ק' (כלל מב) מביא את שיטת ה'דברי חפץ', וזה לשונו: "דכל שאינו קול של שירי עגבים, ואינו מתכוון ליהנות מקולה כשמשוררת דברי שיר ותשבחות לאל יתברך בשביל נס, או שפועה להרדים הילד או שמקוננות על מת – לית לן בה. כל דאינו מתכוון ליהנות מקולה... ומה שכתב המגיה שם שדברי הרב 'דברי חפץ' הנ"ל תמוהים, הוא לפי שלא ראה דבריו כמו שכתוב שם. אבל הוואה דבריו בגופן שלהם ישפוט בצדק שדבריו נוכחים, ולא נעלם ממנו סוגיית קידושין ודברי הראשונים והאחרונים. ואף כי ודאי נכון להחמיר שלא כדברי הרב 'דברי חפץ' הנ"ל, מכל מקום אינו בסוג דברים תמוהים חלילה."

ההלכה הסתמכו על השדי חמד והשרידי אש, רק כדי ללמד זכות ולא כדי להתיר.¹

"אבל למה?" תהה ראש הקהילה, "אם קיימות שיטות בהלכה שאפשר להישען עליהן בשעת הדחק, גם אם אינן נפסקו להלכה, למה לעורר נקיפות מצפון אצל יהודים שרק מתחילים את דרכם? למה לומר להם שהם עוברים על ההלכה, ובכל זאת אנו לא כועסים עליהם אלא מרחמים ומלמדים זכות. למה לא להעניק להם תחושה טובה ולבשר להם שברוך ה' הם מקיימים את ההלכה, גם אם זה בדוחק עצום? ובעזרת ה', מתוך הפתח הצר והדחוק שהם פותחים עכשיו, הם עוד יזכו להיכנס לטרקלין גדול ולהיסב סביב 'שולחן ערוך' על ארבעת חלקיו, עליו מוגשים תורה ומצוות סחורה א' א', בתקני האיכות המחמירים ביותר, ללא פשרות ובלי הנחות".

משיב הרב הלוי: בלימוד זכות צריך להיזהר לא להעניק חותמת כשרות, למה שלא עומד בפרמטרים של ההלכה.

שאין לו שום קשר לעצם חיוב השירות שהם מחייבים. ולו חכמו ישכילו זאת לבטל דבר זה ולשמור על קדושת המחנה, בבחינת והיה מחנך קדוש, ולא יראה בך ערוות דבר ושב מאחריך" חס ושלום.

¹ הרב יצחק יוסף בספרו 'ילקוט טהרה' (עמוד תיב, בהערה): "הוא רק ללמד זכות באיזה אופן שהוא, ובוודאי לא חלילה היתר גורף", ואף מבכה על הפריצה בנושא: "וכמה יש להצטער שבאיזה מקומות בצבא מכריחים את השומעים להאזין לשירת נשים, דבר

"כבוד הרב, לא ביקשתי חותמת בד"ץ, אבל לפחות חותמת של הרבנות".

ראש הקהילה מחזק את דבריו מגדולי פוסקי ההלכה הגאון ר' משה פיינשטיין והגאון ר' עובדיה יוסף, שהתירו להעניק תעודות כשרות, גם כשעדיין יש בעיות הלכתיות כדי להציל את הציבור מאיסור חמור של נבלות וטרפות. האגרות משה,¹ התיר לתת תעודות כשרות לאטליז שמקפיד על שחיטה כשרה כדת וכדין, אולם לאחר מכן, הוא לא מקיים כהלכתה את הלכות מליחת הבשר וניקור הגיד. והיביע אומר² התיר לרבנות להעניק תעודות כשרות לבתי מלון בארץ ישראל למרות שאם סועד בחדר אוכל לאחר שסיים ארוחה בשרית, מבקש קינוח חלבי הם מגישים לו. הנה לראיה שגדולי פוסקי ההלכה הורו, שיש לפעמים להעלים עין מכך שלא הכל מתנהג כשורה על פי ההלכה, ואף להעניק תעודות כשרות, על מנת להציל מאיסור גדול.

"זה לא אותו דבר", דוחה הרב הלוי את הטיעון, "יש הבדל בין כשרות המזון לשירת נשים".

"אז זהו שלא" דובק בעמדתו ראש הקהילה, "גם הגר"מ פיינשטיין וגם הגר"ע יוסף ביססו את ההיתר שלהם על הלכות שירת נשים. מדברי הגמרא:³

¹ יורה דעה חלק א', סימן נ"ג.

² חלק ח, יורה דעה, סימן יב.

³ סוטה מח.

זמרי גברי ועני נשי פריצותא זמרי נשי ועני גברי כאש
בנעורת למאי נפקא מינה? לבטולי הא מקמי הא. וברש"י:
אם אין שומעין לנו לבטל את שניהם נקדים לבטל את זה
שהוא כאש בנעורת.

כלומר הגמרא נותנת דירוג של שתי רמות חומרת איסור בשירת
נשים, כדי לתת למנהיגי העדה את היכולת להתחיל מהקל אל
הכבד. ועל פי גמרא זו מסתמכים האגרות משה ויביע אומר,
לבסס את ההיתר שלהם לנתינת תעודת כשרות גם בזמן שלא
הכל מתנהג כשורה על פי ההלכה על מנת להציל קודם מאיסור
חמור.

אם כך מסיק ראש הקהילה, אותו הדבר בשירת נשים, אם יש
זמרת שהתחילה בתהליך החזרה בתשובה, הפסיקה לשיר שירי
עגבים, מתלבשת בצניעות, אולם עדיין לא חזרה בתשובה שלמה
ובכללה קיום האיסור של 'קול באשה ערוה'. למה שלא נסתמך
על השדי חמד והשרידי אש הגם שהם לא נפסקו להלכה, כדי
להעניק להן תעודת כשרות, גם אם לא של בד"ץ לפחות של
הרבנות.

"כי אין תעודות כשרות לזמרים", אומר הרב הלוי, "וזו בדיוק מה
שניסתי להגיד מקודם, שיש הבדל בין כשרות המזון לשירת
נשים, שבזמן שבכשרות המזון יש תעודת כשרות, ובעם ישראל
נפוץ שיש שתי רמות של כשרות, רבנות ובד"ץ. ובני התורה לא
אוכלים רבנות, ממילא נתינת תעודת כשרות של רבנות בעיני

ציבור בני התורה, היא לא נתינת גשופנקא, להיקל בדברי תורה, מפני שאינם מסתמכים על כשרות של רבנות.

זה היה התנאי של האגרות משה להיתרו לנתינת הכשרות, שזו תהייה כשרות כזו, שבני התורה לא מסתמכים עליה, כדי שהרצון להציל את העם שאינו מקפיד, לא יגרום למכשול לבני התורה.

בשונה מעולם המוזיקה, בו אין תעודות כשרות, אם הרבנים יתנו היתר דחוק על סמך שיטות שלא נפסקו להלכה, יהיה קשה לבדל ולומר שהמוזיקה הזו תהייה פונה אך ורק למי שאינם בני תורה, במיוחד שמדובר במוזיקה של דברי שירות ותשבחות לה', והזמרת מכיוון שקיבלה על עצמה צניעות, היא בעלת חזות של אשה השומרת תורה ומצוות.

"וממילא ברגע שאתה פותח פתח ומיקל באיסור קול באשה ערוה, ואפילו הוא פתח דחוק", מסכם הרב שמואל הלוי, "הוא עלול להפוך לפרצה הקוראת אפילו לבנות כשרות וצנועות לבוא ולקבל תורה מבית מדרשו של הקיבוץ, מפיו של רב 'מזרחניק'. שהרי מסקנתו של אותו רב ציוני דתי, העומד בראש ישיבות בקיבוצים הדתיים, היא כזו: 'על פי גישה זו אין בעיה לצנועות

וחסודות בבנותינו לפתח קריירה של זמרה, אפילו בתוך התרבות הכללית".¹

"ועל זה אני מבכה" ראש הקהילה לא מוותר על דעתו, "חבל שכל היתר לוקחים אותו באופן גורף גם לצנועים ולחסודים מצד אחד. ומצד שני דורשים מכל העם לנהוג כצנועים וחסודים, במקום להבין שכנגד ארבעה בנים דיברה תורה, וחץ מחכם ורשע יש גם תם ושאינו יודע לשאול. ויש דברים שלא מתאימים לבן חכם, אבל עדיין הם לא הופכים אותו לרשע, ומצד שני גם מה שלא נחשב להתנהגות של רשע, עדיין לא מתאים לבן החכם. ומצטט את **הרשב"א** כדי לתת סימוכין לדבריו:² "הנה זאת שמענה, ואתה דע לך עוד, כי אי אפשר לנהוג בכל האנשים במדה אחת..." והרשב"א מנחה את ראש הישיבה בטוליטולה, כיצד להנהיג את בני קהילתו, וכיצד לייסרם ולהביאם לדרך התורה והמצוות: "דע: כי לשון רכה תשבור גרם, ולעולם כל מיישר ומיישר, ופנה דרך לפני העם. להסיר המכשלה את העם צריך לעלות מן הקלה אל החמורה. ואין נוטלין כל החבלה ביחד".

"לו ישכילו, לנהוג במודל הכשרות לכל שאר התורה. נזכה שהרבה בנים גם אלו שלא זכו להיות חכמים לפחות לא יהיו רשעים. שהרי במבחן התוצאה, ההיתר של הגאון הרב עובדיה, בבתי מלון הוכיח את עצמו, וברוך ה' היום רוב ככל בתי המלון

המסחריים הוולגריים של התרבות הסובבת אותנו"
² חלק ה, תשובה רל"ח.

¹ ומסייג את דבריו: "אך ללא ויתור על היסודות העדינים של התרבות התורנית וללא שיתוף פעולה עם אותם הצדדים

בארץ כשרים, גם אם לא למהדרין בכשרות בד"ץ, אבל רובם ככולם כשרים בכשרות הרבנות. וכל עם ישראל הנופש במלונות בארץ גם אלו שרחוקים מתורה ומצוות זוכים לפחות ברמה הבסיסית לאוכל כשר. ואם אותו דבר היו מתנהגים בבנות, ומבינים שגם כנגדן דיברה תורה, בארבע בנות, ובין צנועות לפרוצות יש בתווך עוד 2 בנות, כאלו שאולי שומרות על צניעות ברמה בסיסית, גם אם עדיין לא זכו שצניעותן תהייה על פי כל כללי ההלכה. ואולי אם היינו נותנים כשרות במוזיקה, אז בדומה לבתי מלון רוב ככל המוזיקה הייתה כשירה, גם אם לא למהדרין, אבל לפחות ברמה בסיסית, ללא שירי עגבים, וזמרות לא היו שרות בפריצות, ולא עורכות מופעי שחץ על הבמות".

"אתה צודק, שכנגד ארבעה בנים דיברה תורה, וכנגדן כנגד ארבע בנות" מסכים הרב הלוי, "אבל! את הבן התם ושאינו יודע לשאול, אנו לא מעריצים ולא לוקחים אותם כמודל לחיקוי. אלא מרחמים עליהם ומלמדים עליהם זכות". וזו בדיוק הנקודה, אנו מלמדים זכות גם על מי שלא זכה להיות כבן החכם, ואנו לא רואים אותו כרשע. אבל לא נהפוך חס ושלום את התורה ל-2 תורות, תורה אחת לחכם, ותורה נוספת לתם ולשאינו יודע לשאול"

ובזמן שאתה מצוטט את דברי הרשב"א היית צריך לדייק בדבריו שאינו מדריך לתת כשרות וחותרת, אלא להעלים עין: "כי לכל זמן מזומן, והעלמת עין מן העובר, לעתים מצוה, והכל לפי צורך השעה. והחכם מעלים עיין לעתים בקלות... והעלמת עין בדבר

זה, עד אשר יחזקו זרועות העומדים על הפקודים, מצוה רבה. והמקיים את המצוה, עשה סמוכות לתקנה, ובנקלה חומה בצורה..."

והרשב"א אף הגדיר את זה כ'עבירה', וכדברי הגמרא:¹ "גדולה עבירה לשמה ממצווה שלא לשמה".

וזו² התייחסות בלימוד זכות על מי שאינם מקיימים תורה ומצוות כהלכתן, שזו עבירה אלא מלמדים זכות, כדי לא לדחות, מהעם היהודי את אלו שלא זכו להיות צדיקים אבל בשום פנים ואופן לא נהפוך עבירה למצווה, אסור למותר ופריצות לצניעות!

¹ אלא מנהיגי העדה נוהגים בהם בדרך של העלמת עין במידה מסוימת, לשם שמים, על מנת לא לדחות מעם ישראל.

² נזיר בג: לצורך הדיוק: לגבי תמר ויעל, הן עצמן עשו לשם שמים. וכאן אותם רחוקים מתורה ומצוות לא עושים לשם שמים,

כוח דהיתרא עדיף

ראש הקהילה אינו מוותר בקלות. הוא קם ממקומו, שולף מהמדף כרך של מסכת נזיר ופותח אותו בסוגיית 'עבירה לשמה'.

"מה אתה משווה בכלל?!" מתעקש ראש הקהילה על דעתו, "הגמרא שם מדברת על איסורים גמורים של עריות שאין להם היתר, ובכל זאת נהגו בהן, תמר עם יהודה ויעל עם סיסרא, לשם שמים. בבחינת 'עבירה לשמה'. אבל כאן, אצלנו, אני מדבר על דברים שיש להם מתירין בפוסקים. אף על פי שרבו האוסרים והשיטות הללו נדחו מהלכה, מכל מקום בעת הזו עדיף לנהוג בשיטת 'כוחא דהיתרא' בשביל הקירוב. וכגישת מנהיג הדור, מרן הרב עובדיה יוסף, שדוגל בכל כוחו בגישת 'כוחא דהיתרא' כדי לקרב את העם אל צור מחצבת".

"הלואי שהיית פוסק כמו מרן הרב עובדיה בכל דבר ודבר", סונט בו יששכר שמשון בחיך חצי עוקצני, "הרב עובדיה מחמיר בכיסוי ראש של אישה אפילו יותר מעולם הישיבות הליטאי, ולשיטתו אפילו בפאה נוכרית אי אפשר להקל. בנוסף, זכור! שהרב עובדיה סירב בפומבי ללחוץ את ידה של ראש הממשלה גולדה מאיר. אז עם כל הכבוד לכוחא דהיתרא, צריך לדעת לא להיסחף".

הבלמים של כוחא דהיתרא

במטבח, הרעייה שומעת שמדברים עליה, וממש לא אוהבת את זה. על מנת ללמד אותם לקח. היא עושה להם תרגיל.

נכנסת לסלון, ומתנצלת בקול רך על כך שעדיין לא הוציאה קפה ועוגיות. היא פונה ליששכר שמשון ולרב הלוי, ושואלת ברוגע: "כיצד אתם שותים את הקפה שלכם, כמה כפיות קפה וכמה סוכר?"

לאחר כמה רגעים חוזרת עם מגש ועליו כוסות קפה מהבילות ולצידן עוגיות ריחניות מעשה ידיה. ניחוח עשיר ממלא את החדר. "זה קפה משובח במיוחד, הכי נחשב באירופה", מציינת בגאווה ומסתובבת ללכת.

בעלה קלט מיד את התוכנית שלה והמשיך כמתוכנן.

יששכר שמשון מרים את הכוס, מקרב אותה לשפתיו, בא לברך, אך אז עוצר לרגע ומביט בבעל הבית: "מה הכשרות של הקפה?"

"אה, זה קפה מיוחד", משיב ראש הקהילה בפנים רציניות, "הוא מכיל רכיב מסוים המופק מאבקת נבלות וטרפות שיוצרה בחו"ל".

"גוועלד!" זועק יששכר שמשון, וכמעט מעיף את הכוס מידו.

"תיזהר, תיזהר על הכוס!" מזדעק בעל הבית, "זו כוס זכוכית חדשה שקנינו השבוע, ואפילו עוד לא הספקנו לטבול אותה!"

"מה קורה פה?!" קורא יששכר שמשון, ופניו חיוורות, "זו פריקת עול ממש! נבלות וטרפות? כלים לא טבולים?!"

"נו, באמת, תפסיקו ללמד חובה", מנסה ראש הקהילה לפייס אותם בחיוך רחב, "לפחות תטעמו מהעוגיות, הן מעשה בית. למען האמת, אני לא לגמרי זוכר אם ניפו את הקמח לפני האפייה... ולדעתי רעייתי משתמשת בג'לטין שמוכרים כאן בחנויות של הגויים, זה שמופק מעצמות נבלות וטרפות... אבל הטעם - גן עדן".

"בושה וחרפה!" זועק יששכר שמשון מכאב, ומרחיק את המגש בקצה אצבעותיו. "תתבייש לך! אני כבר לא יודע מה יותר חמור כאן - פריעת הראש של הנשים, או הנבלות והטרפות שאתה מערבב לנו בקפה בתוך כלים לא טבולים!"

הוא אינו יודע שהרגע הוא מבצע את ההרמה המושלמת להנחתה.

"בדיוק!" קופץ ראש הקהילה ממקומו בהתלהבות עצומה, ועיניו בורקות. "בדיוק! גם אני לא יודע מה יותר חמור! ואני אראה לך במו עיניך שהרב עובדיה יוסף כתב לא להרהר אחרי מי שנוהג להקל ב:¹

א. שתיית קפה נמס תוצרת חוץ שמכיל חומר המעורב בו אבקה המופקת מנבלות וטרפות.

ב. מאכלים שיש בהם ג'לטין תוצרת חוץ העשוי מעצמות נבלות וטרפות.

ג. אכילת לחם בכשרות רבנות רגילה, ומבלי לחשוש שמא לא ניפו את הקמח כדין.

ד. לאכול עופות בכשרות רבנות.

ויותר מזה כתב להקל לבעלי תשובה על מנת להימנע ממחלוקת עם בני משפחותיהם שעדיין לא זכו לחזור בתשובה:

א. שמתארח אצל הוריו שעדיין לא חזרו בתשובה שלמה, והגישו לפניו מאכלים בכלים שכנראה לא נטבלו, ואם לא יאכל יגרם הדבר לאי נעימות ולפגיעה בהוריו – במקום צורך גדול כזה, הוא מתיר לאכול באותם כלים.

ב. לתת לאבא מסורתי המחלל שבת בפרהסיה, שמבקש לעשות קידוש בשבת, והיין היחיד על השולחן אינו מבושל

¹ הגאון הרב יצחק יוסף, בהקדמה לספרו 'ילקוט טהרה', מרכז את רשימת כל הקולות האלו. ועיין שם בנימוקיו.

ואינו מפוסטר. מפני השלום מקל ופוסק שהאבא אינו עושה את היין ליין נסך, כיוון שהוא מחזיק במשהו מהמסורת, ומתוך הקידוש הזה אולי יתקרב ליהדות! ג. להזמין לשבת קרובי משפחה שמסרבים לבא לשבת שלמה, וממילא הזמנתם כרוכה בכך שהם יחללו שבת. ובלבד שישבו על שולחן שבת, ישמעו דברי תורה וישירו שירי קודש, כי יש סיכוי שיתקרבו להשם יתברך!

והגדיל מרן הרב עובדיה בכוחא דהיתרא להקל מפני דרכי שלום, אפילו במה שהוא זעק להחמיר בבשר חלק.

וכשבן חוזר בתשובה שנקלע לאירוע חנוכת בית או מתארח אצל הוריו, ואם ישאל על כשרות הבשר הם ייפגעו עמוקות - הרב עובדיה פוסק שהוא יכול לאכול בלי לשאול ובלי לחקור, גם אם ייתכן שמדובר בבשר שאינו חלק!

"אז במחילה, עפר אני לרגליו של מרן, אם אפילו על בשר חלק, הקל בשביל קירוב ושלום, למה הוא לא היקל על כיסוי ראש שאינו חלק, או על שירת נשים שאינה חלקה למהדרין".

יששכר שמשון, נעשה מבולבל, מה באמת ההבדל.

אלא שזה היה הרמה להנחתה לרב הלוי, "זו בדיוק הנקודה, הרב עובדיה שהיה בעל עוצמה אדירה של כוחא דהיתרא, ידע גם מתי לשים את הבלמים. זכור! בהצלת נפשות גם אם לא עוצרים

באדום, אסור לאבד את הבלמים. ואמבולנס שידהר להצלת נפשות בלי בלמים, סופו להתרסק.

כשמרן הרב עובדיה, בכוחא דהיתרא מעורר השראה התיר כ-950 עגונות של חללי מלחמת יום הכיפורים, ידע גם לשים את הבלמים, ולא להתיר באופן גורף, וכל מקרה בדק לגופו של הלכה, ומתוך מאות המקרים, ידע להתעקש על עגונה אחת שלא להתירה¹, ולמרות שהמידע שהגיע אודותיו היה שנפל לצערנו חלל. ובסופו של דבר ברוך ה' אותו נעדר זכה לחזור בחייו. כי זו העוצמה של מרן הרב עובדיה שידע להשתמש בצורה עוצמתית ורחבה בכוחא דהיתרא, וידע גם מתי לשים את הבלמים. כדי שהכול יהיה על פי דרך התורה הקדושה.

וגם כאן, בנושא כיסוי הראש, הוא ידע להציב בלם הרמטי, כזה שאינו מתפשר אפילו על הפתרון המקובל בעולם הישיבות – פאה נוכרית. כך גם בשמירת נגיעה; הוא הפעיל את הבלמים אפילו מול ראש הממשלה גולדה מאיר, בעיצומו של טקס רשמי ומתוקשר ובנוכחות בכירי המדינה והנשיא.

כגודל כוחא דהיתרא של הרב עובדיה, כך היה כוח הבלמים שלו. כדי להבין את עוצמת הבלמים הללו, צא ולמד מימי שהותו במצרים:² הוא ראה שהשחיטה ביום טוב גורמת לחילול חג

² שו"ת יביע אומר, חלק א, אורח חיים, סימן ל.

¹ מדברי בנו הרב יצחק יוסף, בשיעורו בלויין, מוצ"ש פרשת שמני, כ"ו ניסן התשע"ז.

המוני, כיוון שבעקבותיה האטליזים נשארים פתוחים, מוכרים בשר תמורת כסף. הוא קם ועמד בפרץ, וביטל לחלוטין את השחיטה ביום טוב.

הוא עשה זאת למרות התנגדותו העזה של 'הרב הראשי מטעם המלכות' שטען כלפיו: 'הרי כל הגדולים שקדמו לך לא ביטלו זאת, הכיצד אתה קם לבטל מנהג ישראל?'. הוא לא נרתע גם מול בריוני העם שאיימו עליו בפירוש שאם לא יתיר להם לשחוט - הם יקנו בשר אצל הגויים ויאכלו נבלות וטרפות. הוא עמד כחומה בצורה, גדר גדר וביטל את השחיטה, ולאותם מאיימים ענה נחרצות שאלו איומי סרק בעלמא, וגם אם יממשו את איומם. זו עבירה שלהם בלבד.

"כאן יש נקודה עוצמתית", מחדד הרב הלוי: "רב שנוהג בשיטת 'כוחא דהיתרא' במטרה לקרב, עלול למצוא את עצמו נסחט על ידי אנשים שאינם יראי חטא. הם עלולים לאלץ אותו להתיר איסורים מפורשים, רק באמצעות האיום שאם לא יעשה כן, הם ייכשלו באיסורים חמורים בהרבה.

ובדיוק בנקודה הזו ידע הרב עובדיה לעמוד בפרץ ולא לאפשר שום סחיטה! הוא נהג כך אפילו כשדובר במנהג בעלמא, כמו המנהג שלא לאכול בשר בימי בין המצרים מראש חודש אב ועד תשעה באב, שבעטיו לא היו שוחטים בשר אלא לכבוד שבת. גם

כשאיימו שאם לא יאפשרו שחיטה הם יאכלו נבלות וטרפות, לא שתו אליהם והותירו את התקנה על כנה.

"ובנוסף לכל זה, חשוב לחדד נקודה אחרונה", מסיים הרב הלוי ומסיט את מבטו לעיניו של יששכר שמשון: "למרות שמרן הרב עובדיה היה מקל להמון העם, על עצמו היה מחמיר.

זכור זאת היטב: גם כשמלמדים זכות על אחרים, תדאג שאתה בעצמך לא תהפוך לאחד שצריך ללמד עליו זכות!"

השלב השני במסע מגיע לסיומו

המסע בין שלוש מדינות, גרמניה צרפת ומרוקו, מסע שהתחיל עם לימוד תורה עם דרך ארץ בגרמניה, המשיך להקלה בהלכה ולימוד זכות בצרפת, שהמשיך עד לפריעת ראש במרוקו. הביאו אותנו לתובנה שאינו רוצה להיות יהודי שצריך ללמד עליו זכות.

בפרק הראשון במסע הבין יששכר שמשון שהוא לא רוצה להסתפק להיות יהודי של סימנים, ובפרק השני הבין, שהוא לא רוצה להיות יהודי שצריך ללמד עליו זכות, והדרך היחידה היא להיות בן תורה שאין לו בעולמו אלא ד' אמות של הלכה.

באותו רגע התעוררה בו כמיהה חזקה לחזור לארץ ישראל ולבית המדרש. הוא מנסה להיעזר ברב הלוי, שמחבר אותם לסוכן הנסיעות שלו, והוא מוצא להם כרטיסים לטיסה בה אמור לחזור הרב שמואל הלוי, שאמורה לצאת בעוד כמה ימים.

המטוס נוחת בהולנד לעצירת קונקשן. רעייתו רוצה לנצל את העצירה לשופינג בדיוטי פרי, אבל יששכר שמשון, פחות בעניין של קניות, הוא שמע קודם לכן שבירת המדינה, אמסטרדם, מרוחקת כעשרים דקות נסיעה ברכבת ישירה מרציף שדה

התעופה. ושמע שהיא עיר המזכירה את ונציה האיטלקית, עם תעלות מים קסומות הזורמות בין הרחובות, ולא רוצה לפספס את ההזדמנות.

הוא עולה על הרכבת, יורד בתחנה המרכזית ומתחיל לשוטט להנאתו לצד תעלות המים. המראה שובה את לבו; ברווזים תמימים מטיילים להם בנחת על המדרכות ומקפצים למים לקול שכשוך קל. ככל שהוא מתקדם, הוא מתקרב לאזור העסקים השוקק של העיר, ושם נגלה לעיניו מחזה משעשע: אנשים מכובדים, מעובדים ולבושים בחליפות יוקרתיות, רוכבים להם על אופניים פשוטים בדרך למשרד. פה ושם הוא אפילו רואה מנהל מכובד אחד שמרכיב

את חברו על הסבל מאחור.

גם כשמלמדים זכות על
אחרים, תדאג שאתה
בעצמך לא תהפוך
לאחד שצריך ללמד
עליו זכות!

בתוך זמן קצר יששכר מבין שהאופניים כאן הם כלי התחבורה לכל דבר. יש להם

כבישים מיוחדים משלהם, רמזורים ייעודיים לרוכבים, ואפילו מערכת שלמה של כללי תנועה וסימני איתות ידניים שהרוכבים מחויבים להם.

מרוצה מהסיוור התרבותי, הוא פונה ויוצא מאזור העסקים, וממשיך לתומו אל עבר אזורים אחרים בעיר. לפתע המרחב משתנה לחלוטין. אורות אדומים מחלונות הראווה של החנויות, גורמות לו להבין שהוא עבר באדום! הוא נס על נפשו ברוורס על מאה קמ"ש. ומתקומם, תמיד ידעתי שהגויים שקועים במ"ט שערי טומאה, אבל הייתי בטוח שלפחות הם לא חצו את הקו האדום אל שער החמישים.

"הרי עד בלעם הרשע", ממשיך להרהר בזעם בעודו רץ במנוסה ברחובות אמסטרדם, בורח על נפשו מטומאת העמים, "אומות העולם עוד היו גדורים בעריות, והוא זה שבא ופרץ את הגדר. אבל אפילו בלעם הרשע הושיב את הזקנה בחוץ ואת הצעירה בפנים, וגם הזקנה בחלון הראווה הציעה רק יין.

והיום, הגויים האלו חצו את כל הקווים! לא השאירו אפילו גבול אדום אחד שהם לא רמסו ברגל גסה. בלי שום מסך, בלי שום בושה ובלי שום ניסיון להסתיר - הצעירה עומדת בחוץ, ומשווקת שחץ ופריצות".

הוא מגיע סוף סוף לרציף הרכבת, מתנשף, ומחשבותיו חוזרות מיד לוויכוח הלוחט בצרפת, חיוך מריר עולה על שפתיו. "מעניין אותי", הוא ממלמל לעצמו, "אם גם על זה ראש הקהילה היה מלמד זכות?!

"ואם בן", הוא מסכם במרירות, תוך שהוא עולה סוף סוף על הרכבת חזרה לשדה התעופה ומנסה להירגע, "לימודי זכות במקומות שכאלו אינם אלא מבית מדרשו של בלעם הרשע, ברכות מזויפות, שמתחת למעטפת שלהן אינן אלא קללה".

הגבול האדום של לימוד זכות

הוא חוזר נסער כולו אל המטוס, ומנסה להבין מהרב הלוי: לאיזה תהומות של טומאה הגויים הללו מסוגלים לרדת? האם אין להם איזה רף תחתון, שאי אפשר לרדת נמוך ממנו?!"

"כנראה שלא", מעירה רעייתו באנחה, "תסתכל קצת מסביבך כאן במטוס, כל הצעירים האלו שעלו עכשיו באמסטרדם נראים חצי מסוממים, כי הרי גם זה מותר שם באופן רשמי וחוקי".

"אני פשוט לא מבין", ממלמל יששכר שמשון פגוע ומזועזע, "אין להם שום גבול? שום קו אדום?!"

"בטח שיש גבול, בטח!" משיב לו פתאום זקן תימני אחד שישב בשורה הסמוכה, "הם אוסרים את עלי הגת", הוא מביט ביששכר ומסביר במבטא תימני כבד ואותנטי: "הם עובדים בשיטה של הפוך על הפוך, יא חביבי: את אשר אסרתי התרתי, ואת אשר התרתי אסרתי".

לפתע מתפרץ לשיחה אדם סתום עין, וקוטע את דברי הזקן התימני, במוחו של יששכר שמשון עוברת המחשבה אולי הוא

מניצוץ של בלעם הרשע, או שמא הוא גלגול של אתונו של בלעם, הפוערת את פיה מבלי שנתבקשה לכך כלל.

"תבין, זה מגיע ממקום טוב", מלמד זכות סתום העין, "ההולנדים הבינו שאם הם יהפכו את האיסור להיתר, הם יורידו את אחוזי הפשיעה בעיר ויחלישו את ארגוני הפשע. ההולנדים עשו חשבון פשוט: במקום שההמונים ירכשו את מרכולתו של יצר הרע אצל השטן, והשטן יעשה עליהם קופה, ירוויח הון ויתעצם, מה שיגרום למלאך המוות לגדול לממדים מפלצתיים של חיסולים ושפיכות דמים ברחובות. עדיף שהם יקנו את החטאים אצל יצר הטוב, בצורה רשמית, ממוסדת וחוקית.

יששכר שמשון מביט בו במבט יוקד, "ההיגיון שלך, הוא היגיון מעוות של מחבלים", הוא רועם, "גם המחבלים קונים את העבירות שלהם אצל יצר הטוב! הרי הם רוצחים וטובחים בעם ה' בקריאות 'אללה אכבר', ומשוכנעים בכל לבם שמעשי הטרור השפלים שלהם הם מצווה גדולה ועבודת אללה. אז מי שבוחר לקנות את החטאים שלו אצל יצר הטוב, שלא יתפלא אם גן העדן שמחכה לו בסוף הדרך נמצא באגף של אותם מחבלים, עם שבעים ושתיים בתולות...

תראה כמה רחוק הלכו תלמידיו של בלעם הרשע! שהרי אפילו בלעם עצמו, ברגעי האמת שלו, רצה שגן העדן שלו יהיה נקי מתאוות גשמיות, כמו זה של היהודים שיושבים ונהנים מזיו

השכינה. הרי הוא ביקש: **"תָּמַת בְּפָנָי מוֹת יִשְׂרָאֵל וַתְּהִי אַחֲרֵיתִי כְּמָהוּ"**, הוא רצה לחיות כגוי, אבל למות כיהודי. אבל היום יש כאלו שלא מספיק שזיהמו בטומאה את העולם הזה שלהם, הם טימאו גם את המושג של גן עדן! גן העדן שלהם הפך למקום של זימה, תאוות ותשוקות שפלות, ממש כמעשי סדום ועמורה שהפכו את גן ה' למקום של חטא. הם רוצים לחיות בעולם הזה כגויים, ולקבל גן עדן של גויים".

יששכר שמשון נושם עמוק ומסכם בנחרצות: "בגן עדן יש שתי מחלקות. מחלקה אחת היא גן ה', שם יושבים צדיקים ונהנים מזיו השכינה. לשם זוכים מי שקונים את המצוות שלהם אצל יצר הטוב, ואת החטאים משאירים, כמו שצריך, אצל יצר הרע. ויש מחלקה שנייה של סדום ועמורה, שם יושבים חסידי סדום ועמורה, תלמידיו של בלעם הרשע ונהנים מזיוו של מוחמד... לשם מגיעים מי שאת החטאים שלהם קנו בטעות אצל יצר הטוב, ואת המצוות אצל יצר הרע".

הרב הלוי מהנהן בראשו ומבקש לחזק את דבריו של יששכר שמשון. "דע לך", הוא אומר, "שההולנדים ממש לא הראשונים שחשבו על הרעיונות האלו. כבר בתקופת 'בעל העקדה' קמו פריצי הדור שניסו להכשיר את השרץ באותן טענות בדיוק".

הרב הלוי פותח את ספרו ומקריא מתוכו את לשון בעל העקדה:¹

¹ בספרו 'עקידת יצחק', שער כ, אות א.

וכמה פעמים נתחבטתי על זה על אודות הנשים הקדשות שהיה אסורן רופף ביד שופטי ישראל אשר בדורנו ולא עוד אלא שכבר יאותו בקצת הקהלות ליתן להם חנינה ביניהם, גם יש שמספיקין להם פרס מהקהל, כי אמרו כיון שמצילות את הרווקים או הסכלים מחטא אסור אשת איש החמור או מסכנת הגויות, מוטב שיעברו על לאו זה משיבאו לידי אסור סקילה או סכנת שריפה.

ואני דנתי על זה פעמים רבות לפניהם ולפני גדוליהם והסברתי להם שהחטא הגדול אשר יעבור עליו איש איש מבית ישראל בסתר ושלא לדעת הרבים וברשות בית דין חטאת יחיד היא, והוא שבעונו ימות על ידי בית דין של מעלה או מטה, וכל ישראל נקיים, כמו שהיה עון פילגש בגבעה אם היו בית דין שלהם מוסרין האנשים הרשעים ההם לבדם ביד ישראל. אמנם החטא הקטן כשיסכימו עליו דעת הרבים והדת נתנה בבתי דיניהם שלא למחות בו, הנה הוא זמה ועון פלילי וחטאת הקהל כלו ולא נתן למחילה אם לא בפורענות הקהל כמו שהיה בבני בנימן על השתתפם בעוון והוא היה עוון סדום כמו שביארנו שהם ובתי דינן שלהם הסכימו שלא להחזיק יד עני ואביון. ולכן הוא טוב ומוטב שיכרתו או ישרפו או יסקלו החטאים ההם בנפשותם משתעקר אות אחד מהתורה בהסכמת הרבים כמו שאמר בזה שעשתה בו פרשה בפני עצמו לא תהיה קדשה וכו' (דברים כ"ג, י"ח) כמו שיתבאר שם בעזרת השם. ומי שלא יקבל זה בדעתו אין לו חלק בבינה ונחלה בתורת אלוהים.

אתה מבין? "מסכם הרב הלוי בקול תקיף, "עדיף שהחוטאים ייכשלו אפילו באיסורים חמורים, מאשר שבית הדין של הקהילה

יעניק חותמת כשרות רשמית וממוסדת על איסורים קלים! ומי שבכל זאת מחפש לקנות חטאים בכשרות, שיחפש אצל האסלאם, שהרי גם להם יש תעודת כשרות.

"אבל רגע אחד", תמה יששכר שמשון, חשוב להבין את הכלל באופן ברור, "הרי ה'אגרות משה' וה'יביע אומר', אישרו לפעמים להעניק חותמת כשרות למקומות שבהם לא הכול מתנהל כשורה על פי ההלכה, האגרות משה, לאטליז שלא מקפיד על ניקור ומליחה כראוי, והיביע אומר, לבתי מלון שמגישים למבקש כינוח חלבי מיד לאחר ארוחה בשרית".

"טוב ששאלת, אחדד לך" משיבו הרב הלוי, "בשום פנים ואופן בית דין אינו מעניק כשרות לחטאים, ואינו מכשיר שום שרץ, אפילו הקטן ביותר.

בשעת הדחק, ולצורך מניעת מכשול וקירוב, ההשגחה היא נקודתית ומצומצמת, במקרה של ה'אגרות משה', חותמת הכשרות התייחסה אך ורק לפעולת השחיטה עצמה, היא אישרה שהשחיטה בוצעה כדת וכדין, ותו לא, בלי לקחת אחריות על שלבי ההמשך של עיבוד הבשר ומכירתו.

ובמקרה של ה'יביע אומר' בבתי המלון, הכשרות העידה אך ורק על כך שהמטבח הבשרי כשר לחלוטין בפני עצמו, והמטבח החלבי הנפרד כשר לחלוטין בפני עצמו. ושהמטבחים נפרדים, ואין ביניהם שום ערבוב. כשר, אולם הוא לא כלל גם השגחה

שהסועדים בחדר האוכל אלו שאינם מקפידים על המתנת שש שעות בין בשר לחלב, לא יאכלו קינוח חלבי לאחר ארוחה בשרית".

מי שנותן תעודת כשרות על חטא קל, גם אם כוונתו העמוקה היא להציל את הציבור מאיסור חמור יותר, סופו שהשרץ יוכשר על ידו.

"צא ולמד", ממשיך הרב שמואל הלוי בקול רוטט מכאב, "משיעור תוכחה נוקב שנשא הגאון הרב בן ציון מוצפי, כשהוא זועק מדם לבו על אותם המקלים בהלכה ומעגלים פינות בשם ה'קירוב'. וסיפר בבכי: 'אמר לי פעם, לפני שלושים שנה, מורי ורבי רבינו יהודה צדקה: תדע בן ציון, עוד יגיע היום שבו תהיה אשת איש, עם הכשר'".¹

¹ מתוך שיעורו של הגאון רבי בן ציון מוצפי שליט"א.

עבירה לשמה

הזעזוע מן המילים הקשות עוד ריחף בחלל המטוס מעל מושביהם של הרב הלוי, של יששכר שמשון ושל רעייתו, כשלפתע הוסט הווילון של מחלקת העסקים. ראש הקהילה צץ פתאום מעל ראשיהם. הוא נעמד בין השורות, מתח את איבריו כמי שהרגע קם משינה טובה במחלקת העסקים המפנקת, ואמר במין חיוך חצי רדום: "מתוך שינה שמעתי אתכם מדברים פה על גן עדן... שתדעו לכם, אתם צריכים לקנא בגן העדן שלי! שהרי אפילו גדולי רבני ליטא ופולין קנאו בגן העדן של רבני גרמניה. ולראיה, ציטט באוזניהם בעל פה מתוך שו"ת שרידי אש:¹

גדולי אשכנז, שהיו צדיקים גדולים וכל כוונתם הייתה לשם שמים, להציל את הנוער מסכנת הטמיעה שהתפשטה באשכנז בימיהם, ועל ידי כך הצילו כמה נפשות מישראל והצליחו לקרבם לתורה וליראת שמים... וידוע מה שסיפר הגאון מורנו הרב ישראל סלנטר זצ"ל בשובו מאשכנז, ושם נזדמן עם הגאון הצדיק רבי עזריאל הילדסהיימר זצ"ל, וראה אותו מרצה שיעורים בתנ"ך ושולחן ערוך לפני נשים צעירות ובתולות. וכה אמר: אם יבוא מי מרבני ליטא

¹ שו"ת שרדי אש, חלק ב, סימן ח.

להנהיג כן בעדתו, ודאי שיעבירו אותו מכהונתו, וכן הדין. מכל מקום, **הלוואי שיהיה חלקי בגן עדן עם הגאון הצדיק רבי עזריאל הילדסהיימר**. והטעם הוא משום "עת לעשות לה' הפרו תורתך".

ראש הקהילה מביט בהם במבט פטרוני, וקורץ לעברם בחיוך רחב: "נו, אז הלוואי שתזכו אתם להיות במחיצתי בגן עדן..." "מה אתה בכלל עושה פה על הטיסה הזו?!" מתפלא יששכר שמשון, כשהוא מביט בו בעיניים משתאות.

"באתי לסדר חופה וקידושין כדת משה וישראל", השיב ראש הקהילה בגאווה, וזקף את קומתו. "ולא רק לחתונה אחת, לחמש חתונות שונות בשבועיים הקרובים, חתונות של רופאים יהודים צעירים, שזכיתי להציל ממש ברגע האחרון מסכנת התבוללות נוראה".

הוא נותן רקע, "מכיוון שלימודי הרפואה בארץ יקרים מאוד ותנאי הקבלה קשים, נוצרה תופעה רחבה של סטודנטים לרפואה מהארץ שנוסעים ללמוד בחו"ל. אחד היעדים המרכזיים שלהם הוא ליטא. אך דא עקא, לימוד כמה שנים בין העמים, בלימודים מעורבים לחלוטין בין בנים לבנות, בסביבה שבה רוב הסטודנטים הם גויים, מוביל להתבוללות, רחמנא ליצול!"

"עד שהגיע נגיד חרדי מאנגליה, יהודי יקר בשם וילי שטרן ז"ל, שהציל את הסטודנטים והסטודנטיות מהתבוללות", ממשיך

ראש הקהילה בהתלהבות, "הוא היה ניצול שואה מבוגר ומלא מרץ שבצעירותו, כשעוד למד משפטים בארצות הברית, התמודד בעצמו עם קשיים עצומים בהשגת אוכל כשר. באותם ימים הבטיח שאם הקדוש ברוך הוא יחנן אותו ביכולת כלכלית, הוא ידאג לאוכל כשר עבור סטודנטים יהודים ברחבי העולם.

ואכן, ברגע שהתעשר, הוא הקים באנגליה מסעדה כשרה בסמיכות לאוניברסיטה הגדולה LSMU, המספקת בעלות סמלית אוכל חם למאות סטודנטים יהודים.

עסקיו של שטרן התרחבו גם לקובנה שבליטא. באחד הימים בשנת 2010, עלה במעלית ושמע פתאום שני צעירים משוחחים ביניהם בעברית. הוא התפלא מאוד, פנה אליהם ושאל מה הם עושים בקובנה, וכיצד הם מסתדרים עם היהדות?

באותו מפגש אקראי במעלית, שטרן התוודע לראשונה למצוקה הרוחנית והגשמית הנוראה של הסטודנטים הישראלים לרפואה. הוא קיבל החלטה על המקום: הוא שכר משגיח כשרות ואנשי צוות, ופתח עבורם מטבח כשר. מה שהתחיל כמטבח שמספק ארוחות חמות, התרחב עם השנים למרכז יהודי ענק! יש שם בית כנסת פעיל, מנייני תפילה, שיעורי תורה, חברותות ופעילויות סביב השעון. המרכז הזה מאגד מאות סטודנטים יהודים למשפחה אחת חמה, ויוצר להם קהילה מגובשת בניכר, שמצילה אותם מדי יום ביומו מציפורני נישואי התערובת וההתבוללות!"

בשלב זה רכן ראש הקהילה קרוב יותר אל יששכר שמשון, ושלח אליו מבט מתגרה ומנצח, "לשיטתך, יששכר", קרא בציניות, "אתה בטח היית נכנס ודורש הפרדה מגדרית מלאה, מחיצות הרמטיות ואפס אינטראקציה בין הסטודנטים לסטודנטיות! היית מוחה 'שחץ ופריצות'."

אבל במקרה דנן, החשבון הוא הפוך על הפוך: חוסר ההפרדה במרכז הקהילתי הוא המציל אותם מנישואי תערובת! דווקא בגלל שהם יושבים יחד, מתגבשים לקהילה אחת ואוכלים סביב שולחן אחד, נוצרות חברויות בין הסטודנטים והסטודנטיות היהודים, והם מתחתנים זה עם זה, במקום שייפתחו חברויות וקשרים עם הסטודנטים והסטודנטיות הגויים שמקיפים אותם באוניברסיטה.

"זה בדיוק עבירה לשמה", מזכיר לו הרב הלוי, את הדיון שלהם בצרפת, "אין צורך לפתוח אותו שוב, אבל כן חשוב לשים לב שלא מתוך 'לשמה' יבא 'ללא לשמה', מתוך עבירה לשמה בסוף יבא לעבירה שלא לשמה."

ואחזור ואצטט את דברי הגמרא:¹

תמר זינתה, זמרי זינה, תמר זינתה יצאו ממנה מלכים ונביאים. זמרי זינה נפלו עליו כמה רבבות מישראל. אמר רב נחמן בר יצחק גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה.

¹ נזיר בג:

ופירש במהר"ל את ההבדל: ¹ פירוש, זנות תמר כל כוונתה להתקרב אל ישראל זרע קודש. וזמרי כוונתו להתרחק ולהתדבק באומות, ולפיכך מתמר יצאו מלכים, ועל ידי זמרי נפלו כמה רבבות מישראל.

עבירה לשמה הגדרתה שהיא מקרבת לתורה, ולא שהיא מקרבת אל אומות העולם.

הרב הלוי רוכן קדימה, מביט בראש הקהילה וממשיך: "בנוסף לכך, הנצי"ב מוולוז'ין, הגדיר בספריו ג' תנאים ברורים ונוקשים לעצם השימוש בכלי המסוכן הזה של עבירה לשמה, והשווה אותו לסם רפואה שנותנים לחולה, שדורש זהירות עצומה: ²

המצוה עומדת במקומה. מה שאין כן עבירה לשמה. ההנאה שמגיע להגוף מזה בעל כרחו הוא עבירה. וכתב עוד בשו"ת משיב דבר, (חלק ב, סימן ט): "גדולה עבירה לשמה וכו', ועל זה יש שני תנאים, התנאי הראשון: שלא יהנה מאותה עבירה כלל... דאסור ליהנות מעבירה לשמה. התנאי השני: שיש לחשוב אם כדאי עבירה זו דמחלוקת או רדיפה לגבי מצוה זו שמחשב שיעלה על ידי זה, וזהו דברי חז"ל המושלים ביצרם, היינו שאין להם שום הנאה במה שעושה עבירה זו לשמה, ואחר כך באו חשבוננו של עולם הפסד מצוה שיגיע על ידי זה נגד שכרה שיקבל מזה המצוה, ויכול להיות שההפסד שיגיע על ידי זה רבה על שכרה, ושכר עבירה לשמה שמכין נגד הפסדה שיגיע אחר כך.

¹ חידושי אגדות, נזיר כג: ² בספרו 'הרחב דבר', בראשית, כז. וזה לשונו: "דיש לדעת דכל מדה רעה שבעולם המה בכלל היצירה שברא ה' גם אותם כדכתיב יוצר אור וגו' ובורא רע. ועל כן יש בהם איזה טוב. והרי זה דומה לסם המות, דודאי מזדמן עתים שהוא סם חיים לחולה. ומכל מקום נקרא סם המוות, משום שעל פי רוב הוא ממית. וגם בעת שנצרך להשתמש לחיים נדרש דקדוק גדול על פי הרופא ובצמצום שלא יוסיף כל שהוא ויסתכן. כך כל מדה רעה המה טובים לשעה רצויה, רק יש ליזהר שלא להשתמש במדה זו, כי אם על ידי רב מובהק ובצמצום שלא יוסיף על הצורך... דלהשתמש בעבירה לשמה יש ליזהר הרבה שלא ליהנות ממנה כלום. ולא דמי לעושה מצוה דאף על גב שנהנה גם כן.

א. יש להיזהר שלא להשתמש במידה זו כי אם על ידי רב מובהק (וכפי שפירש התפארת ישראל,¹ רק לאדם גדול שיודע לשקול היטב העבירה נגד מצווה).

ב. בצמצום שלא יוסיף על הצורך.

ג. יש ליזהר הרבה שלא ליהנות מן העבירה הזו שום הנאה.

ראש הקהילה מהנהן בראשו להסכמה: "ברור לחלוטין שצריך לעשות דברים כאלו במשנה זהירות, בדקדוק רב ותחת עינם הפקוחה של גדולי הדור. אני לא מקל בזה ראש אפילו לרגע" ואז, כשחיוך של ניצחון מתפשט על פניו, המשיך: "אבל תזכרו שגם לי יש גן עדן, וגן עדן כזה שאתם צריכים לקנא בו. יתרה מזאת, דווקא על ידי אנשים כמוני תצמח ותבוא הגאולה. הרי מניין יצא מלך המשיח? מתוך עבירות לשמה!² ממעשה בנות לוט עם אביהן וממעשה תמר עם יהודה, מתוך אותם מעמקים נסתרים, יצא בסופו של דבר דוד המלך".

היטב העבירה נגד המצווה, תדע דאם לא כן נגנוב ונרמה כדי ליתן צדקה וכדומה.

² נזיר בג:

¹ בפירושו למסכת אבות, פרק ב, משנה א. וזה לשונו: "דאף על גב דגדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה, אף שרק המחשבה ולא המעשה לתפארת. אין זה שוה לכל, רק לאדם גדול שיודע לשקול

לחיות כמו יהודי

שמשון לקח את יששכר כל כך רחוק, כדי לגלות שהדרך לגן עדן נמצאת בארץ ישראל. ועכשיו שהוא חזר לארץ ישראל, רגע לפני שהוא נוחת אל המנוחה ואל הנחלה, ראש הקהילה מערער אותו שמא הדרך לגן עדן נמצאת דווקא בחו"ל במקום שעזב. – ובזכות 'עבירות לשמה' אפשר לזכות בגן עדן מעורר קנאה.

תסריטים צפים לו בדמיונו: הוא רואה את עצמו יושב בגן עדן, נהנה במחלקה הרגילה של מי ששמר על ההלכה. ולפתע ווילון מזהב מוסט, וראש הקהילה עם חיוך רחב על פניו, מנופף לו לשלום, מתוך מחלקת עסקים רוחנית ומשודרגת, השמורה לאלו ש"הצילו נפשות".

עם נחיתתם חזרה בארץ, עוד בטרם הספיקו למחות את אבק הדרכים של המסע המפרך, התבשרו יששכר שמשון ורעייתו בבשורות טובות ומשמחות: בשבת האחרונה נולד להם אחיין חדש למזל טוב. השמחה המשפחתית הייתה כפולה ומכופלת, שכן ברית המילה עמדה להיחגג בעזרת השם בשבת הקרובה. זו תהיה הזדמנות לשבת גיבוש משפחתית, כזו שלא זכו לה כבר זמן רב, ולצורך כך שכר אחיו מתחם באחת הישיבות.

כדי לנצל את יום שישי, הוא פונה אל אחד מגיסיו, ושואל ממנו את רכבו החדש, אותו קנה הגיס רק לפני חודש ימים. ביום שישי בבוקר, נוסע יששכר שמשון יחד עם רעייתו לירושלים, אל הכותל המערבי. להתפלל שהקדוש ברוך הוא ינחה אותו בדרך האמת, זו שמובילה אל גן עדן האמיתי, אל המחלקות המשודרגות באמת.

השעות חולפות במהירות, שבת המלכה כבר מתקרבת, והם חייבים למחר ולחזור לביתם שבקריית ספר. יששכר לוחץ על הדוושה והם יורדים לכביש 443. אלא שכשהם מגיעים למחסום, השלווה מתנפצת בשנייה.

חיילים חמושים מסתערים פתאום על הרכב בנשקים שלופים, ופוקדים עליהם לעצור בצד. מתברר שמערכת הזהוי סימנה את הרכב כגנוב. החיילים ניגשים לחלון, אבל כשהם רואים מולם אברך משי חרדי יחד עם רעייתו, הם מיד קולטים שמהו כאן לא הגיוני. הרי הם לא בדיוק הפרופיל של גנבי רכב.

יששכר שמשון, ידיו רועדות, מתקשר בבהילות לגיסו כדי להבין מה קורה. בתוך דקות ספורות של שיחה מתברר הסיפור במלוא תפארתו: הגיס, בלי עין הרע, הוא "מאכער" רציני, בחודש היחיד שהרכב נמצא אצלו, הוא הספיק לצבור כמות גדולה של דוחות על נסיעה בנתיב תחבורה ציבורית, וחניות במקומות אסורים, שהצטברו לאלפי שקלים.

לרוע המזל, גם המוכר שממנו קנה הגיס את הרכב היה מאכער לא קטן; הוא עדיין לא העביר את הבעלות על שם הקונה, וכשכל ערמות הדוחות הללו נחתו בתיבת הדואר שלו, הוא החליט לפעול ב"ראש קטן". כדי לבטל את הדוחות, הוא פשוט ניגש למשטרה ודיווח שהאוטו נגנב.

החיילים במחסום הבינו מיד את הסיטואציה המשפחתית ההזויה, אבל נהלים הם נהלים, והם היו חייבים לעכב אותו עד לקבלת אישור רשמי מהמשטרה. יששכר שמשון מביט בשעון ומזיע: "השבת נכנסת עוד מעט! אתם חייבים לשחרר אותי!" הוא מתחנן.

הזמן לא עוצר. בלית ברירה, רעייתו תופסת טרמפ עם משפחה מקריית ספר שעוברת בדיוק במחסום בדרך הביתה, בעוד הוא נשאר מאחור, מנסה לפתור את הפלונטר. בסופו של דבר, האישור המיוחל מגיע והעניין מוסדר, אבל לצערנו, מאוחר מדי. השקיעה עברה והשבת נכנסה.

יששכר שמשון מוצא את עצמו תקוע במחסום הצבאי. בלי תפילה בציבור, בלי שולחן שבת, בלי שלום עליכם – פשוט זרוק בפינה כמו הומלס, בקור של הלילה.

בשלב מסוים, השוטרים במחסום ניגשים אליו ומבקשים ממנו לעלות על אחד הרכבים שעוברים במקום, "מבחינה ביטחונית

אסור לאדם זר לשהות כאן במחסום לבד בלילה", הם מסבירים לו.

אבל יששכר שמשון מזדקף. "בשום פנים ואופן לא", הוא מודיע להם בנחרצות. "אני לא מחלל שבת. לא יעזרו שום איומים שלכם, אתם יכולים לעצור אותי!"

השוטרים מביטים זה בזה, ואז, בלי אזהרה, שני שוטרים קופצים עליו, אוזקים את ידיו מאחורי הגב ומודיעים לו בקול רשמי: "אתה עצור על שהייה באזור ביטחוני אסור". הם דוחפים אותו בכוח אל המושב האחורי של הניידת, והוא, מתוסכל וכאוב, בטוח שלוקחים אותו לבילוי בתחנת משטרה רחוקה.

אלא שבעבור רבע שעה של נסיעה, יששכר מביט מהחלון ומשפשף את עיניו בתדהמה: הניידת נכנסת בשערי קריית ספר. הוא מנסה להיזכר, הרי אין בעיר הזו תחנת משטרה, מקסימום נקודת שיטור קטנה. הניידת ממשיכה לנסוע ברחובות השקטים של השבת, ופתאום השוטר מהמושב הקדמי מסתובב אליו ושואל בחיוך: "תגיד, איפה בדיוק הבית שלך? איזה רחוב?"

יששכר שמשון נותר עם פה פתוח. "אני לא מבין..." הוא ממלמל, "אני לא עצור? אתם... אתם פשוט בתחבולה לקחתם אותי טרמפ, בעיצומה של שבת קודש?!"

השוטר שליד ההגה מהנהן עם חיוך רחב מאוזן לאוזן: "רבינו, היה לנו חשוב שיהיה לך טוב בשבת, שלא תיתקע שם בקור. דאגנו

לך, עשינו קצת הצגה עם האזיקים בשביל הפרוטוקול וגם כדי שיחשב מקרה חרום שמותר לחלל עליו שבת, כדי שתזכה לשבות בביתך בשבת".

במוחו של יששכר שמשון צף מיד פלאשבק חזק, נורא ומדויק: 'עבירה לשמה!'

"ואל תראה אותנו ככה", מתגאה השוטר השני בגאווה יהודית, "אני מאוד אוהב לעזור לדתיים. רק שבוע שעבר קפץ לשכן הדתי שלי החשמל בבית באמצע סעודת השבת, והילדים שלו בבו בחושך. הלכתי, הרמתי לו את המפסק והדלקתי לו את האור, כדי שיהיה להם עונג שבת!"

"אני לא מבין", מתפלא יששכר שמשון, מזועזע מהתמימות, "מה, אתה גוי של שבת?!"

"חס ושלום! אני יהודי!" נעלב השוטר, "ואני יהודי צדיק מאוד! אני כל היום עסוק בלעזור לאנשים שצריכים עזרה, ודתיים צריכים המון עזרה בשבת. אתה יודע כמה פעמים אני עוזר להם? בטוח יש לי גן עדן ענק למעלה".

יששכר שמשון חש תערובת של כעס וקנאות, אבל בעיקר חמלה על התמימות שלהם. הוא לוקח נשימה ומסביר להם בדרך נעימה ורכה: "צדיקים שלי, זה איסור גדול. גם אם אתם עצמכם עדיין לא זכיתם לשמור שבת, אסור לכם בשום אופן לחלל שבת עבור יהודים ששומרים שבת. בשביל עזרה כזאת יש מושג שנקרא 'גוי

של שבת', רק לגוי מותר לעזור ליהודי במקרים מסוימים, לא ליהודי אחר".

אבל ברגע הזה, כשהוא נזרק מהניידת ליד הישיבה, מחלחלת בו התובנה: עם כל הכבוד למושג המורכב של 'עבירה לשמה', ואפילו אם במקרים נדירים ובציווי גדולי ישראל היא אכן מסוגלת להוביל לגן עדן. הוא לא רוצה רק למות כיהודי ולזכות בגן עדן, אלא גם לחיות כיהודי! ולא להיות 'גוי של שבת' שעושה עבירות לשמה כדי להציל אחרים".

פעמים שאדרבא צריך להחמיר

יששכר שמשון היה בטוח כי עם נחיתתו בארץ ישראל, יוכל סוף סוף לסיים את מסע התלאות המפרך ולנוח. אלא שהמציאות טפחה על פניו; הוא נוכח לדעת כי אבק הדרכים הסמיך עדיין נותר דבוק אל רגליו. נדמה היה שגם בתוך השבת המשפחתית, שאריות העבר והסערות שחוזה עדיין רודפות אותו, מסרבות להרפות.

באותה שבת, הוציא הקדוש ברוך הוא חמה מנרתיקה. שרב כבד וחמסין מעיק עטפו את האזור. מכיוון שמתחם האירוח של הישיבה היה בנוי מקרוונים, הפך החום בתוכם לבלתי נסבל, כמעט כמו בבשן רותח. המצב היה רגיש ומורכב: היו שם נשים בהיריון, וסבא וסבתא המבוגרים שתשו כוחותיהם. חלק מבני המשפחה היו חכמים דיים והדליקו את המזגנים עוד מערב שבת, אולם בחדרים רבים אחרים המזגנים נותרו כבוים, והשרב בתוכם הפך לסיוט ולצער שאין לתארו.

המוהל, ששימש כדיין חשוב, ויחד עמו חמיו של האח, תלמיד חכם גדול, לא יכלו לעמוד מן הצד מול סבל המשפחה. הם לקחו יחד את שלט המזגן, מתוך כוונה לפעול על פי הגדר ההלכתי של

'שניים שעשאוה פטורים', והסתובבו בין החדרים השונים כדי להדליק את המזגנים עבור אלו שסבלו מהחום הקיצוני.

בני המשפחה שנכחו במקום נתקפו בהלם מוחלט. לחשושים עברו מצד לצד: "מה זה הפטנטים האלו לחלל שבת?"

אלא שהמוהל וסב הבן מיהרו להרגיע ולהסביר את ההיתר ההלכתי. הם הסבירו כי מכיוון שהדלקת המזגן על ידי שלט דיגיטלי בשבת אינה אלא איסור דרבנן, ופעולה הנעשית על ידי 'שניים שעשאוה' מורידה את דרגת האיסור לעוד דרבנן, ממילא נוצר כאן מצב של "שבות דשבות" במקום צער גדול, שמותר.

השומעים נותרו נבוכים ונדהמים, אך מכיוון שהיה מדובר בשני תלמידי חכמים מובהקים, מי הם שיערערו אחר פסיקתם למעשה.

אף על פי כן, בבית המדרש של המתחם התפתח פולמוס סוער ותוסס סביב הנושא, עד שאחד מבני המשפחה הלמדנים ניגש לארון הספרים, ושילף משם את ספר שו"ת הראשון לציון של הגאון רבי יצחק יוסף. הוא דפדף במהירות עד שמצא את התשובה המדויקת שבה דן הראשון לציון באותה שאלה ממש. להפתעת כולם, הספר הראה שמצד החשבון ההלכתי היבש, הראשון לציון אכן מסכים עקרונית לקולא:¹

¹ חלק ב, אורח חיים, סימן מו, עמוד קסד.

ולפי זה יש לדון אם אפשר להתיר במקום צורך להדליק מאורר או מזגן בשבת בשינוי כלאחר יד, במי שמצטער הרבה מהחוס בעת שלומד, דלכאורה אחר דהוי שבות דשבות במקום צורך, אף בישראל יש להקל בו.

אלא שמכאן עבר הפסק אל רובד עמוק הרבה יותר של 'השולחן ערוך החמישי', אותו רובד של הנהגה, הראייה הרחבה של גדולי ישראל למניעת פריצת חומות הדת. שם נכתב במפורש כי למרות החשבון המקל, אין להורות כך לרבים בשום אופן:

אולם, אף שבעיקר הדין יש לצדד בכל זה וכנ"ל, למעשה אין ספק שהוראה כוללת כזו לרבים עלול לצאת ממנה מכשול של זלזול בהלכות שבת החמורים, שבכל דבר יעשו בשינוי, ויקלו ראש חס ושלוש באיסורי שבות. ומי יקבע מהו נקרא במקום צורך שלא במקום צורך, אטו כל אחד שמרגיש בחוס היום, יוכל להקל בדבר ובפרט שיכול לילך למקום שיש בו אויר מוצל, וכדומה.

יששכר שמשון עמד בצד, הקשיב למילים המודפסות, והרגיש כיצד הוא לומד באותו רגע פרק מכונן ומשנה חיים בשולחן ערוך החמישי. הוא מבין שלמרות שבעבר, במהלך מסעו האישי, הוא ראה כיצד במקומות מסוימים ובתנאים דחוקים של הצלת נפשות וקירוב רחוקים נטו גדולי ישראל להסתמך על קולות דחוקות, הרי שכאן המצב הוא בדיוק הפוך. לפעמים, גם במקרים שמצד החשבון ההלכתי הפשוט והיבש ייתכן שהדבר מותר, בכל זאת חובה להחמיר משום המבט הרחב על הכלל. הוא הבין שדווקא

החומרא והשמירה על גדרי השבת הן שיביאו את הקירוב האמיתי, שכן אם לא כן, הדבר יגרום לפריצה רוחנית רחבה, במיוחד אצל מי שאינם שומרים תורה ומצוות ואינם בקיאים בפרטים.

התובנה הזו התחדדה אצלו עוד יותר כשראה בהמשך דבריו של הראשון לציון באותה תשובה, שהשתמש בהיתר ה"שבות דשבות", כדי להתיר לחיילים המשרתים במקום ביטחוני רגיש, שבו מטעמי בטיחות וביטחון כל כניסה ויציאה מהחדר מוגנת ומחייבת העברת כרטיס מגנטי בשבת:

ולכן משום זילותא דשבת ושלא לפרוץ חומת השבת, יש להימנע ולא להורות לכתחילה לעשות כן. אולם לגבי אותם החיילים במקרה שכבודו כתב, שאין להם ברירה אחרת והם עומדים על המשמר במקום ביטחוני רגיש, נראה דבזה יש להורות להם כהוראת שעה להתיר להם אף לצורך מצווה דרבנן, כגון תפילה בציבור, קריאה בתורה, עונג שבת וכדומה, לצאת מהחדר בצינעה על ידי שימוש בכרטיס מגנטי בשינוי, או לחיצה על לחצן חשמלי ללא נורת להט בשינוי, באופן שיהיה שבות דשבות במקום מצווה או צורך מיוחד. ולא יפרסמו היתר זה אלא לחיילים הנמצאים במקום ביטחוני רגיש, שלא תהיה חס ושלום פירצה חמורה בחומת השבת, **והחילוניים יכולים להגיע לזה לידי מלאכות דאורייתא בשינוי, ולא יבינו את ההבדל בין מלאכה דרבנן למלאכה דאורייתא כשעושים בשינוי**, וגם איכא זילזולא דשבת, לכן יש לזהר בכך. ואם אפשר הדבר, להתקין בדלתות מפסק גרמא, תבוא עליהם ברכה.

גוי של שבת של עבירות לשמה

יששכר, זכה להתענג בשבת בחיק משפחתו, אבל עם נקיפות מצפון.

במוצאי שבת, כשהוא יושב בחדרו, הוא פונה אל שמשון, ואומר לו בנחרצות: "זהו, שמשון. נגמר. כאן מסתיים מסע ההרפתקאות שאתה גורר אותי אליו. לא מתאים לי להיות יהודי רק של 'סימנים', לא מתאים לי להיות יהודי שצריך ללמד עליו זכות, ובטח שלא מתאים לי להיות 'גוי של שבת' שעושה עבירות לשמה בשביל לקרב. מיום ראשון הקרוב, אני חוזר למקום הטבעי שלי: שטייגן רציני, שקוע כולי בלימוד, בכולל כאן בקריית ספר.

שמשון מקשיב לו בשקט, מהנהן בהבנה, אבל מבקש מיששכר לא להגזים, "קריית ספר זה יותר מדי, אני צריך מרחב נשימה. אפשר לעבור לגור בפריפריה. במקום שיש בו קהילה של בני תורה, אבל באווירה קצת יותר משוחררת ופתוחה. מקום שבו זה בסדר גמור, למשל, לצאת ולשחק כדורגל פעם בשבוע עם שאר האברכים כדי להשתחרר, בלי שאיש ירים גבה".

לאחר כמה בירורים, עלתה האופציה של מגדל העמק בצפון הארץ.

יששכר התנגד זה היה נשמע לו רחוק מדי, ואין לו כוח לעוד הרפתקאות.

ישוב סמוך לירושלים

כפשרה, נולד הרעיון לעבור ליישוב 'תל ציון' הסמוך לירושלים. שמשון אמנם הבין שגם שם, בדומה לקרית ספר, משחק כדורגל בין אברכים אינו מחזה נפוץ, אך לפחות תיפתח בפניו הדלת לעסוק ב'קירוב'.

כשהציג את הרעיון בפני רעייתו, היא הביטה בו במבט תמוה. "אני לא מבינה", תהתה, "איזה 'קירוב' בדיוק תעשה בתל ציון? הרי כולם שם חרדים מן המניין"

"נכון, הם חרדים, אבל ספרדים..." , הסביר לה בחיוך מתנשא.

היישוב החל להתרחב, ונוסף לו רחוב וחצי של קהילה אשכנזית, שמשפחותיה אט אט החלו לגלוש גם לרחובות הוותיקים. בדומה לתהליך ה'התחדדות' בערים החילוניות, גם כאן, התחולל תהליך של 'השתכנזות'. כדי לעדן את השיח המגזרי, זכו הרחובות הללו לכינוי המכובס: "הרחובות המתאברכים". ההנחה שלהם הייתה שהתושבים הספרדים הם 'בעלי בתים', והאברכים האשכנזים החדשים באו בשליחות לקרב אותם ולהפוך אותם לבני תורה.

חדורי תחושת שליחות ורצון לקרב את השכנים הספרדים (כלומר, להעביר אותם כור היתוך ליטאי), קבעו בני הזוג את ביתם בלב הרחובות המתאברכים.

אלא שכבר בשבת הראשונה, המציאות טפחה על פניהם בצורה המשעשעת ביותר.

בליל שבת, בעודם צועדים להנאתם ברחובותיו השלווים של היישוב. קבוצת אברכים ספרדים נרגשים רצה ישירות לעברו.

"אתה אשכנזי?", שאל אחד מהם בנשימה חסרה.

"כן", השיב יששכר, מופתע משאלה. "מה העניין?"

"מצוין", קראו האברכים באנחת רווחה עצומה: "יש לנו כאן שבת חתן, ובדיוק קפץ החשמל והכל חשוק".

יששכר הביט בהם בפליאה: "מה אתם רוצים ממני? אתם צריכים גוי של שבת".

"יש לנו גוי של שבת", השיבו.

"אז עכשיו אני בכלל מבולבל", הודה, "אם יש גוי, הוא הכתובת, לא אני".

"אה, זה לא כל כך פשוט", הסבירו, "לנו, כספרדים הפוסקים לפי השולחן ערוך, אסור לרמוז או לבקש מגוי של שבת לעשות מלאכה דאורייתא כמו להרים שאלטר. אבל לך, כאשכנזי הפוסק

כרמ"א, יש פתח להקל בזה לצורך מצווה ורבים. לכן, אנחנו צריכים שאתה, האשכנזי, תלך ותבקש מהגוי של שבת שיירם עבורנו את השאלטר..."

יששכר נותר פעור פה: "אז מה שאתם אומרים לי בעצם, זה שכל קהילה ספרדית צריכה גם גוי של שבת, וגם 'אשכנזי של שבת' שיתפעל עבורה את הגוי?... מאיפה הבאתם את הרעיונות המוזרים האלו?"

"ראשית כל, מדובר בפסק הלכה מפורש של הראשון לציון, הרב יצחק יוסף, שאף עשה מעשה רב כזה בעצמו"¹ ענו בגאווה. "נכון שזה נשמע מוזר, ואפילו הרב יצחק מודה שאפילו אביו, מרן הרב עובדיה, לא חשב על הפטנט הזה..."² אבל מדובר בפתרון מהפכני"

להתפלפל, ואמרנו להם שיקראו לאשכנזי שהוא יאמר לגוי לתקן את הקצר, והגוי יבוא וידליק. כי הרמ"א (סי' רעו ס"ב) פסק להקל במקום צורך גדול כדעת ספר העיטור (הל' מילה דמ"ט ע"א), שמותר לומר לגוי לעשות אפילו מלאכה דאורייתא לצורך מצות עונג שבת. ואין לך עונג שבת יותר מזה, בפרט בשבת חתן".

² בהמשך שיעורו בליווי: "בחזון עובדיה (שבת ג עמ' תלב) מדבר על הפסקת חשמל בשבת חתן, ומשום מה לא הציע לומר לאשכנזי שיגיד לגוי, ואין הכי נמי,

¹ הראשון לציון בשיעורו בליווי - מתוך סיכום השיעור בעלון 'השיעור השבועי' פרשת בלק, יב תמוז תשפ"ו: "לפני שנים היה שבת חתן במשפחה, וביליל שבת פתאום היה קצר, נפסק החשמל, והיו שם תלמידי חכמים, רבנים וראשי כוללים, ולא כולם ידעו מה לעשות. היינו ליד מלון שלום בבית וגן, ויש שם גוי, האם מותר לקרוא לו שידליק את החשמל? היו הרבה פלאטות ונוצר עומס של חשמל, ורצו שהגוי יוריד דבר אחד וירם את החשמל, אבל זו מלאכה דאורייתא להדליק את החשמל והפלאטות? האברכים התחילו

"תכלס, 'אשכנזי של שבת' זה באמת רעיון מהפכני", מלמל יששכר בקול חצי משועשע. המתח הפנימי נשבר, האווירה הפכה מבודחת ומאירת פנים, והוא ניגש בשמחה לסייע להם ולתפעל את הגוי.

למחרת, בבוקר יום השבת, יצא יששכר מביתו בדרכו לתפילת שחרית. בחדר המדרגות פגש את השכן הספרדי מלמעלה, שבירך אותו ב"ברוכים הבאים" חם ולבבי. השכן החייכן לא העלה בדעתו שהאברך החדש שמולו כבר סימן אותו בראשו כ'פרויקט קירוב' שתפקידו לשכנז אותו ולהפוך אותו לבן תורה ליטאי מן המניין.

"תגיד, רבי יששכר", פנה אליו השכן בטבעיות, "אפשר לבקש ממך טובה קטנה? החמין שלי על הפלטה הולך להישרף, ואני חייב למזוג לו מים חמים מהמיחם. לי כספרדי, לפי פסק השולחן ערוך, אסור למזוג מים מהמיחם לסיר בשבת משום חשש בישול. אבל אתה אשכנזי, אצלכם הרי מקלים בזה... אודה לך מאוד אם תיכנס ותמזוג לי את המים".¹

עכשיו בשמים מרן שומע אותנו ומסכים".

¹ הראשון לציון בשיעורו בליווי - מתוך סיכום השיעור בעלון 'השיעור השבועי' פרשת בלק, יב תמוז תשפ"ו: "מי שקם לתפילה מוקדם ורואה שהחמין עומד להצטמק, ויש לו שכן אשכנזי, ומבקש

ממנו: תשמע עד שאחזור מהתפילה החמין יישרף, ורצוני שתשפוך מים חמים לתוך החמין. השכן תמה, וכי אני גוי של שבת שלך?! אלא כיוון שהאשכנזים יוצאים ביד רמ"א, והרמ"א כתב שמותר, לכן מותר לו לעשות כן. אפילו שהוא עושה לצורך הספרדי, סוף סוף מי שעושה את המלאכה הוא

יששכר צעד לתוך דירת השכן, מהרהר לעצמו באירוניה: אמש שירתתי כאשכנזי של שבת, והבוקר שודרגתי רשמית למעמד של גוי של שבת... רק חסר שהוא יכבד אותי עכשיו בבקבוק בירה כמו שנהוג לתת לגוי...

והוא לא טעה בהרבה. כשיצא מהמטבח, הגיש לו השכן קופסת גפליטע פיש כהוקרה.

חצי מובך אומר לו אם אני גוי של שבת אתה לא יכול להביא לי משהו של יהודים את הצריך להביא משהו של גויים...

"אה יש לי משהו בשבילך של בישולי עכו"ם, הולך למטבח ומביא לו קופסת טונה

מה זה?", שאל יששכר.

"זה בקופסה, בבשרות של העדה החרדית", הסביר השכן באדיבות, "אבל מכיוון שאנחנו הספרדים מחמירים כדעת מרן בעניין בישולי עכו"ם, בשבילנו זה בישולי עכו"ם אבל אתה, כאשכנזי, יכול לאכול את זה לכתחילה. תהנה!"

במוצאי השבת, כשחזר לביתו, התיישב יששכר על הכיסא, נשם עמוק ופנה אל החלק השני של אישיותו: "שמשון, ניצחת", אמר בחיוך כנוע ומפוכח, "אנחנו עוזבים את תל ציון ועוברים למגדל

אשכנזי שלדעת הרמ"א זה מותר לכתחילה".

העמק. שם, בצפון, לפחות אעשה קירוב אמיתי, וסוף סוף תוכל גם לשחק כדורגל בשקט".

מגדל העמק

לאחר תקופת החגים הם עברו למגדל העמק. שם, בדירה קטנה וצנועה, נולד האיזון המושלם. בשעות היום, יששכר מתעלה ומתקדש בין כותלי הכולל, שוקע בעומקה של הלכה וממלא את כרסו בש"ס ופוסקים. ובשעות הערב, הוא עוסק במלאכת הקודש של קירוב רחוקים. אבל הפעם, בלי לעגל פינות של לימוד זכות וכלי 'עבירות לשמה'. הוא נמנע מחוגי בית בהם עלולות לצוץ שאלות הלכתיות, אלא מתמקד בדברי חיזוק בבתי אבלים, ובהכנת נערים לבר המצווה.

והכי חשוב, שריריו של שמשון חוזרים להיות מטופחים. בין הסדרים הוא עושה לו סדר בחדר כושר בשעות שמיועדות לאברכים, ובליל שישי שמשון יוצא למגרש השכונתי, יחד עם עוד כמה אברכים למשחק כדורגל משחרר.

לראשונה מזה זמן רב, היה נראה שהנוסחה הסודית סוף סוף נמצאה. נוסחה עדינה ומדויקת שעושה שלום אמת בין שני חלקי אישיותו, ומאפשרת ליששכר ולשמשון לחיות יחד, זה לצד זה, בשלום ובשמחה.

רב של הדיסקוטקים

הכל היה נראה מושלם, עד שהגיע הקיץ.

עם בוא הימים החמים, חצרות הבתים של השכנים המסורתיים בשכונה שינו את פניהן לחלוטין והפכו לכעין דיסקוטקים רועשים. מדי ערב נערכו שם מסיבות של ילדי השכנים וחבריהם, בחוסר צניעות ובליווי מוזיקה חילונית רועשת.

השיא הגיע בחג השבועות. במקום לזכות לחוות תחושה של קבלת מתן תורה ולזכות בקנייני התורה מתוך שטייגען, מצא את עצמו יששכר שמשון בתוך שכונה שלמה שהפכה לדיסקוטק אחד גדול. מכל חצר וחצר בקעו צלילים צורמים של מוזיקת עגבים בקולי קולות.

פתאום, רוח קנאות עזה לובשת את שמשון. שריריו מתנפחים מזעם, הדם עולה לראשו והוא אינו מסוגל להכיל עוד את ביזוי החג. הוא נכנס בסערה לבית המדרש, נעמד ליד הבימה וזועק בקול מרעיד עולמות: "מי לה' אליי! מי מצטרף איתי עכשיו לעבור בין החצרות ולמחות כנגד חילול החג הנורא הזה?!"

אחד האברכים המבוגרים בכולל ניגש אליו בנחת, מניח יד מרגיעה על כתפו ומנסה לשכך את חמתו בלשון של לימוד זכות: "שמשון, תירגע, אל תיקח את זה ככה. תראה את חצי הכוס המלאה, בשבתות הם מקפידים לא להדליק מוזיקה בכלל. בעזרת ה', יום אחד הם יזכו להבין ויקבלו על עצמם לא להדליק מוזיקה גם ביום טוב".

"תפסיקו כבר! תפסיקו ללמד זכות על כל דבר!" קוטע אותו שמשון בקול רועם, ומנער את היד מעל כתפו, "החג שלנו נרמס! מי שרוח השם בוערת בקרבו, שיקום ויצטרף אליי עבשיו למחאה".

אלא שבאותו רגע, ראש הכולל חוסם את דרכו. הוא מביט בשמשון בעיניים חומלות אך תקיפות, פותח את ספר 'חזון עובדיה' ומקריא לו פסק הלכה מפורש של גדול פוסקי הדור, מרן הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל, הקובע כי במקרים מעין אלו אין למחות בהם בחזקה:¹

אין להדליק חשמל ביום טוב, מפני שהוא כמוליד אש ביום טוב, וכן אסור להשתמש בטלפון, ואף על פי שאין למחות בחזקה ביד הנוהגים היתר בהדלקת החשמל ביום טוב, שיש להם קצת על מה שיסמכו, מכל מקום הבא לשאול מורים לו לחומרא.

¹ חזון עובדיה, יום טוב, עמוד נג.

"אני פשוט לא מצליח להבין אתכם!" מתפרץ יששכר שמשון, ששני חלקי אישיותו זועקים כעת מגרונם. "ככה נראה חג מתן תורה שלכם?! בתוך דיסקוטק אחד גדול ורועש!?"

ראש הכולל מביט בו, מבין היטב את עוצמת התסכול והכאב שלו ואף מזדהה עמו עמוקות, "אני מבין אותך, יששכר, מבין לגמרי", אומר בקול רך, "גם אני הייתי שמח מאוד להיות עכשיו בחג מתן תורה בהיכל ישיבת פוניבז', ליהנות מעוצמות אדירות של שטייגען, ולהנות בערגה משירה סוחפת של 'כד יתבין ישראל ועסקין בשמחת התורה'. אבל כאן, במגדל העמק, אנחנו זוכים להציל נשמות".

ליששכר כבר אין שום סבלנות לדיבורים האלה. הוא שבע די והותר מטיעונים אלו עוד מצרפת. "אל תנסו בחמישים טעמים להכשיר לי את השרץ!" הוא קורא בכאב. "אל תתירו להיות בדיסקוטק בחג מתן תורה!"

"אתה לא בדיסקוטק, יששכר", משיב לו ראש הכולל בקול שקול, "אתה נמצא בתוך בית המדרש. ואתה צריך להודות לה' שברוך ה' יש כאן בכלל בית מדרש שוקק חיים. נכון, המוזיקה הרועשת מבחוץ חודרת לפה ומפריעה, אבל תסתכל על העובדות: השכנים המסורתיים כאן כיבדו אותנו ולא השמיעו מוזיקה בלילה, בזמן ה'משמר' של ליל שבועות, וגם לא בשעות התפילה בבוקר. חלקם אפילו נכנסו פנימה והצטרפו אלינו ללימוד

ולתפילה! אלא שמשעה שתיים עשרה בצהריים, מבחינתם מגיע להם החלק של 'לכם', החלק של הסעודות והחגיגות, ואז חצרות הבתים הופכות למועדון".

ראש הכולל מסתובב, מצביע בידו על תמונתו הגדולה של רב העיר, הגאון רבי יצחק דוד גרוסמן, התלויה על הקיר, ואומר ליששכר שמשון בקול מלא הוד: "וְהָיוּ עֵינֶיךָ רְאוּת אֶת מוֹרֶיךָ" - תסתכל על הדמות הזו, יששכר. תביט במי שכינו אותו 'הרב של הדיסקוטקים', ותשאף לזכות לפחות לחלק קטן מזיכוי הרבים העצום שהוא חולל כאן".

"הרב של הדיסקוטקים?!" מתפלא יששכר שמשון, עיניו נעוצות בתמונה. "מה הסיפור מאחורי הכינוי הזה?"

ראש הכולל מתיישב ומספר בערגה על ימיו הראשונים של הרב גרוסמן במגדל העמק: "כאברך צעיר וירושלמי, הגיע הרב גרוסמן לשליחות בעיירה. השאלה הראשונה ששאל את התושבים מיד כשכף רגלו דרכה במקום, הייתה: "איפה יש כאן ישיבה?". אך התושבים המקומיים לא הבינו על מה הוא מדבר. הוא ניסה: "אולי יש תלמוד תורה? או לפחות בית כנסת פעיל?". אך ננעצו בו מבטים תמהים. לבסוף, מתוך הבנה של המציאות, שאל: "אז איפה נמצאים כל בני הנוער של העיר?". ואז הוא קיבל סוף סוף את התשובה: 'הם בדיסקוטק'".

ראש הכולל מחייך וממשיך: "דיסקוטק, זו הייתה מילה בלתי מוכרת לחלוטין עבור אברך שנולד וגדל בין חומות מאה שערים. הרב הודה לימים שמעולם לא שמע את המושג הזה קודם לכן. הוא חשב לתומו שהצעירים נמצאים בישיבה מיוחדת שנקראת 'דיסקוטק', כנראה שם בצרפתית או משהו כזה, כשהגיע למקום, חשכו עיניו. הוא גילה שם מעין 'פורים' באמצע השנה: בנים ובנות רוקדים יחד בערבוביה נוראה, תחת אורות מהבהבים ומוזיקה קולנית.

כשנכנס פנימה, השתרר הלם מוחלט במקום. אף אחד לא הבין מה מחפש אברך חרדי עם זקן, פאות ארוכות, כובע וחליפה שחורה בתוך מועדון ריקודים. מאוחר יותר סיפרו לו הנערים שהם היו בטוחים שמישהו ממשפחתו נפטר, והוא פשוט מחפש נואשות מניין כדי להגיד קדיש... הרב גרוסמן עצר אז לרגע, הביט בשממה הרוחנית והלב שלו נחצה לשניים. אבל הוא הבין שחייבים לפעול. הוא ניגש אל בני הנוער ובאופן הכי טבעי וכובש אמר להם: "חבר'ה, באתי לגור פה אתכם".

"מאותו לילה", ממשיך ראש הכולל בהתרגשות, "הוא החל להגיע לדיסקוטק בקביעות בכל שבוע, רק כדי לשוחח איתם, להקשיב להם ולחזק את הקשר. מהר מאוד, הבית הפרטי שלו הפך בעקבותיהם לסוג של דיסקוטק בעצמו. הנערים החלו לזרום אליו בהמוניהם, במשך כל שעות היממה, בשבתות ובמוצאי שבתות. הרב ורעייתו גידלו את הילדים האלו יחד עם הילדים

הפרטיים שלהם שנולדו במגדל העמק, העניקו להם אהבת נפש מכל הלב, והנערים הרגישו את האמת הזו והחזירו להם אהבה עצומה, עד שחזרו כולם כאיש אחד לצור מחצבתם".

"אבל 'רב של דיסקוטקים' זה תרתי דסתרי!" מתקומם יששכר שמשון, נעשה לו קצר בראש מהפרדוקס. "איך שני המושגים האלו יכולים לדור בכפיפה אחת"!!

"דע לך, יששכר, שזכית לכוון לדעת גדולים" מחייך ראש הכולל באירוניה, "את השאלה הזו שאלה ראש הממשלה דאז, גולדה מאיר, את הרב גרוסמן בכבודו ובעצמו בפגישתם. היא פנתה אליו ותמחה: 'אומרים עליך שאתה הרב של החברה, מה לך ולדיסקוטקים? איך רב חרדי עם זקן, פאות, חליפה ושטריימל שנכנס למועדונים, קיוסקים ואולמות סנוקר, מסתדר שם עם הצעירים האלה'?

הרב גרוסמן ענה לה במשל המפורסם של רבי נחמן מברסלב על בן המלך שהשתגע: פעם אחת חלה בן המלך במחלת נפש מוזרה, ודימה בנפשו שהוא 'הינדיק' - כלומר, תרנגול הודו. בעקבות השיגעון הוא פשט את בגדיו, התיישב ערום לחלוטין מתחת לשולחן המלכות, וסירב לאכול דבר מלבד פירורי לחם שאסף בפיו מהרצפה. גדולי הרופאים, הפסיכולוגים ויועצי הממלכה ניסו את כוחם, אך איש לא הצליח לרפא אותו.

יום אחד הגיע לחצר המלוכה חכם אחד, שהכריז כי הוא מסוגל לרפא את הנסיך. מה עשה? פשט החכם את מעילו ובגדיו המפוארים, ירד גם הוא אל מתחת לשולחן, התיישב עירום לצדו של בן המלך והחל לאסוף פירורים מהרצפה. בן המלך ההמום הביט בו ושאל: "מי אתה ומה אתה עושה פה?". החכם השיב לו בשאלה: "ומי אתה?". "אני תרנגול הינדיק", ענה בן המלך. "אם כך, גם אני הינדיק כמוך", השיב החכם.

הם ישבו יחד מתחת לשולחן זמן מה, עד שבן המלך התרגל אליו לחלוטין וראה בו חבר. אז החליט החכם להתחיל בשלב הריפוי. הוא לקח את בגדיו ואמר לבן המלך: "תגיד לי, אתה באמת חושב שתרנגול הודו אינו יכול ללבוש בגדים נוחים?". בן המלך חשב על כך, והסכים ללבוש את בגדיו יחד עם החכם. למחרת, הצביע החכם על המאכלים המשובחים שעל השולחן ואמר: "האם אתה חושב שאם הינדיק אוכל מאכלים טובים ומבושלים, הוא מפסיק להיות הינדיק?". בן המלך השתכנע ואכל איתו. בשלב הבא אמר לו החכם: "וכי תרנגול חייב לחיות דווקא מתחת לשולחן? הרי הוא יכול לשבת על כיסא ליד השולחן ועדיין להישאר הינדיק!". וכך, צעד אחר צעד, הוציא אותו החכם מהשיגעון והחזיר אותו למעמדו האמיתי כבן מלך נורמלי.

"כך זה בדיוק גם בדיסקוטק", הסביר הרב גרוסמן לגולדה מאיר הנדהמת. "לפעמים אדם שוכח מה המעלה האמיתית שלו. הוא שקוע עמוק למטה, ולא יודע שהוא בעצם בן מלך שמסוגל להגיע

למקומות הכי גבוהים בעולם. כדי להציל אותנו, אתה חייב לרדת אליו, להיות איתנו באותו מקום מתחת לשולחן, ורק מתוך השותפות הזו להראות לו יחד שאפשר לעלות למעלה".

תחנה סופית – יששכר שמשון הגיע ליעד

במוצאי החג, המתח הפנימי שנאגר ביששכר מתפרץ בעוצמה שלא ידע כמוה. הוא תופס את שמשון, וגורר אותו חזרה לקריית ספר.

"זהו זה, שמשון! נגמר!" הוא מטיח בו בלהט, כשהוא אורז את החפצים, "עם כל הכבוד לכך ששורש נשמתך מברסלב, אני לא הולך להיות תרנגול הודו בשבילך. הגיע הזמן ששנינו נצא סוף סוף מתחת לשולחן ונחזור להיות בנים של מלך נורמליים בהיכל המלך".

נמאס לי, נמאס לי כבר מכל התלאות והגלגולים שלך, אני רוצה להיות בן תורה נורמלי, לא יהודי שחי רק על פי 'סימנים', לא להיות יהודי שצריך תמיד ללמד עליו זכות, לא להיות 'גוי של שבת' של עבירות לשמה בשביל הקירוב, ובטח שלא להיות תרנגול הודו בדיסקוטק?! - אני חוזר לכולל בקריית ספר, למקום שבו בן מלך יושב על הכיסא שלו, מול הגמרא, בלי פשרות ובלי משחקים".

אלא שגם בין כותלי בית המדרש בקריית ספר, פיצול האישיות לא נתן לו מנוח. הקולות הפנימיים המשיכו להיאבק זה בזה, והוא

הרגיש שהוא חייב עזרה. הוא החל לחפש בדחיפות תלמיד חכם מובהק המתמחה בכוחות הנפש, ובפרט בסוגיית פיצול האישיות הסבוכה.

האברכים כיוונו אותו אל המומחה הגדול לכוחות הנפש, הרב הגאון רבי חננאל נבון, המכהן כמשגיח בישיבת 'חכמת לב'.

יששכר נכנס אל הקליניקה שלו, שהייתה מעוצבת באופן ייחודי, חדר מלא בספרי קודש, מעין קליניקה השוכנת בתוך 'אוייצר' של ישיבה. הרב נבון הקשיב לו ארוכות בקשב רב, רשם לעצמו נקודות, ולאחר שאבחן את המצב בדקדוק, הביט ביששכר ואמר לו בנימה רגועה ומחויכת: "ידידי, אין לך שום פיצול אישיות. יששכר ושמחה - אחד הם".

יששכר הביט בו בתדהמה, והרב נבון המשיך להסביר: "הטעות הגדולה שלך, ושל רבים אחרים, היא לחשוב ש'עילוי' ו'שובב' הם תרתי דסתרי. בכלל לא! שובבות היא רכיב נדיר ועוצמתי בנפשו של עילוי. עילוי שמתברך במאפיין השובבות, מסוגל להשאיר אבק לכל העילויים הרגועים.

ואתן לך הבחנה נפלאה של גדול פוסקי ההלכה, מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל, שהגדיר: מה זה בעצם שובב? שובב זו נשמה גדולה מאוד, שנמצאת בתוך גוף קטן של ילד, ומכיוון שצפוף לה מדי בפנים, היא פשוט משתוללת החוצה...

במקום ללמד זכות על כל העולם, דבר ששמתי לב שכבר פיתחת כלפיו אלרגיה חריפה, תעצור שנייה אחת, ותנסה ללמד זכות על השובבות שקיימת בך עצמך, שהרי דבריו של מרן נאמרו בשמו של סגורן של ישראל, **רבי לוי יצחק מברדיצ'ב**:¹

ישנם ילדים שובבים כמו שדים, שאינם יושבים במקום אחד אפילו רגע, אלא מדלגים על ההרים ומקפצים על הגבעות, בן פורת יוסף. ורבי לוי יצחק היה מלמד עליהם זכות ואומר: לילדים האלה יש נשמה ענקית, אך מכיוון שגופם הגשמי עדיין קטן מלהכיל אותה, היא קופצת, תוססת ורועשת בתוכם.

אתה מבין, יששכר? השובבות שלך, אותם דחפים לצאת ולפעול, מעידים כאלף עדים שיש לך נשמה גדולה ועצומה שפשוט צפוף לה בתוך הגבולות הצרים של הגוף".

"ברור!" קוטע יששכר את הרב נבון, "אני יודע שצפוף לשמחה בפנים, ולכן הוא כל הזמן גורר אותי בעל כורחי לכל מיני הרפתקאות ומחוזות רחוקים".

"לא הבנת אותי, " עצר אותו הרב נבון במבט חודר: "אין כאן יותר שתי אישיותות. אין 'יששכר' לחוד ו'שמחה' לחוד. זו אישיות אחת

¹ 'מעדני מלך' – בנות מלכים, עמוד 68.
ובספר 'מנהגי הראש"ל', חלק א, פרק כג – חינוך הבנים, עמוד 337.

ויחידה, אישיות של נשמה גדולה ומיוחדת שמיועדת לגדלות אדירה בעולמה של תורה, דווקא מתוך הכוחות האנרגטיים הללו. ואחבר אותך לעניין בסיפור מופלא על 'הנשר הגדול' - הרמב"ם, כפי שהוא מספר על עצמו:¹

אבי רבי מימון לא היה רוצה לקחת אישה. ויהי בחצי ימיו, בא בחלומו איש אחד וציווה לו שייקח אישה. כי אין תורתו רצויה בעודו ללא אישה. והיה מהתל מזה החלום עד שציווהו לילה אחר לילה ללכת לעיר קטנה הקרובה לקורדובה, לקחת משם את בת קצב פלוני שהיה דר בעיר. והראה לו זה החלום פעמים רבות, עד שנסע לאותו מקום. וכראותו את הקצב עומד בפתח חנותו, חלשה דעתו על כך, כי מזלו גרם לו לבוא בקשרי הקידושין עם משפחה שפלה

שמעט רצון היה לו בלמוד ואביו היה מכהו עד כי נואש ממנו וקראו בן הקצב ויגרשוהו מביתו, והרמב"ם הלך לו לבית הכנסת וישן וייקץ ומצא עצמו נהפך לאיש אחר, וברח מפני אביו וילך אל עיר שהיה שם הרב ר' יוסף ו' מיגאש והתחיל ללמוד ממנו והפליג להתחכם, אחרי ימים רבים שב אל קורדובה ולא הלך לבית אביו וביום השבת התחיל לדרוש ברבים דברים נוראים, ואחר הדרשה קמו אביו ואחיו וישקוהו ויקבלוהו בסבר פנים יפות. (שה"ק).

¹ בסדר הדורות (אלף החמישי, עמוד 206) מובא הסיפור בקצרה: "כתב בשה"ק דמ"ה סע"ב ראיתי בקונטרס ישן כי רבינו מיימון אביו לא היה רוצה לקחת אשה, ויהי כמו בחצי ימיו בא לו בחלום איש אחד וצוה לו שיקח לאשה בת קצב פלוני שהיה דר בעיר אחת קרובה לקורדובה. והיה מהתל מזה החלום, וירא לו זה החלום פעמים רבות עד שלקחה, ותהר לו ותלד לו את הרמב"ם, ותקש בלדתה ותמת. ואחר כך לקח אשה אחרת ויהי לו בנים ממנה, וזה הרמב"ם היה קשה ההבנה מאד

כזו. אך כראותו את האישה אשר אמר האיש בחלום, הבין כי חלישות דעתו לשווא הייתה. ולקחה לו לאישה.

ותהר לו ותלד לו אותי, ותקש בלדתה ותמות. ולא זכיתי לראות את אמי יולדתי. ובעת מילתי בעיתה ובזמנה, נקראתי בשם משה. ואבי רבי מימון לקח לו אישה אחרת, ותלד לו בנים ובנות, ואותי גידלה שלא מתוך חשק וקירבת אם, כי אם כמצות אנשים מלומדה. ואני משה הצעיר הייתי קשה הבנה מאוד, ומעט רצון היה לי ללמוד. ואבי היה מכה בי רבות, והוסיף שם לשמי, 'בן הקצב', שם אשר היה לבוז בעיני כל. עד שנאש ממני ורצה לגרשני מביתו.

ואני קידמתי, והלכתי אל אחד מבתי המדרש בעיר קורדובה, שם מצאתי מקום לגופי. ישנתי בו ואיקץ, ואצא מן העיר. איני יודע היכן נושאות אותי, עד הגיעי לעיר אחת ושמה גאש. ואמצא שם איש אשר היה מאיר, וחום נסוך על פניו, ושמו רבי יוסף איבן מיגאש. ואתחיל ללמוד ממנו ולהפליג בחכמה ודעת. ואינני מגיד את משפחתי ועיר מגוריי, כי חששתי פן ישיבני לשם. ובהגיעי לעיר גאש הייתי כבן שמונה שנים. בעת היותי כבן 18 שנה, ציווני רבי כי אשוב לעיר קורדובה ונתן לי עצה, את הדרך אשר אלך בה. ובסיבת המסובב, הגעתי אל העיר קורדובה ביום השישי. ניגשתי אל ראש הקהל הממונה על סדרי הנהגות העיר,

והוא לא הכירני. וביקשתיו לעמוד ולדרוש לפני הקהל וראשי הקהל בשבת, בעת זמן הקריאה בפרשה כי שליח מצוה אני לחתן יתום. וזאת הייתה חלק מעצת רבי, שאף מסר בידי כתב הסכמה לדבר שליחותי.

אל בית המדרש בו היה אבי רבי מימון הלכתי רק בתפילת שחרית של שבת קודש, כדי שלא יכירני קודם גישתי לדרוש. ובשבת קמתי לדרוש ברבים דברים נוראים כעצת רבי, ואחר הדרשה קמו אבי ואחיי אשר לא הכירוני ויקבלוני בסבר פנים יפות, תוך הזמינם אותי לסעוד את השבת בבית הרב, ושם להמשיך בדברי הדרוש אשר אמרתי. לעת צאת השבת, ביקש אותי אבי רבי מימון להיות מלוכחי בנוטיו. כי רואה הוא כי כלי חמדה עומד לפניו. ואומר כי קודם מתן התשובה צריך אני עת קלה למחשבה. ואצא ואשוב אל הבית, ואומר לאבי ביחידות כלשון אשר נאמר לאברהם בעת ניסיון העקדה, כי יראתי פן חולשה תבוא לו, והייתי כמשלם רעה תחת טובה. ויעמידני אבי רבי מימון מתוך שמחה שלמה, וישיאני לאחת מבנות ראשי הקהל, וייתן לי את כספו.

ואקדים כל שואל, על מה ולמה צריך לפרסם מעשה זה אשר אירע אתי? למען ידעו כל אב וכל אם וכל המלמד את תינוקות בית ישראל, הדרך אשר ילכו בה. למען ידעו כי שליחים הם ולא יפגעו בשליחותם. אין מוזדין לו לאדם

בבניו ובנותיו המוצלחים, אשר גם בלעדיו יעלו מעלה בדרך העולה בית קל, אלא בבניו אשר ניתנו כפיקדון בידו, כדי להביאם אל הדרך אשר ילכו בה, ובלוקחו אליו מתוך אהבתו ויראתו את בנו אשר ניתן לו להתגדל בו, זו שליחותו בעולם הזה.

מתוך הקפדה לאורך כל הספרים והקונטרסים להקפיד על ציטוטים מדויקים, אני מוכרח לציין שמקור הסיפור, לכל הפחות הגרסה הארוכה שלו שנוי במחולקת, ויש המפקפקים במקור שלו. פניתי בעניין במכתב לראשון לציון הגאון **הרב יצחק יוסף** שליט"א הבקי במכמני התורה וכל רז לא אניס ליה, ולהלן תשובתו:¹

הדורות'. ברם, יש לדקדק היטב בדברי הראשון לציון, האם שלל לחלוטין קיומו של מקור כלשהו לעצם המעשה, או שמא כוונתו הייתה אך ורק לשלול מקור לנוסח המורחב.

¹ לכך צריך לקחת את הסיפור בערבון מוגבל. עם זאת הגאון רבי דוד חי אבוחצירא שליט"א בספרו על מסכת אבות 'מלתא חדתא' (עמוד כז), מביא בקצרה את הסיפור כפי שהועתק ב'סדר

Yitzchak Yosef

The Rishon Lezion Chief Rabbi of Israel

יצחק יוסף

הראשון לציון הרב הראשי לישראל

בס"ד, ד' אלול תשע"ט, 2-1828/ע"ט

לכבוד היקר והנעלה ה"ה נתנאל משולם נר"ו

מה ששאל אודות הסיפור שהעתיק לגבי תולדותיו של רבינו הרמב"ם, והחלום שחלם אביו, והביא נוסח ארוך בזה, לא ידעתי לו מקור. וחיפשתי מעט, ולא מצאתי.

ואסיים בברכה, שיזכה להמשיך לשבת באהלה של תורה, לתפארת עם ישראל. אכ"ר.

בברכת התורה,

יצחק יוסף

הראשון לציון הרב הראשי לישראל
ונשיא הרבנות הראשית לישראל

נשמה גדולה בגוף קטן

"בהיסטוריה הסוערת של עם ישראל", אומר הרב חננאל נבון, בקול נמוך וחדור אמונה, "מרבית המהפכות החיוביות והכבירות ביותר חוללו על ידי דמויות הוד ענקיות. אלו היו בעלי נשמות ענקיות, שפשוט היה להם צפוף בתוך גבולות העולם הקיים ומסגרות דורן. הם חשו את צורך הדור, פרצו גדרות וחוללו מהפכות ששינו את פני היהדות לדורות.

הם עשו זאת למרות התנגדות עזה, מרה ובלתי מתפשרת שספגו בתחילת דרכם. אך עוצמת הנשמה שלהם הייתה גדולה וחזקה יותר מכל המשברים ומכל המתנגדים. וברוך ה', לאחר שמאבקם נשא פרי והם ניצחו, הפכה שיטתם לנכס צאן ברזל של האומה, ליסוד איתן שאין עליו כל עוררין.

ראה מה קרה עם הנשר הגדול, הרמב"ם בכבודו ובעצמו. בתחילה יצאו נגד ספריו גדולי עולם, הטילו חרמים ואף היו מי שרפו את כתביו בפומבי. והיום הוא גדול הראשונים ומעמודי התווך של העולם היהודי בכלל ושל עולם התורה בפרט.

וראה גם מה היה עם הבעל שם טוב הקדוש, שהקים את תנועת החסידות. בתחילה קמו נגד שיטתו 'מתנגדים' גדולים, מלחמות עולם רוחניות ניטשו בתוככי הקהילות. והיום, החסידות היא חלק בלתי נפרד, עמוק וחיוני מליבו של העולם החרדי.

כך היה גם עם רבי ישראל מסלנטר, מייסד תנועת המוסר. איזו סערה התחוללה סביבו, כמה עוררין ומקטרגים יצאו נגד הלימוד החדש הזה, והיום, אין ישיבה קדושה בעולם שבה אין סדר מוסר קבוע, כחלק בלתי נפרד מסדרי הישיבה.

ואפילו בדור האחרון, מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל, חולל מהפכה רוחנית והלכתית שלא נראתה כמותה המון שנים. מצד אחד, הקמת ציבור עצום וגאה של בני תורה ספרדים ו'החזרת עטרה ליושנה'. מצד שני, מהפכת ההלכה הייחודית שלו, שבה קיבץ את כל העדות השונות אל תורה אחת, אל שולחן ערוך אחד. וגם נגדו יצאו בחריפות, ואף שרפו את ספריו, אבל הוא עמד כצור איתן".

כדי לחזק את דבריו, הרב נבון פותח את ספר שיחות רבי שמשון פינקוס,¹ ופותח במאמר תחת כותרת המשנה: "אין לשער את שכרו של ה'פורץ מוסכמות' לטובה":

¹ כך 'ענייני חינוך', מעמוד פח, פרק 'השפעת האדם על סביבתו וחברתו'.

מי שזוכה לפרוץ סדרים לכיוון החיובי, הוא זוכה לשבת למעלה, לעומת אחרים היושבים למטה.

זהו עיקר תפקידו של הבן תורה: לפרוץ גדרים, למצוא את המקום להתגדר בו. מי אמר שכך מקובל?...

הרב נבון מפנה את תשומת לבו של יששכר שמחה, שפריצת הגדר לטובה, היא לא רק נחלתם של גדולי ישראל, אלא גם של יחידים ואפילו בחורי ישיבה:

תפקידנו - פריצת מוסכמות.

כשהיינו צעירים לא ראינו את ההתמדה שרואים היום, העולם מתקדם על ידי יחידים שפורצים את הגבולות ואת המוסכמות, יוצרים אווירה חדשה שכמוה לא הייתה. ישנה מערכת שנקראת 'מוסכמות', ובאים יחידים, ולא דווקא גדולי ישראל ופורצים את המוסכמות. אלה שעושים זאת יזכו לסייעתא דשמיא שאין לשער ולתאר.

דוגמא לכך הרב פינקוס מביא את 'ישיבות בין הזמנים', שבהתחלה רווחה התפיסה שלא מומלץ ללמוד בבין הזמנים, מפני שצריך לתת לילד לנוח כדי שבסוף מחמת העומס לא ישתגע.

ובכל זאת באו בחורים ויזמו את ישיבת בין הזמנים, וברוך ה' שום ילד לא השתגע מזה:

בדורנו יש חיזוק גדול בעניין הלימוד ב'בין הזמנים', זכורני לפני 30-35 שנה, בהיותי בן עשר בערך, שאני ואחי היינו הילדים הראשונים באמריקה שלמדו בחופשת הקיץ...

דעו לכם את האווירה הזו לא יצרו הרבנים ולא ראשי הישיבות, אלא הבחורים עצמם. נכון, ישנם מארגנים שהשתדלו בזה, אבל היו גם כמה בחורים שהחליטו שבאמת צריך לשבת וללמוד ב'בין הזמנים', והם יצרו את אווירת הלימוד בימים אלו.

"אז לא הבנתי..." התקשה יששכר שמחה, כשמבטו נע בין הספרים שבקליניקה לבין פניו המאירות של הרב נבון, "האם בעצם אתה מעודד לפרוץ גדרות?"

"חס וחלילה! חס מלהזכיר!" הזדעזע הרב נבון והניף את ידו בתנועת ביטול חריפה. "הרי מקרא מלא הוא: 'ופורץ גדר ישכנו נחש!' כדי לפרוץ גדר צריך להיות מלך, כי הלכה פסוקה היא בגמרא ש'מלך פורץ גדר לעשות לו דרך ואין מוחים בידו'. ומאן מלכי? רבנן! רק לגדול דור מובהק ומיוחד, שאישיותו ותורתו הן בבחינת מלכות, יש את הרשות ואת הכוח הרוחני לפרוץ גדר.

ולא מפני שלמלך מותרת הפקרות, חלילה. אלא בדיוק להפך: מפני שלמלך יש אחריות כוללת על כל מדינתו ונתיניו. ברגע שיש פרצה בחומת הדור, זוהי אחריותו הבלעדית לטפל בה. ממילא, כשהוא פורץ גדר קיימת, אותה פרצה אינה הופכת לשטח הפקר פרוץ. בשונה מאדם מן השורה, שברגע שהוא פורץ גדר, הוא הופך את המקום לשטח הפקר.

אנשים ענקים, שמולכים בכוח תורתם, כשהם פורצים גדר, הם עושים זאת אך ורק כדי לבנות במקומה גדרות חדשות, חזקות ובצורות בהרבה, ולא כדי להשאיר, חס ושלום, שטח הפקר.

הדוגמה המושלמת לזה היא שוב, הרב עובדיה. הוא אמנם חלק על גדולים שקדמו לו בדרכו ההלכתית, אך סביב אותה שיטה הוא גדר חומות בצורות ואימתניות. כל מי שניסה לחלוק על פסקיו או לערער על סמכות השולחן ערוך, זכה ממנו לתגובה חריפה ונוקבת ללא מורא. לא פעם תמהו ולחשו סביבו: "אבל הרי הוא בכבודו ובעצמו חלק על אחרים?!"

אך זו בדיוק התשובה! הרב עובדיה פרץ גדר לא כדי להפקיר את ההלכה, אלא כדי לבנות חומות חדשות, איתנות ויציבות, שאף אחד בעולם לא יוכל לערער עליהן. רק בזכות התעוזה המלכותית הזו, הוא הצליח לקבץ את כל העדות השונות סביב פסקיו של מרן השולחן ערוך.

כך היה גם בעניין משרות הרבנות. בעולם הישיבות הליטאי, וכן בעולם הישיבות הספרדי הישן כמו ישיבת 'פורת יוסף' המעטירה, הייתה התנגדות נחרצת לכך שתלמידי חכמים ובני תורה ייבחנו בבחינות הרבנות הראשית או יישאו משרות רבניות מטעם המוסדות הרשמיים של המדינה. החשש היה ברור: אי אפשר להכפיף את התורה וההלכה לממשלה חילונית.

והרב עובדיה פרץ גדר זו. הוא דחף, עודד והמריץ אברכים לעשות מבחני רבנות ודיינות ולהתמנות לרבני ערים ושכונות. אך האם הוא השאיר את הרבנות הפקר לגחמותיהם של בג"ץ או הממשלה החילונית? ממש לא! בכוח מנהיגותו הוא ידע לנהל את המערכת כולה מבפנים. הוא דאג לקחת את השליטה על תיק הדתות, ודרכו ניהל ביד רמה את מוסד הרבנות, תוך שהוא מוודא שרבני הערים יהיו אך ורק תלמידי חכמים מובהקים המקפידים על קוצו של יו"ד לפי השולחן ערוך. בפריצת הגדר הזו, הוא זכה להביא את התורה אל 'העם שבשדות' ולהכניס רבבות יהודים תחת כנפי השכינה.

תפנים זאת עמוק בפנים, יששכר שמחה", סיכם הרב נבון, והניח את שתי ידיו על כתפיו של האברך הצעיר, כשמבטו חוזר אל תוך נשמתו, "גם לך יש נשמה גדולה, נשמה של עילוי, ולכן כל כך צפוף לה בתוך הגבולות הצרים".

במקום להלקות את עצמך ללא הרף, במקום לדמיין שיש לך פיצול אישיות ולחיות בסכסוך פנימי תמידי ובמאבקים קורעים ומחלישים, תתחיל להבין את האמת: השובבות הזו, הגבורה שיש בתוכך, היא לא בעיה. היא הכוח שלך. בעולמה של תורה - נועדת לגדולות".

חילך לאורייתא

דבריו של המשגיח הזהדו בחלל הקליניקה, יששכר שמחה מרגיש שאבן כבדה ומעיקה נגולה מעל ליבו. הוא מתעודד, אך הסערה הפנימית עדיין לא שככה לחלוטין. הוא מיישר את מבטו אל המומחה בנפש האדם, הרב נבון, ובקול רועד שאל:

"הרב, דברייך נפלאים, אבל 'שמחה' כבר מזמן גדל והפך 'לשמשון', השובבות התפתחה לגבורה, לכוח ולשרירים. איפה יש מקום לגבורה ולכוח כזה בכל מה שאתה מתאר? וכי הרמב"ם, רבי ישראל סלנטר, הבעל שם טוב או מרן הרב עובדיה חוללו את המהפכות הכבירות שלהם בכוח הזרוע?"

הרב נבון חייך חיוך אבהי, נשען לאחור בכיסאו, והשיב לו מתוך הגמרא: "תן לי לספר לך על ריש לקיש. כשרבי יוחנן ראה לראשונה את גבורתו הבלתי נתפסת של ריש לקיש, כשהוא קופץ מעבר לנהר הירדן בקפיצה אחת, הוא לא אמר לו: "בזכות הגבורה הזו תלך ותקדש שם שמיים בזירות קרב או בהכנעת אויבים". הוא אמר לו משפט אחד ששינה לו את החיים: **חילך לאורייתא** - כלומר, מקומה של הגבורה העצומה הזו שלך היא בתוך בית המדרש.

"לא הבנתי", הקשה יששכר שמשון, ותסכול ישן צף בקולו, "מה מקום יש לגבורה פיזית בלימוד תורה, שהרי חז"ל עצמם אומרים שהתורה 'מתשת כוחו של אדם'? ואכן, ריש לקיש הגיבור, ברגע שקיבל עליו עול תורה, תשש כוחו מיד ולא יכול היה אפילו לחזור ולקפוץ את אותה קפיצה להביא את בגדיו, אם כך, מדוע רבי יוחנן אמר לו 'חילך לאורייתא' הוא היה צריך לומר לו: 'תוותר על חילך בשביל אורייתא', שהרי בסופו של דבר הוא נאלץ לוותר על כוחו הגופני בשביל לזכות בתורה! לי אין בעיה לוותר על הכוח שלי בשביל התורה, אבל שמשון... שמשון שבתוכי לא מסכים לוותר על השרירים שלו".

"תפסיק מיד להגיד שאתה שתי אישיותות!" קטע אותו הרב נבון בטון תקיף אך מלא חמלה. "אתה אדם אחד! אין יותר יששכר לחוד ושמשון לחוד, מעתה תתרגל לכך שיש רק אישיות אחת שלמה: יששכר שמשון.

ריש לקיש מעולם לא ויתר על הגבורה שלו! הוא פשוט הפנה את כל אנרגיית העוצמה שלו מקפיצה מעל נהרות, אל תוך עמלה של תורה, ושם הוא עשה 'חיל'.

הוא השתמש בגבורת המלחמה וההרס, בלימוד תורה, שהרי חכמים תיארו את שיטת הלימוד של ריש לקיש:¹ "הרואה את ריש לקיש בבית המדרש כאילו עוקר הרים וטוחן זה בזה", הוא היה

¹ סנהדרין כד:

עוקר את הסוגייה מהשורש באמצעות עשרים וארבע קושיות על כל שמועה. והכי חשוב – הוא לא עשה זאת כדי להשאיר את הסוגיה מפורקת ובמצב של 'צריך עיון', אלא אדרבה, זו הייתה דרך 'לרווחא דשמעתא' – שתהייה הסוגייה ברורה בפער של שמים וארץ מסוגיה מחודדת שהרי שאפילו רבי אלעזר בן פדת, שהיה ידוע כמי ש'מחדדין שמעתתיה' לא היה מסוגל להשלים את החסר שהותיר עקירת ההרים וקושיות הענק של ריש לקיש.

1

עכשיו אתה מבין, יששכר שמשון, אצל ריש לקיש הגבורה לא נעלמה, היא פשוט עברה מהידיים הגשמיות אל תוך הנשמה. עוצמת הגבורה שלו הפכה להיות רוחנית. וכך בדיוק צריך לקרות גם אצלך: הגבורה שלך אינה צריכה להתבטא בידיים, אלא בעוצמת הנשמה ובמרחבי המחשבה".

הרב נבון רכן קדימה, לקח עט ודף חלק, וצייר עליו קו פשוט.

"אני אתן לך אסטרטגיה לחיים, איך באמת עוקרים ומזיזים הרים? לא באמצעות ידיים חסונות. עם כל הכבוד לידיים השריריות והחזקות ביותר בעולם, עדיין יש גבול פיזי למסה שהן מסוגלות להזיז, ובוודאי שהן אינן יכולות להזיז הרים נישאים.

זהו משפט המבוסס על העיקרון הפיזיקלי הידוע של המנוף שנתבע על ידי ארכימדס: 'תנו לי נקודת משען, ואני אזיז את

¹ בבא מציעא פד.

העולם', באמצעות המינוף הנכון. ברגע שאתה מבין על מה ההר יושב, ברגע שאתה מזהה את נקודת המשען שלו – אתה מזיז רק אותה, וכל ההר העצום זז ממקומו מאליו.

אם תנסה לדחוף משאית סמיטריילר ענקית בידיים, לא תצליח להזיז אותה אפילו סנטימטר אחד. אבל אם אתה מבין שנקודת המשען התפעולית שלה היא דוושית הגז – לחיצה קלה ועדינה אחת מסוגלת להטיס את המשאית כולה במהירות של מאה קילומטרים בשעה.

במשאית המערכת בנויה כך בצורה מכנית מראש, אבל האמת היא שבכל דבר בעולם, בסוגיה קשה בגמרא, במערכת יחסים, בנפש האדם או במהפכה ציבורית, ישנה נקודת משען פנימית שהכל נסמך עליה. כדי למצוא את אותה נקודה חבויה, אתה לא צריך שרירים; אתה צריך חשיבה אנליטית חריפה ביותר, ברמה כזו שאתה יודע לפרק ולנתח את ההר כולו לגורמים הקטנים ביותר שלו. כשההר מפורק אצלך לגורמים בראש, אתה יכול לזהות על מה הוא נשען, ואז אתה יכול להזיז אותו לאן שתרצה.

"ולך", מסיים הרב נבון, כשהוא מביט ביששכר שמשון בעיניים מלאות הערכה והבטחה, "לך יש יכולת חשיבה אנליטית, חדה, עמוקה וחריפה מאין כמוה. אתה ניחנת בכישרון לנתח דברים לעומקם, להבין תמיד את שורש הדברים וממה הוא מורכב. לכן, ידידי, תפקידך הוא לחולל מהפכות בעולם התורה. אבל לא בזכות

גבורת הידיים, אלא בזכות גבורת הנשמה והמוח של יששכר שמשון".

סוף המסע

יששכר שמחה שגדל והפך ליששכר שמשון, חצה נהרות ויבשות במסע מפרך ומתיש, בחיפוש אחר הנוסחה הסודית שתאזן את פיצול האישיות שבקרבו.

עד שהגיע לקליניקה של הרב נבון, שם גילה את נפשו האמיתית: מעולם לא היה בה פיצול אישיות. הוא תמיד היה אדם אחד, עילוי שובב בעל נשמה אנרגטית, שעדיו לגדולות.

הוא כבר לא בורח מעצמו; הוא יותר לא מנסה לעשות שלום בית בתוך אישיותו, הוא מפנה את כל גבורת נשמתו כדי לעקור הרים ולחולל מהפכות חיוביות וכבירות שעוד ירעידו את עולמה של תורה לדורות קדימה.

וכל זאת, כמובן, מתוך כפיפות מוחלטת והכוונה של גדולי ישראל.

בשורה לעמלי התורה בעיון

יצא לאור ספר 'מלאכת מחשבת' על מלאכות שבת

הכולל חבורות למדניות בפלפול ישיבתי, המפשיטות בבהירות את הסוגיות הסבוכות של מלאכות שבת

שיטת ר"ת בשקיעת החמה
ביאור דברי הרמב"ם בטעמא דמוקצה
ביאור דברי רש"י הבורר תורמוסין
ביאור דברי רש"י בכלי שמלאכתו לאיסור
דעת הרמב"ם והשו"ע אי הותרה או דחויה ועוד

עוצר נשימה

ומיעורר מחשבה

כ-500 עמודים של
מאמרים בשלום
בית המוגשים
במיונולוג מרתה
052-7115452

ונוסף עליו קונטרס הקדמה כ-100 עמודים בעמקות המחשבה, בסוגיות מעין עולם הבא דשבת, ונהמא דכיסופא

שנתחבר בס"ד על ידי ברייתא דאורייתא בחבורה של צורבא מרבנן, בכולל בהיכל ישיבת וולפסון (נתיבות החכמה)

לציבור הקוראים, הספר במחיר 50 ₪ כולל משלוח עד לבית

1shol1@walla.co.il 052-7115452

הודעה משמחת

במסגרת הרחבת התפוצה ניתן להשיג את העלון
באתרים: 'גיליונות' 'מורשת מרן' 'אור נקי - ללא גזל'

15

הרב נתנאל משולם

שמח בחור

מורה נבוכים בקדושת הנעורים

מדריך גיל ההתבגרות להורים ומתבגרים
מבוסס על גישת גדול המשגיחים הרב
שלמה וולבה זצ"ל

משלוח עד הבית: 052-7115452
ניתן להזמין שיעורים להורים / בני הישיבות

הנה גטעוהו. הוהוהוהוה גטעוהוה. כהוהוהוהוה